

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 725

10. OŽUJKA 2017. CIJENA 50 DINARA

Predsjednički IZBORI 2017.

SADRŽAJ:

8-10

Uloga vlasti u identitetskom sporu

Déjà vu začinjen fiksacijom GNOOV-om

12-13

Pater Zlatko Špehar, župnik župe bl. Alojzija Stepinca u Salzburgu

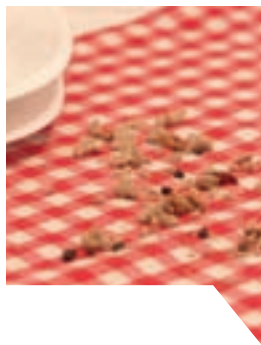
Uloga Crkve u očuvanju identiteta

20-21

Primjeri dobre poduzetničke prakse

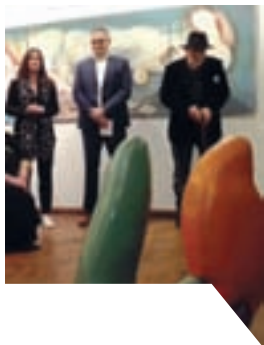
Mogućnosti i profili poduzetništva

22

Manje novca za informiranje na jezicima nacionalnih zajednica u Somboru

Manjinama mrvice

29

Izložba Bonjur l'Europe u Novom Sadu

Dagmar Meneghello – institucija hrvatske umjetnosti

51

Damir Mihaljev, nogometaš iz Sonte

Osvježenje iz Dinamovog inkubatora

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej Španović, Josip Dumendžić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

DVA LICA realpolitike

Prelijetanje i iskakanje nisu tako nepoznate discipline u političkom životu. Naročito je to prisutno u Srbiji gdje je poznata i ona krilatica »glasat ću za tebe kad dođeš na vlast«. Neki to tumače političkim pragmatizmom, neki čistim egzistencijalnim potrebama i nadom da će takav potez donijeti uhljebljenje, a neki nedostatkom ideoloških razlika u programima političkih stranaka pa se čini da je potpuno svejedno u kojoj si stranci – samo je važno da je ona na vlasti, a ne u oporbi.

I u hrvatskoj zajednici događaju se takve stvari (a zašto ne bi, i Hrvati su dio ovoga društva), pa je tako nedavno lokalna političarka (i vijećnica Hrvatskog nacionalnog vijeća) **Josipa Ivanković** koja je vijećnički mandat u subotičkoj skupštini stekla u redovima *Pokreta za građansku Suboticu* »pretrčala« u skupinu vijećnika Srpske napredne stranke, objašnjavajući to jednostavnom željom da bude u poziciji a ne oporbi, jer se samo tako može nešto uraditi – naravno za građane.

Drugi događaj, a koji je izazvao daleko više pažnje, je potez predsjednice subotičke podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i pokrajinske zastupnice **Vesne Prčić** koja je, prije službeno iznesenog stava stranke, iznijela svoj, kako je rekla, osobni politički stav o kandidatima na predstojećim izborima. Prošloga petka u izjavi objavljenoj na subotičkom sajtu *subotica.info* ona je poručila kako osobno smatra da je u interesu Hrvata u Vojvodini i Srbiji da na predsjedničkim izborima glasuju za **Aleksandra Vučića**, jer (smatra) da je oporba razjedinjena, njihov glavni koalicijski partner Demokratska stranka podržava nestranačkog kandidata i da bi jedino izbor Vučića bila garancija Hrvatima u ostvarivanju svih njihovih prava kao manjinske zajednice.

I premda mijenjanje mišljenja (i koalicijskih partnera) nije nešto nepojmljivo u politici, njen je stav, kojeg su prenijeli skoro svi mediji, izazvao mnoštvo negativnih komentara, poglavito iz hrvatske zajednice na društvenim mrežama, a koji se tiču prošlosti kandidata kojeg je podržala. Pominjali su se sendviči, Karlobag, Karlovac, Virovitica i sudbina brojnih Hrvata u Vojvodini devedesetih godina. S druge strane, bio je i pokoji pozitivan komentar u kojima se ističe potreba vođenja realistične politike u društvenom kontekstu u kojemu jesi i u kojemu većina odlučuje.

Ovaj je »problem« DSHV većinom glasova razriješio tako što je Vijeće stranke poručilo glasačima da sami donesu odluku kome će dati glas, ali da pri tome procijene kako političke programe i politike tako i dosadašnju političku praksu kandidata. Drugim riječima, da slušaju što kandidat govori i procijene što im politika koju kandidat provodi može donijeti ili odnijeti.

Tako nekako zvuči i leksikonska definicija *realpolitike*, kao politike koja se zasniva na realističnoj procjeni i prilagođivanju mogućnostima. Takva politika ne podliježe idealima niti moralnim ograničenjima, kao ni utopijskim vizijama, pa je stoga strogo pragmatična. Drugim riječima, donosi konkretne rezultate. S druge strane, to je i istoznačnica i za oportunističku politiku napuštanja idejnih vrijednosti, taktiziranje i prilagođivanje realnoj ravnoteži snaga u nekoj političkoj situaciji. I podrazumijeva politiku kao »umijeće mogućega«. Ili, kako se to kaže drugim riječima »nije važno koje je boje mačka – crna ili bijela, važno je da lovi miševe«.

J. D.

Potpورا pozitivnim politikama A NE KANDIDATIMA

Na sjednici održanoj utorak, 7. ožujka, Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) donijelo je jedno-glasno odluku da DSHV neće imati svojega kandidata na predstojećim izborima za predsjednika Republike Srbije, navodi se u priopćenju ove stranke.

Ujedno, »svjesno važnosti aktivnog sudjelovanja građana u demokraciji i važnosti predstojećih izbora«, Vijeće DSHV-a pozvalo je sve građane hrvatske nacionalnosti u Srbiji da 2. travnja izađu na izbore za predsjednika Republike »i tako očituju vlastitu zainteresiranost za svoju i budućnost Srbije«.

»Vijeće DSHV-a je većinom glasova donijelo i odluku da se izravno i poimence ne podrži ni jedan od kandidata, već je usvojilo preporuku da Hrvati u Srbiji glasuju za onoga pro-demokratskog kandidata koji u svojem programu ima pozitivne politike spram najvažnijih aktualnih problema Hrvata u Srbiji. To podrazumijeva jasno zalaganje da građani hrvatske nacionalnosti žive na dostojanstven način, dosljedno zauzimanje da Hrvati prestanu biti objekti diskriminacija i stvaranje svih društvenih i političkih pretpostavki za ravnopravnost građana hrvatske nacionalnosti. Drugim riječima, Vijeće je predložilo Hrvatima da pruže podršku onom kandidatu koji garantira jednake mogućnosti u njihovom sudjelovanju u javnom životu, zatim razmjernu zastupljenost u državnim institucijama i javnim ustanovama, odsustvo politika isključivanja, prešućivanja i miješanje države u naša identitetska pitanja, stvarno rješavanje otvorenih manjinskih prava Hrvata, te pozitivne i razvojne programe koji će omogućiti perspektivu ovdašnjim Hrvatima«, navodi se u priopćenju.

Posebno je u odluci Vijeća DSHV-a istaknuto kako »za načela i vrijednosni okvir nije dovoljno da budu prisutni samo u predizbornim programima predsjedničkih kandidata, već da se mora cijeliti i njihova dosadašnja politička praksa, napose kada je riječ o odnosu spram društvenoga položaja i prava pripadnika hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Samo oni imaju pravo na naše povjerenje!« ističe se u priopćenju kojeg potpisuje predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Prethodno se u javnosti pojavila vijest koju je prenijela većina medija da je predsjednica subotičke podružnice DSHV-a i zastupnica u Skupštini AP Vojvodine, te direktorica JKP-a **Pogrebno Vesna Prčić** pozvala Hrvate u Srbiji da na predsjedničkim izborima glasuju za **Aleksandra Vučića**.

Prčić je u prvoj i kasnijim izjavama ponovila da je to njen osobni stav i da ne zna hoće li takav stav imati i stranka čija je dužnosnica. Prema njenim riječima, koje je prenio Tanjug, DSHV je jedina stranka koja okuplja pripadnike hrvatske zajednice, a do sada je bila praksa da ta stranka podržava demokratske kandidate, prije svega kandidate DS-a. Međutim, ovoga puta DS ima svog kandidata, ali on nije predsjednik ni član te stranke i to je

ono što je razlika u odnosu na dosadašnju praksu. Kada je riječ o Aleksandru Vučiću, Prčić je rekla da je on kao predsjednik republičke Vlade i kao najutjecajniji političar u posljednjih pet godina pokazao da je na europskom putu i da se s pažnjom odnosi prema pitanjima važnim za nacionalne manjine i nacionalne zajednice. Također je ocijenila da je u interesu Hrvata u Vojvodini i Srbiji da na predsjedničkim izborima glasuju za kandidata koji podržava i provodi politiku razvoja, prosperiteta, a iznad svega poštovanja ljudskih i manjinskih prava, europskih standarda i vrijednosti.

Ona je tada također ocijenila da se DSHV morao ranije službeno odrediti koga će podržati na izborima, te je zbog toga ona odlučila sa svojim osobnim stavom izići u javnost. Također je kazala da je praksa u svijetu da stranke nacionalnih manjina idu uz vladajuće stranke, jer na taj način najlakše promoviraju svoje ideje i stavove, a da je s DSHV trenutno situacija drugačija i da se ta stranka nalazi u oporbi i na lokalnom, pokrajinskom i republičkom nivou zbog čega bi izbor Vučića za predsjednika bila garancija Hrvatima u ostvarivanju svih prava kao najmlađe manjinske zajednice u Srbiji. »Naročito iz razloga razjedinjenosti i međusobnog neslaganja političkih stranaka čiji su programi ranije bili prihvatljiviji, a koje unazad nekoliko godina djeluju iz oporbe«, ocijenila je ona.

Nakon ovih izjava predsjednik stranke Žigmanov je kazao za medije kako je poziv Vesne Prčić bio iznenađenje za njega kao i za članove i rukovodstvo DSHV-a i da takva praksa samostalnog istupanja o tako važnim pitanjima u povijesti DSHV-a nije zabilježen. »U tom smislu, bilo je za očekivati da se u javnosti od strane dužnosnika do tada ne iznose nikakva, pa ni osobna stanovišta, a posebno ne ona koja bi pozivala građane hrvatske nacionalnosti u Srbiji kome trebaju dati poverenje«, kazao je Žigmanov.

Epilog

Nakon što je DSHV donio službeno stajalište vezano za predsjedničke izbore, dužnosnica stranke Vesna Prčić kaže kako će to stajalište poštovati u cijelosti.

»Po općim aktima koji su na snazi u DSHV-u, svaki član može iznositi svoje mišljenje dok stranka nema konačnu, odnosno službenu odluku o nekom pitanju. Ja sam iznijela svoje mišljenje vezano za predsjedničke izbore i isticala sam da je to moj osobni stav. Sada stranka ima službeno stajalište koje ću poštovati u cijelosti«, izjavila je za HR Vesna Prčić.

Predsjednički izbori u Srbiji

KANDIDATI za predsjednika

Do srijede su proglašena tri kandidata, a najavilo je kandidaturu još 13 poznatih i manje poznatih političara i nestranačkih ličnosti

Uvelike već teče jedna od najkraćih kampanja za predsjedničke izbore koje je predsjednica Narodne skupštine **Maja Gojković** raspisala prošlog četvrtka, 2. ožujka, a većina najavljenih kandidatura još službeno nije niti proglašena. Do srijede su proglašena tri kandidata, a najavilo ju je još 13 poznatih i manje poznatih političara i nestranačkih ličnosti.

Podnošenje prijedloga kandidata traje do 12. ožujka, Lista kandidata utvrđuje se 17. ožujka i zatim objavljuje u *Službenom glasniku*. Redoslijed predsjedničkih kandidata na glasačkom listiću bit će određen ždrijebom. Od 3. do 17. ožujka traje i izlaganje biračkog popisa na lokalnu, a po zaključenju je moguće uputiti zahtjev Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave za upis u birački popis.

Kandidati

Republička izborna komisija do srijede je službeno proglasila tri kandidata za predsjednika Srbije na izborima raspisanim za 2. travnja. Prvi je proglašen sadašnji premijer **Aleksandar Vučić** kojeg je predložila Koalicija Aleksandar Vučić-Srpska napredna stranka, Socijalistička partija Srbije-Ivica Dačić, Socijaldemokratska partija Srbije-Rasim Ljajić, Jedinstvena Srbija-Dragan Marković Palma, Partija ujedinjenih penzionera Srbije-Milan Krkobabić, Pokret socijalista-Aleksandar Vulin, Srpski pokret obnove-Vuk Drašković, Pokret SNAGA SRBIJE-BK-Bogoljub Karić i Savez voždovanskih Mađara- Vajdasági Magyar Szövetség-Ištvan Pastor. Kandidatura je podržana sa 56.516 izjava birača.

Za kandidata je proglašen zatim donedavni zaštitnik građana **Saša Janković** kojeg je predložila Grupa građana *Za Srbiju bez straha*, a kandidatura je podržana sa 17.134 izjave birača.

Treći kandidat kojeg je RIK službeno proglasio je dr. **Vojislav Šešelj** kojeg je predložila Srpska radikalna stranka, a kandidatura je podržana sa 12.976 ovjerenih izjava birača.

Najavljene kandidature

Kandidaturu su najavili i krenuli u kampanju i drugi politički lideri, ali i nestranačke ličnosti.

Vuk Jeremić bivši član Demokratske stranke i ministar vanjskih poslova od 2007. do 2012. nestranački je predsjednički kandidat čiju su kandidaturu podržali Socijaldemokratska stranka Borisa Tadića, Nova Srbija Velimira Ilića, Zajedno za Srbiju Dušana Petrovića i Narodni pokret Srbije.

Nenad Čanak, predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine od osnivanja 1990. i narodni zastupnik.

Saša Radulović, lider političkog pokreta Dosta je bilo i narodni zastupnik od 2016. Bio je ministar privrede Srbije 2013. – 2014.

Boško Obradović, predsjednik Srpskog pokreta Dveri i narodni zastupnik od 2016.

Aleksandar Popović potpredsjednik Demokratske stranke Srbije, bio je ministar nauke i zaštite životne sredine Srbije 2004. – 2007. i ministar rudarstva i energetike Srbije 2007. – 2008.

Saša Mirković, nestranački predsjednički kandidat, bio je predsjednik Skupštine grada Zaječara i narodni zastupnik. Bio je član SNS-a do 2015.

Miroslav Parović je bio predsjednik vanparlamentarne stranke Treća Srbija do pretvaranja ove stranke u politički pokret pro-sinca 2016., odnosno u Narodni slobodarski pokret, na čijem je sada čelu.

Ljubiša Preletačević Beli politički alias studenta komunikologije **Luke Maksimovića**, lider (umjetničko-političkog) građanskog pokreta SPN *Sarmu probô nisi* iz Mladenovca

Vladimir Rajčić, glumac u SAD, nestranački je predsjednički kandidat, navodi se kako je radio u izbornom stožeru **Donalda Trumpa**.

Nikola Sandulović, predsjednik vanparlamentarne Republikske stranke.

Danijela Sremac, nestranačka predsjednička kandidatkinja, navodi se da je predsjednica i osnivačica Srpskog instituta u Washingtonu, kao i da tvrdi da je potomak ruske dinastije Romanov i Stevana Sremca.

Milan Stamatović, predsjednik općine Čajetina od 2004. Član Srpske narodne partije, bez potpore kandidature od svoje partije. Bio je predsjednik Izvršnog savjeta Skupštine općine Čajetina 2001. – 2004.

Andrej Fajgelj, nestranački predsjednički kandidat, bio je zamjenik predsjednika vanparlamentarne stranke Treće Srbije do 2015.

Udrugama *Građani na straži* i Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) RIK je izdao ovlaštenja da kao promatrači prate rad tijela za provođenje izbora.

Novi Sad, Europska prijestolnica kulture 2021. godine

Prilika za potvrdu MULTIKULTURALNOSTI

*Prilika za proširenje kulturnog programa manjinskih zajednica u Novom Sadu *
U Strategiji kulturnog razvoja grada 2016. – 2026. izričito piše da je jedan
od strateških ciljeva »unaprijediti suradnju s organizacijama nacionalnih manjina«*

Novi Sad je koncem 2016. godine u Bruxellesu proglašen za Europsku prijestolnicu kulture 2021. godine. Novom Sadu je konkurencija bio crnogorski Herceg Novi, ali je deseteročlana komisija ipak izabrala vojvođansku prijestolnicu.

Kako se bira Europska prijestolnica kulture?

Do sada je preko 40 gradova Europe ponijelo titulu »najkulturnijeg grada« europske zajednice. Europska prijestolnica kulture se bira svake godine. Titula je vrlo prestižna, a posebno je značajna jer je Novi Sad prva prijestolnica koja zapravo nije u Europskoj uniji. Kandidati gradovi Europskoj komisiji dostavljaju svoje detaljno razrađene aplikacije u kojima navode konkretne primjere i projekte koji će taj grad učiniti prijestolnicom određene godine. To znači da se odluka ne donosi u odnosu na dosadašnji kulturni sadržaj koji gradovi nude, već na temelju zamisli koje žele provesti i time aktivno podići kulturnu svijest građana, upoznati stanovništvo s njihovim kulturnim naslijeđem, te sagraditi »nove mostove kulture«, za koje Novi Sad već ima temelje.

»Programski koncept projekta *Novi Sad 2021* sastoji se iz četiri oblasti pod zajedničkim nazivom 'Za nove mostove'. Osvajanjem prestižne titule za Europsku prijestolnicu kulture izgradit ćemo nove mostove u vidu standarda, metoda i principa, ali prije svega vrijednosti koje ćemo podijeliti sa svim žiteljima Euro-

pe«, rekao je nakon pobjede Novog Sada predsjednik UO *Novi Sad 2021* **Nemanja Milenković**.

Što je zapravo Europska prijestolnica kulture?

Projekt je osmišljen kako bi se naglasile Europske vrijednosti, ojačale kulturne veze među Europljanima, upoznale druge kulture, kao i spojili ljudi iz različitih europskih gradova i zemalja. Temelji se na multikulturalnosti, ali i teži razviti kulturnu infrastrukturu, turistički potencijal grada, te potaknuti napredak kreativne industrije. Grad koji nosi titulu svima mora dokazati da je po ovim pitanjima bez konkurencije u godini u kojoj je za prijestolnicu i izabran.

Novi Sad jeste prijestolnica mnogih uspješnih manifestacija kao što su *Exit*, *Cinema city*, *Zmajevе dječije igre*, *Festival uličnih svirača*, *Serbia fashion week* i mnoge druge. Za ove, ali i ostale kulturne programe 2017. godine je iz gradskog proračuna izdvojeno za kulturu 1,3 milijarde dinara, od kojih 139 milijuna ide u svrhu kreiranja Novog Sada kao Europske prijestolnice. U 2016. godini za kulturu je bilo namijenjeno 400 milijuna manje nego ove godine. Svake godine za financiranje vlastitih projekata natječe se i HKPD *Jelačić*, u kojem kažu da do sada nisu bili na dovoljan način prepoznati od grada, a ni vrednovani.

»Društvo *Jelačić* nije uvijek nailazilo na odgovore na neke od svojih prijedloga vezanih za afirmaciju projekata koji bi bili vrlo

korisni za cjelokupnu sliku kulturne integracije. Nadam se da će, na radost svijetu, Novi Sad biti bogatiji za kulturne proizvode kao prijestolnica 2021. godine, te da će naš kulturni doprinos ovom gradu biti vidljiviji, a ne getoiziran», kaže predsjednik ove udruge **Petar Pifat**.

Grad je, kako kažu iz kabineta gradonačelnika, spreman za izazove koje titula sa sobom nosi. Za naš tjednik kažu kako redovito rade na otvaranju novih mogućnosti za sve koji se bave kulturom, pa tako i za organizacije i udruge manjinskih zajednica.

»Kulturna raznolikost Novog Sada u kojem žive ljudi iz brojnih nacionalnih zajednica i jeste jedna od njegovih najljepših odlika. Tri osnovna principa koje smo i naveli u Strategiji kulturnog razvoja i kojima se rukovodimo u radu su demokratičnost, participativnost i transparentnost, a osiguravanje većeg prostora za realizaciju kulturnih projekata manjinskih zajednica u potpunosti je u skladu sa spomenutim principima. Osvajanje prestižne europske titule svakako je otvorilo veći prostor za kulturu općenito gledano i sigurno će biti značajnih pomaka i u pravcu potpore udrugama i organizacijama manjinskih zajednica«, objašnjavaju iz Kabineta gradonačelnika.

Novi Sad – pet godina unaprijed

Novi Sad će do 2021. godine, prema dosadašnjim planovima, biti bogatiji za arheološki park u naselju Sajlovo, u kojem će biti izloženi dokazi da život na teritoriju Novog Sada datira još od 5000 godina prije Krista. Osniva se novi omladinski centar u Kineskoj četvrti, *Youth Creative Polis*, gdje će se napušten prostor pretvoriti u kulturno mjesto za mladež, koja će taj prostor koristiti u nekomercijalne kreativne i kulturne svrhe. Također, zbog iznimnog razvoja IT sektora u ovom gradu, niknut će i tehnološki park, a Novosadsko sveučilište preuzet će nekadašnju kasarnu *Archibald Reiss* u centru grada i pretvoriti je u kampus za studente. Između ostalog, u planu je i obnova Donje tvrđave Petrovaradina, tzv. Gradića.

U izjavi za RTV, gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević**, koji je također u timu koji je Novom Sadu donio ovu prestižnu titulu, rekao je da je obnova Petrovaradinskog podgrađa prioritet zbog njenog povijesnog, kulturnog i turističkog značaja.

»Namjera je da taj dio bude osposobljen da bude turistička zona, tako da se neće obnavljati samo fasade, nego će se trajnije rekonstruirati cijele kuće, uključujući krovove«, objasnio je Vučević.

Kako je Petrovaradin dom velikom broju Hrvata, Petar Pifat smatra da je ovaj potez gradske vlasti svakako dobar.

»Krajnje je vrijeme da se obnovi ova jedinstvena barokna dolina Gradića. Možda će hrvatska zajednica imati više koristi kada bude postala korisnikom rodne kuće **bana Jelačića**, koja bi praktično bila u uporabi na dobrobit Hrvata, ali i svih oni koji dolaze tu, a ujedno bila segment tog Gradića i kulture, te i ponos Hrvata«, zaključio je Pifat.

Činjenica je da Novi Sad ovom titulom širi prostor za mnoštvo kulturnih zbivanja koja bi se trebala odigrati u narednih pet godina. Kako čelnici fondacije *Novi Sad 2021* kažu cilj im je promijeniti svijest ljudi, poglavito mladih, o kulturi koja u ovom gradu već postoji. Vodeći se ovim idejama, pripadnici nacionalnih manjina mogu se nadati da se o multikulturalnosti neće samo govoriti, već će se ona i događati u većoj mjeri nego što je do sada zabilježeno. U prijedlogu Strategije kulturnog razvoja grada 2016. – 2026., koju je gradska skupština usvojila, izričito piše da je jedan od strateških ciljeva »unaprijediti suradnju s organizacijama nacionalnih manjina«, a vizija kulture u dijalogu je sljedeća: »Znanje o drugim kulturama je dostupno i doprinosi trajnom međusobnom prepoznavanju i razumijevanju vrijednosti različitih društvenih grupa, na osnovu čega se uvažavaju potrebe i praksa drugačijih kulturnih zajednica, što sve zajedno doprinosi dinamičnom i bogatom kulturnom životu Novog Sada.«

Dajana Marković

Uloga vlasti u identitetskom sporu

DÉJÀ VU ZAČINJEN fiksacijom GNOOV-om

Održavanje sada već trećeg »simpozija« o Bunjevcima (dakako samo vojvođanskim) pod nazivom *Kultura i identitet Bunjevaca* u organizaciji Muzeja Vojvodine održanog u Skupštini Vojvodine 18. veljače 2017., u odnosu na prijašnja dva skupa održana 2006. i 2008., uglavnom se može okarakterizirati kao nastavak već viđene državne politike prema tzv. bunjevačkom pitanju, uz izvjesne formalne i sadržajne novine.

Kao i u prijašnjim slučajevima i zajednica Bunjevaca nehrvata pokazala je kako nema elementarnih znanstvenih kapaciteta za svoje znanstvene projekte, već se kao njihovi nositelji pojavljuju konzervativne srpske elite: ključne povijesne i politološke teme uglavnom su izlagali srpski autori, dok su jednostavnije etnografske i folklorističke teme te pregledne i publicističke radove uglavnom pisali bunjevački autori; većina autora (ukupno 39) koji su izložili 38 tema nisu bili bunjevačkoga roda već Srbi (ako je suditi po prezimenima sudionika – 23 su Srbi, 15 Bunjevci i 1 Mađar); većina srpskih autora koji su izlagali povijesne i politološke teme uglavnom do sada nisu tematizirali Bunjevce ili pak marginalno (npr. bivši osječki marksist), ako i jesu onda je to u najnovije vrijeme i uz nedovoljno poznavanje činjenica i metodološke iskrivljenosti (**Saša Marković, Aleksandar Horvat**) pri čemu vjerojatno donedavna i nisu znali baš previše o Bunjevcima; političke preferencije ključnih srpskih autora su desne provenijencije (**Drago Njegovan, Dejan Mikavica, Slobodan Orlović, Slobodan Bjelica, Vladimir Đurić**); stručnost među bunjevačkim autorima nadvladavaju radovi bunjevačkih natučika, publicistika i pregledni radovi (**Antun Romić**, koreograf u KUDŽ *Bratstvo*, **Tamara Babić**, »novinarica«, **Nikola Babić**, dipl. agronom, **Mijo Mandić**, dipl. arhitekt, **Mirjana Savanov**, učiteljica itd.); u potpunosti je prešućen nacionalni osjećaj Bunjevaca u Hrvatskoj i Mađarskoj itd. Kao i ranije, najavljeno je objavljivanje zbornika radova sa simpozija – na srpskom jeziku ćirilnim pismom i na »bunjevačkom jeziku« latiničnim pismom

Formalne i suštinske novine

Jedna od formalnih novina jest do sada najviše pokroviteljstvo – dok su organizatori prije toga bili Ogranak SANU u Novom Sadu, a onda Matica srpska, sada je to Pokrajinsko tajništvo za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. S ovim je povezano i visoko mjesto održavanja – vojvođanska skupština umjesto ranijeg Otvorenog sveučilišta u Subotici.

Suštinska novina cijeloga projekta jeste, naravno, politička, a ne milosrdna prema braći Bunjevcima. No, pri tome, ovaj puta nije riječ samo o nastavku manje ili više otvorene državne potpore izgradnji »bunjevačke nacije« (jer kako piše Vladimir Đurić,

Danas je nedvojbeno potpuno slobodno nacionalno izjašnjavanje, što predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji kao ni Hrvatska nikada nisu ni osporavali! Bît bunjevačkoga pitanja je uloga vlasti u ovom identitetskom sporu: politička, materijalna, znanstvena i medijska potpora jednoj strani, i uskraćivanje istoga drugoj!

glavni zastupnik pravnoga opravdanja samosvojnosti Bunjevaca nehrvata, prava se Bunjevaca »još uvijek ne ostvaruju u punom obimu«), već je cilj bio pokušati dati znanstveni temelj politikantskoj inicijativi prema Skupštini Vojvodine za stavljanje van snage »komunističkog dekreta o pohrvaćivanju Bunjevaca«, tj. naredbe Glavnog Narodnooslobodilačkog odbora Vojvodine (GNOOV) od 14. svibnja 1945. godine!

Naime, čak 5 radova u ključnoj od ukupno 3 sekcije Simpozija, posvećeno je GNOOV-u, o čemu su pisali četiri doktora znanosti i jedan profesor fizike: Dejan Mikavica, »Ideološka i politička prekretnica u tumačenju nacionalnog identiteta Bunjevaca 1945. godine«; **Milan Micić**, »Naredba GNOO Vojvodine od 14. maja 1945. godine o Bunjevcima i Šokcima – odluka o određivanju identiteta«; Drago Njegovan, »Vojvođanska policija kao instrument kroato-komunističkog projekta hrvatizacije Bunjevaca u Bačkoj posle Drugog svetskog rata«; Slobodan Orlović, »Protivustavnost asimilatorskih pravnih akata i mera prema Bunjevcima i Šokcima po oslobođenju 1945. godine«; **Mirko Bajić**, »Napad na etnički identitet Bunjevaca posle Drugog svetskog rata – Naredba GNOO za Vojvodinu i način sprovođenja naredbe«. Već i iz samih naslova radova razvidno je politikantstvo i ostrašćenost u pokušaju opravdanja bezbroj puta ponavljane tvrdnje kako su jugoslavenski komunisti izvršili nasilnu kroatizaciju Bunjevaca, ali više o tome poslije.

Neistine i izvrtanje činjenica

Kako je to uobičajeno, skup je završen donošenjem desetak zaključaka, koji vrve neistinama i izvrtanjima činjenica, zbog čega neki zaslužuju i osvrt:

»1. Bunjevci, doseljeni u Bačku tokom 17. vika, doseljeni su ko

etnička, odnosno nacionalna zajednica (grupa) u Habzburškoj monarhiji sa svojim narodnim imenom, kojeg su do danas očuvali.«

Bunjevci su se doselili pod imenom Dalmata (Dalmatina), kako su se prije svega sami nazivali, tako su ih nazivali njihovi dušobrižnici franjevci, osim toga po doseljenu a i kasnije u gradskim dokumentima nazivaju se i katoličkim Ilirima ili samo Ilirima (kao opreka pravoslavnim Srbima), u crkvenim dokumentima Ilirima... Bunjevačko ime u Bačkoj javlja se tek u vrijeme Austro-ugarske nagodbe, kada se i proširilo kao prihvatljivo mađarskim vlastima.

»2. Bunjevci u Bačkoj, živeć ko graničari i salašari u porodičnim zadrugama, otpočeli su svoj nacionalni priporod u drugoj polovini 19. vika, da bi za vrime Austro-Ugarske (1867-1918) bili izloženi mađarizaciji. Ipak, u to vrime je izvršena njeva transformacija iz pridmodernog etničkog društva u moderni nacionalni identitet;«

Nametnuta slika o bačkim Bunjercima kao vojnicima i seljacima iskripljena je, jer je Bunjevaca bilo u vrhovima gradskih vlasti (osobito u Subotici, ali i u Somboru i Segedinu), bilo je mnogo visokih županijskih dužnosnika, imali su brojno plemstvo, biskupe, vlastitu književnost, filozofe, zemljoposjednike, akademike... Narodni preporod bačkih Bunjevaca, koji je pokrenuo **Ivan Antunović**, nije završen u vrijeme Austro-Ugarske, a osobito pred njen raspad nije stvoren bunjevački nacionalni identitet, već je tada zapravo prekinut razvojni put integriranja u hrvatsku naciju, za što je najbolji pokazatelj pisanje *Nevena* početkom 20. stoljeća.

»3. Bunjevci u Bačkoj, ko i Šokci u Bačkoj i Baranji, nuz malo-brojne Hrvate, aktivno su učestvovali u prisajedinjenju vojvođanski oblasti Kraljevini Srbiji 1918. godine i stvaranju Kraljevine SHS.«

Svi Bunjevci, dakle, i oni koji su se osjećali Hrvatima (npr. **Blaško Rajić, Gavro Čović, Andrija Čakić, Mirko i Ivan Ivković Ivandekić, Ive Prčić** i mnogi drugi) i oni koji to nisu (**Marko Jurić, Martin Matić** i još izvjestan broj) među njima i onih 84 na samoproklamiranoj skupštini u Novom Sadu 25. studenoga 1918, sudjelovali su u stvaranju Kraljevine SHS! Oni su jednako predci nas koji se danas čutimo Hrvatima kao i onih koji se tako ne osjećaju.

Apsurdni zahtjev

»4. U međuratnom periodu (1918-1941) bački Bunjevci su bili izloženi sporadičnoj srbizaciji (Bunjevci ko 'katolički Srbi'), pokušaju definisanja Bunjevaca ko 'četvrtog plemena' Južni Slovena i intenzivnoj hrvatizaciji priko katoličkog klera, HSS-a i hrvatske inteligencije koja je u Bačku doseljena iz Zagreba;«

Bački Bunjevci su u međuratnom razdoblju bili izloženi ne sporadičnoj, nego snažnoj medijskoj propagandi velikosrpskih političkih i znanstvenih krugova u cilju srbizacije, eventualno prihvaćanja ideje kao posebnog južnoslavenskog naroda, ali su u oba slučaja rezultati bili vrlo skromni. S druge strane, hrvatski nacionalno-integracijski proces prirodno se odvijao ne samo preko Crkve, političkih stranaka i jednog manjeg broja inteligencije doseljene iz Hrvatske, nego je ključna bila brojna lokalna bunjevačka kulturna, vjerska i politička elita (**Blaško Rajić, Lajčo Budanović, Matija Evetović, Ivan Malagurski – Tanar, Aleksa Kokić, Josip Vuković – Đido, Ive Prčić, Ivan i Mirko Ivandekić, Marko Kuntić, Mićo Skenderović, Andrija Kujundžić, Petar Pekić, Marko Horvacki, Ljudevit Vujković Lamić, Marko Čović, Lajčo Dulić, Bolto Dulić, Julka Orčić, Grga Vuković, Antun Matarić, Franja Strilić, Šima Karas, Stipan Kalčan, Josip Do-**

rotić, Stipan Periškić, Ilija Džinić i mnogi drugi) i praktično je gotovo bio završen do raspada Kraljevine Jugoslavije.

»6. Najveći udar na nacionalni identitet, ko i na svoja nacionalna i ljudska prava, Bunjevci su doživili od strane komunističke vlasti socijalističke Jugoslavije koje su donele odluku u korist Hrvatske, pridvođene **Josipom Brozom Titom**, koja je priko vojvođanske policije (Odiljenje za unutrašnje poslove Glavnog narodno-oslobodilačkog odbora Vojvodine) zabranila slobodno izjašnjavanje Bunjevaca (ko i Šokaca) i naredila da se od 14. maja 1945. godine svi Bunjevci (ko i Šokci) moraje smatrat Hrvatima. Ovaj akt je asimilatorski pravni akt i suštinski protivustavan, pa ga treba poništiti;«

Vrhunac činjeničnih perversija jest i osnovni cilj ovoga simpozija – opravdati zahtjev da se naredba GNOOV-a iz 1945. stavi van snage (iako se ne primjenjuje?!), te da se proglasi asimilacijskom i protivnom ljudskim pravima! Međutim, osim apsurdnosti da se van snage stavi akt koji se ne primjenjuje, ključna stvar koja se prešućuje u tezi o navodnom komunističkom pohrvaćivanju Bunjevaca kroz odluku GNOOV-a iz 1945. jeste sljedeća: stajalište GNOOV-a o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca rezultat je političkih težnji samih bunjevačkih članova GNOOV-a da se prekine s ranijom mađarskom i velikosrpskom politikom potpore mađarizaciji i srbizaciji bačkih Bunjevaca i podupiranja njihove samosvojnosti, te priječenja njihova integriranja u hrvatsku naciju! Naime, od konca 1944. pa do prerastanja GNOOV-a u Predsjedništvo Skupštine AP Vojvodine 13. rujna 1945, Bunjevce su u GNOOV-u predstavljali **Blaško Rajić, Lajčo Jaramazović, Alojzije Mihaljčević, Đuro Dulić, Matija Evetović, Grgo Skenderović, Grgo Lulić i Ivan Vuković!**

Konstantno politikantsko obrušavanje na naredbu GNOOV-a, kao komunistički akt, s druge strane, jeste pokušaj prelijevanja u bunjevački korpus srpskoga kvazipovijesnog revizionizma spram komunističkoga pokreta u II. svjetskom ratu i zanemarivanje njegova antifašizma te pokušaja rješavanja nacionalnog pitanja na novim pravednijim i ravnopravnijim temeljima. Refleks toga jeste da se među poratne zločine komunističkih vlasti koji su činjeni spram bunjevačkih Hrvata, uvrsti i »zločin dekreta GNOOV-a«.

Država mora zadržati neutralnost

»8. Učesnici Simpozijuma konstatuju da je administrativno negiranje Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj i Baranji, i naređenje o njihovom 'tretiranju' ko Hrvata, brez obzira na njevu izjavu, bilo u velikom dilu u funkciji aktuelnog razgraničenja izmed Federalne Hrvatske i Federalne Srbije u području autonomne Vojvodine. S tim u vezi se zaključiva da etnički razlozi za povlačenje međurepubličke granice izmed Hrvatske i Srbije, na osnovu 'popisani' Srba i Hrvata u spornom području Baranje, severozapadne Bačke i zapadnog Srema, di su u Hrvate upisivani zabranjeni Bunjevci i Šokci, nisu u stvarnosti postojali, stim da je pridlog tzv. Đilasove komisije bio u osnovi invalidan, te da je odluka o razgraničenju arbitrarna, donesena na štetu Srbije, a u korist Hrvatske, te da je diktirana voljom komunističke vlasti socijalističke Jugoslavije koje su donele odluku u korist Hrvatske, pridvođene Josipom Brozom Titom;«

Ovaj zaključak ne samo što pokazuje elementarno nepoznavanje rada tzv. Đilasove komisije za razgraničenje između federalnih jedinica Hrvatske i Srbije, prešućivanje maloga broja Srba

Odluka Glavnog Narodnooslobodilačkog odbora Vojvodine iz 1945. o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca rezultat je političkih težnja samih bunjevačkih članova GNOOV-a, jer su Bunjevce u GNOOV-u predstavljali Blaško Rajić, Lajčo Jaramazović, Alojzije Mihaljčević, Đuro Dulić, Matija Evetović, Grgo Skenderović, Grgo Lulić i Ivan Vuković.

u Baranji 1948. (21,4%), nego što je još opasnije, predstavlja i svojevrsno političko posezanje za teritorijem Republike Hrvatske!

»10. Učesnici Simpozijuma 'Kultura i identitet Bunjevaca' su saglasni u stavu da je nepravедno i nedopustivo osporavanje prava Bunjevaca na lično izjašnjavanje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i kolektivna prava u skladu sa relevantnim zakonima Republike Srbije. To se posebno odnosi na hrvatsku nacionalnu manjinu i njene pridstavnike, ko i na Republiku Hrvatsku;«

Danas je nedvojbeno potpuno slobodno nacionalno izjašnjavanje, što predstavnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji kao ni Hrvatska nikada nisu ni osporavali! Bit bunjevačkoga pitanja je uloga vlasti u ovom identitetskom sporu: politička, materijalna, znanstvena i medijska potpora jednoj strani, i uskraćivanje istoga drugoj! To potvrđuju i riječi **Nebojše Kuzmanovića**, zamjenika pokrajinskog tajnika, da je inicijativa za održavanje ovoga simpozija potekla od samoga predsjednika vojvođanske Vlade da bi se »otklonile razne nedoumice vezane za etnički, politički i kulturni identitet Bunjevaca«. Kako sličnih inicijativa i značajnih potpora nema spram Bunjevaca koji se čute Hrvatima, jasno je da vlasti Srbije postupaju protivno preporuci br. 44 iz Trećeg mišljenja za Srbiju Savjetodavnog komiteta Okvirne konvencije za zaštitu manjina iz 2014. godine prema kojem državna tijela moraju zadržati neutralnost po pitanju odnosa između osoba koja se identificiraju kao Bunjevci i Hrvati, protivno Akcijskome planu za pregovaračko poglavlje 23 prema kojem vlasti moraju zadržati »politiku nemiješanja u sporna pitanja identiteta Bunjevaca i Vlaha« te tvrdnjom iz Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina da »tijela Republike Srbije... ne arbitriraju niti favoriziraju pojedine strane u ovakvim sporenjima«. S druge strane, Hrvatska ima ustavnu obvezu jamčiti osobitu skrb i zaštitu dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama (čl. 10. Ustava RH) u što spada i skrb o bunjevačkim Hrvatima u Bačkoj.

Na koncu, uz gorak okus u ustima, kao pripadniku »jedne male ali fine grane« sa sjevera Bačke, teško se oteti tužnome dojmu da ovakvi simpoziji djeluju pogubno na Bunjevce i da im je osnovni cilj poticanje raskola sve malobrojnijeg bačkog bunjevačko-hrvatskog korpusa, po oprobanoj metodi *divide et impera!*

Slaven Bačić

Colleen Smith posjetila HNV

Interes za ostvarivanje manjinskih prava

U okviru posjeta nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u Srbiji, Hrvatsko nacionalno vijeće je u utorak posjetila politička časnica u Veleposlanstvu Sjedinjenih Američkih Država u Beogradu **Colleen Smith**, gdje je razgovarala s predsjednikom HNV-a **Slavenom Bačićem**.

Cilj sastanka bio je upoznavanje s hrvatskom nacionalnom zajednicom u Srbiji kao i s radom HNV-a na ostvarivanju manjinskih prava te zajednice.

»Sjedinjenje Američke Države imaju puno nacionalnih manjina, te u velikoj mjeri podržavamo ostvarivanje manjinskih prava. Srbija ima dobre zakone u tom području, a svrha našeg posjeta je da se upoznamo s ostvarivanjem manjinskih prava«, izjavila je Colleen Smith.

Po riječima Slavena Bačića, na sastanku je bilo riječi o političkoj reprezentaciji manjina, *bunjevačkom pitanju*, pitanjima informiranja, vraćanja latinice u službenu uporabu, integracije manjina u društvo, nedostatka stvarnih nadležnosti nacionalnih vijeća te u tom smislu i utjecaja koje vladajuće partije nastoje ostvariti u nacionalnim vijećima kada ulaze u izbore za vijeća.

»Svakako je pozitivno to što se međunarodni faktori, odnosno njihovi predstavnici ovdje u Srbiji, interesiraju za položaj manjina. To im dakako nije na listi prioriteta, ali je dobro da imamo otvorena vrata za komunikaciju. A priori, to ne znači neku garanciju, ali i upoznavanje s činjenicama i održavanje kontakata način su da utječemo da se neka otvorena pitanja rješavaju«, izjavio je Bačić nakon sastanka.

D. B. P.

Blagdan sv. Josipa – praznik hrvatske zajednice

O bilježavanje jednoga od četiriju praznika hrvatske zajednice u Srbiji – blagdana sv. Josipa, zaštitnika hrvatskoga naroda, bit će održano u četvrtak, 16. ožujka, u Subotici.

Sveta misa bit će služena u Franjevačkoj crkvi u Subotici (Franjevački trg 1) s početkom u 17.30 sati, a svečana akademija bit će održana u 19 sati u velikoj vijećnici Gradske kuće (Trg slobode 1).

Nakon programa, u predvorju ispred velike vijećnice bit će upriličen prigodni domjenak.

Predstavnici Rotary cluba Kaptol u Subotici i Tavankutu

DONACIJA – stručna literatura i razglas

Predstavnici Rotary cluba Kaptol iz Zagreba prošloga su tjedna boravili u Subotici, gdje su uručili donacije dvjema školama u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku. Gimnaziji *Svetozar Marković* donirali su dio stručne literature za nastavu na hrvatskom jeziku. Nastavak je to suradnje koju je inicirala Koordinacija hrvatske nastave u Srbiji, a nastavila koordinatorka **Marina Balažev** i Prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* iz Zagreba. Ravnatelj te škole **Zlatko Stić** ugostio je u rujnu prošle godine učenike subotičke Gimnazije, te u tu suradnju uključio i Rotary club Kaptol. Među članovima Rotary cluba koji su posjetili Suboticu bio je i predsjednik kluba **Darko Radišić** koji je i predsjednik Upravnog odbora tvornice *Kraš* te su, osim knjigama, učenici bili obradovani i slatkišima.

Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu zagrebački rotarijanci uručili su donaciju – razglas za školsku dvoranu u vrijednosti od dvije tisuće eura, te *Krašove* proizvode. Predsjednik Kluba Darko Radišić najavio je novi projekt koji bi uključivao stipendiranje nekoliko učenika iz Vojvodine koji se odluče na studij u Hrvatskoj. Škola je gostima predstavila projekte i aktivnosti kojima se bavi, te najavila one koji su još u planu za ovu školsku godinu. Ravnatelj prirodoslovne škole *Vladimira Preloga* Zlatko Stić, koji je ujedno spona uspostavljene suradnje između tavankutske škole i zagrebačkih rotarijanaca, najavio je i plan za razmjenu učenika.

»Imamo saznanje da hrvatska zajednica živi teško i to je jedan od glavnih razloga zašto smo se i odlučili na ovu donaciju. Neka da nije ni bitno toliko materijalno koliko je potrebno da čovjek pokaže želju«, kaže Darko Radišić.

Prilikom ovog posjeta, članovi Rotary cluba Kaptol sastali su se s članovima Rotary cluba Subotica, te se očekuje nastavak suradnje i u drugim aspektima.

I. D. / B. M.

ULOGA CRKVE u očuvanju identiteta

Od Osijeka do puta na kraj svijeta * Predanost svećeničkom pozivu i brojne knjige koje ostaju pisanim tragovima uspješnog pastoralnog službovanja * Nedjeljnoj misi u Salzburgu pribiva i do 1.500 vjernika, a 300-400 njih na misama u našim filijalama

Franjevac Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda, pater **Zlatko Špehar** (1953.) je na svom bogatom životnom i svećeničkom putu posjećujući predjele Južne Amerike doslovno stigao do samog kraja svijeta. O njegovim misionarskim pohodima svjedoči nekoliko knjiga koje je objavio, a o nesebičnom pastoralnom djelovanju nadaleko se zna i govori u svim sredinama u kojima je djelovao još od svoje prve mise na osječkom *Jugu II*. Danas služi u župi bl. *Alojzija Stepinca* u Salzburgu i dušobrižnik je velike hrvatske kolonije koja živi na teritoriju austrijske savezne pokrajine Salzburg.

Kako je došlo do odluke da svoj život posvetite Bogu i službi u franjevačkom redu?

Već kao malo dijete, kako mi je to znao reći otac **Milan Špehar**, govorio sam da ću biti biskup. Sigurno u to vrijeme nisam niti znao što to znači biti biskup, jer sam ga tek prvi puta vidio kao krizmanik davne 1964. ili 1965. godine na krizmi u župi Sv. *Antuna Padovanskoga* u Starom Petrovom Selu, kojoj je pripadalo i moje mjesto Brđani. Nakon uspostave nove župe u Zapolju, 1966., nastavio sam nedolazak na vjeronauk ili sv. misu po običaju. Sjećam se da me je djed **Mato**, majčin stric, jednom na prijevaru privezao opasacem za ramu bicikla (FB *Partizan*, Subotica) i tako odvezao u Zapolje na večernjicu. Novi župnik u Zapolju, fra **Branimir Kosec** je odigrao veliku ulogu u otkrivanju zvanja u meni i »prevario« me i poslao u franjevačko sjemenište u Samoboru. Eto, tu ostah i završih teologiju i 20. svibnja 1979. godine bivam zaređen za svećenika-franjevca u bazilici *Svete Marije Anđeoske* u Porziuncoli Asizu.

Gdje ste se obrazovali?

Osnovnu školu, prva četiri razreda, pohađao sam u mjestu Brđani, zatim druga četiri razreda u OŠ Adžamovci. Klasičnu gimnaziju *Mater et Magistra* pohađam u Samoboru gdje sam 13. lipnja 1973. i maturirao. Nakon toga sam na odsluženju vojnog roka u Novom Sadu (kada sam nakon odsluženog vojnog roka posljednji puta posjetio i Suboticu!), da bih već 1974. uspio upisati teološki studij na Filozofskom učilištu KBF-a na Trsatu u Rijeci. Nakon dvogodišnjeg studija, upisujem se na Papinsko lateransko sveučilište u Rimu – odjel Teološki institut u Asizu, gdje 1979. diplomiram i bivam iste godine zaređen za svećenika. Poslije diplomski studij moralne teologije i duhovnosti nastavljam na KBF-u u Zagrebu, studiram ponešto u Uppsali (Švedska), Helsinkiju (Finska) i magistriram na Bečkom državnom sveučilištu.

A gdje Vas je svećenički poziv potom vodio?

Svoje prve svećeničke dane sam započeo u Osijeku, na *Jugu II*. Sjećam se prve svete mise sa župljanima. Onako mlad, zaboravio sam da se za propovijed treba i spremati. Nakon naviještenog evanđelja, ja sam se udario po čelu i pomislih: »Uf, a što ću sada?«. Na pamet su mi došla dva vica o sv. **Leopoldu Mandiću**. Ispričao sam ih, ljudi su se povijali od smijeha, a nakon mise me župnik dočekao na vratima sakristije i naribao. Nakon šestomjesečnog mučenja, dvojica starijih vjernika, koji su svake nedjelje nakon mise došli na čašicu razgovora, kazali su župniku: »Hvala Bogu, da ste ga naučili propovijedati: prestao je mučiti i sebe i nas...« Nakon dvogodišnjeg službovanja u Osijeku bio sam poslan u Viroviticu. I tu ostajem dvije godine, da bih 1983. već 1. srpnja postao

voditeljem Hrvatske katoličke misije u St. Pölten u Donjoj Austriji. Uz misijsku djelatnost vodio sam i socijalni ured za strance u Donjoj Austriji kao direktor punih 13 godina, direktor *Caritasa* za HR i BiH punih osam godina, predsjedao ekumenskim kongresima u Skandinaviji – Finska, na arhipelagu Aaland nekoliko puta.

Vaše bogoslužje neraskidivo je vezano uz dugogodišnju misionarsku aktivnost, pa nam opišite gdje ste sve bili i što ste na tim dalekim putovima sve činili?

Nekoliko tjedana nakon svećeničkog ređenja, bio sam delegatom, danas sv. Ivana Pavla II., na prvom ekumenskom kongresu 1979. na otoku Kökar (Čekar) u Finskoj. Nastavio sam s posjetima 1982, zatim 1986., kada sam bio i predsjednik kongresa, sve do 2008. kada sam predvodio ekumensku liturgiju na kongresu. Nakon punih 16 godina misionarskoga rada u Austriji, bio sam imenovan gvardijanom vukovarskim, gdje ostajem punih devet godina (1999. – 2008.). Iz Vukovara sam u raznim službama obilazio dobrotvore i Hrvatske katoličke misije po svijetu. Budući da sam u Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda bio imenovan i voditeljem Vijeća za Pravdu i Mir (Just-Pax), u tome svojstvu sam sudjelovao na europskim kongresima u Asizu, Frankfurtu i Santiagu de Compostella, te na međunarodnom kongresu za Pravdu i Mir Franjevačkog reda u Uberlandii u Brazilu 2006. Na povratku s kongresa posjetio sam i svoga školskog kolegu i franjevačkog subrata, (rodbinski vezanog za Suboticu!), mons. **Gerarda Žerdina**, biskupa u San Ramonu u Peru – u amazonskoj prašumi. S njima sam proveo tri tjedna – jedan od tih nezaboravnih tjedana je bio i na rijeci Amazoni. Prilikom povratka u Europu let mi je bio usmjeren prema Buenos Airesu u Argentini. Tu sam ostao dva tjedna s tamošnjim Hrvatima, koji su mi »ukrali srce«. Iste godine u jesen posjetio sam i Hrvate u Australiji. Nakon toga pišem svoju prvu knjigu: *U sjeni Južnoga Križa – Putopisi gvardijana vukovarskog*. Hrvatima u Argentini sam ostao vjeran: do danas sam ih posjetio šest puta i napisao knjigu o njima: *Tragom hrvatske niti u Argentini*, koja je izašla 2014., da bi se u završnoj pripremi za tisak nalazila druga knjiga o njima s naslovom: *Tragom Hrvata u Argentini, Paragvaju i Urugvaju*.

Navedene knjige nastale su kao plod misionarske službe, ali ste iznjedrili i druge pisane tragove vašeg svećeništva...

Već sam spomenuo tri knjige – zapravo dvije koje su tiskane i raspacane, a treća je pred tiskom. U međuvremenu mi je izašla i knjiga: *Govorom do istine iz Vukovara – Zapisi gvardijana vukovarskog* (2008.), te *Putovima nade nastajanja – Miropisi gvardijana vukovarskog*, (2009). Nakon toga slijedi četvrta knjiga: *Tajna staroga mosta – Dnevnik koji to nije* (2012). Sve su knjige u izdanju Matice hrvatske – Ogranak Vukovar.

U kojim ste sve franjevačkim organizacijama aktivni?

Nakon 16 godina predsjedanja Vijeću za Pravdu i Mir moje Hrvatske franjevačke provincije i višestrukom predsjedanju ekumenskim kongresima u Skandinaviji, za sada sam samo mali brat na župi Hrvatske katoličke župe bl. *Alojzija Stepinca* u Salzburgu – Austrija.

Kao čovjek koji je dobar dio svog života proveo u inozemstvu kako gledate na hrvatsku dijasporu koje danas ima gotovo na svim meridijanima?

Negdje od 18. stoljeća, otkada su Hrvati pošli diljem svijeta za boljim načinom života, Crkva u Hrvata slala je svoje svećenike, koji su pratili hrvatski narod, bili im pastoralno i socijalno na usluzi. Spomenimo samo o. **Nikolu Plantića**, isusovca, koji je djelovao u Paragvaju i Argentini davne 1748. Nacionalni i vjerski identitet s tradicijom Domovine njegovala je Crkva u Hrvata, bila im oslonac, posebno u godinama komunističke vlasti u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, odakle najviše Hrvata iseljava zbog torture ili iz ekonomskih razloga. I danas, kada su granice otvorene, barem djelomični jednoglasni režimi nestali, Hrvati se teško odlučuju za povratak u Domovinu, nerijetko jer su im ovdje u dijaspori obitelji usidrene, djeca, unuci. Svakako na prvom mjestu i ekonomski opstanak igra važnu ulogu u njihovoj odluci da se nastane ovdje za stalno ili čak da uzmu državljanstvo određene države u kojoj žive i rade. Državljanstvom se nisu odrekli Domovine. Njime si žele osigurati samo onu ekonomsku stranu, tj. integriraju se u društvenu zajednicu, ali srce im je uvijek na četiri kotača: svi rado putuju u svoju Domovinu Hrvatsku ili Bosnu i Hercegovinu i ne osjećaju se strancima, iako ih se tamo promatra kroz prizmu stranca. Što se tiče političkog djelovanja ili utjecaja na domovinske politike, ovdašnji Hrvati u velikoj mjeri daju svoje glasove na izborima, čime pokazuju svoju neraskidivu vezu s Domovinom i zainteresiranost za njezin politički i ekonomski napredak.

Kolika je važna uloga Crkve kao vodilje u njegovanja odnosa prema matičnoj državi Hrvatskoj, očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta?

Koliko su ovdašnji Hrvati privrženi Domovini Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini vidi se i po zavičajnim proslavama (Ramska noć, Duvanjska noć, Posavska večer...), kao i po zajedničkoj proslavi Dana hrvatske državnosti i Dana domovinske zahvalnosti. Mladi vrlo rado govore o Hrvatskoj, svjedoče o njoj u svojim školama, pišu često maturalne ili magistarske radnje o Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, običajima i vjerskim i onim kulturnim. U očuvanju identiteta svakako najveću ulogu ima Crkva, jer ih ona najviše i može okupiti. Samo jedan podatak nam govori više od bilo kakvih drugih opisivanja: gotovo 40 posto hrvatskih katoličkih obitelji ima svakodnevnu obiteljsku molitvu, 30 posto kada se svi okupe, a i ostalih 30 posto koji se ponekad sjete pomoliti, mislim, zajednički.

I na koncu, stižemo i do poveznice vaše župe s našim krajem...

Uz već gore sve rečeno još jedan podatak je važno za istaknuti: razmjena hrvatskih KUD-ova u Austriji i u Domovini, razmjena i posjet hrvatskih škola našoj Školi hrvatskog jezika (s posebnim naglaskom na pohod djece i nastavnika hrvatskih školskih odjela iz Subotice i naš uzvratni posjet), kulturno upoznavanje naše djece i mladih s hrvatskom poviješću na licu mjesta u Domovini (Knin, Vukovar, Zagreb, Varaždin, Zadar, Split, Dubrovnik...), te u zajedničkom slavljenju svetih misa prigodom tih susreta. Svim time potičemo znatiželju djece i mladih da ne zaborave svoje korijene i Domovinu Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Još jednu bitnu činjenicu nisam kazao, a ta je da već 20 godina izdajemo listić *Povratak* kojim obavještavamo vjernike o događanjima u župi, svetim misama, konzularnim danima u Salzburgu, ali i na neki način im stavljamo stalno riječ *Povratak* pred oči... Nekima je to bilo i motivom povratka u Domovinu.

Dražen Prčić

Kako komentirate predstojeće predsjedničke izbore?

Ništa. Sve isto

Šima Beretić,
Sombor

Ponovno jedna izborna kampanja i ponovno ono što gledamo i slušamo godinama, od čega smo se već stvarno umorili. Po mom sudu previše je napadna kampanja, ali takva je valjda politika i koliko sam pratio nije samo takva kod nas već i u svijetu. Dosta neukusa, pretjerivanja, unižavanja i omalovažavanja onih drugih. Kao da je svima cilj da se oni drugi što više oblate, unize, podcijene ono za što se zalažu, ono što rade. Baš sinoć sam pratio jednu političku emisiju na državnoj televiziji u kojoj su gostovali predstavnici nekoliko stranaka i to se nije moglo gledati. Toliko neukusa, nekulture, upadanja u riječ, omalovažavanja. Svatko hvali ono što je on uradio, kao jedino i najbolje, kao da svijet počinje baš od njih, a sve za što se zalažu drugi predmet je ismijavanja i podcjenjivanja. I prosto te političke kampanje ne možete izbjeći. Bilo koji kanal da prebacite ili će vas dočekati predizborni spot, ili neki miting, ili neka politička emisija. Nemam živaca to pratiti i onda prebacim na drugi kanal, a ono opet isto. Opet kampanja. Mislim da je sve to otišlo u drugu krajnost i da je običnim ljudima već muka od svega. Briga ih za izbore, gledaju svoja posla i jedva čekaju da sve ovo prođe. Neka nam prosto predstave deset kandidata koji su u predsjedničkoj utrci, a svatko će znati izabrati onoga čiji rad i program podržava. Što očekujem poslije izbora? Što imam očekivati? Ništa. Sve isto.

Z. V.

Vrijeme promjena

Nataša Cvjetković,
Šid

Predsjednički izbori u travnju mogu biti iznimno važna prekretnica za Srbiju. Sama činjenica da su se na oporbenoj strani pojavila dva dobra kandidata **Vuk Jeremić** i **Saša Janković**, koje podržavaju ne samo oporbene stranke nego i mnoge javne istaknute ličnosti, govori u prilog tome da se u Srbiji nešto mora hitno mijenjati. Važno je da ovog puta građani pobijede svoj strah, apatiju i nezainteresiranost i izađu na izbore u što većem broju. Jedino tako postoji nada da će se Srbija osloboditi diktature jednog čovjeka i jedne stranke. To smo već preživjeli u skoroj povijesti i nadam se da smo iz razdoblja vladavine **Slobodana Miloševića** ponešto i naučili. Nadam se da će u drugi krug predsjedničkih izbora ući kandidat Vuk Jeremić, a ukoliko to bude Saša Janković, moja potpora će ići njemu. Moje osobno mišljenje je da ukoliko izbori budu regularni, a oporba mora dati sve od sebe da aktivno sudjeluje u kontroli provođenja izbora kako bi sačuvali volju naroda. Srbija krajem travnja dobiva novog predsjednika iz redova oporbenih snaga. Možda to u ovom momentu zvuči nestvarno, ali signali koje građani širom Srbije jasno šalju nedvosmisleno govore o tome da je Srbiji neophodna promjena i da mi više vremena nemamo. Sigurna sam da će se ta promjena u travnju i dogoditi i da će građani znati prepoznati pravog kandidata koji će znati voditi ovu državu u pravom smjeru. Optimist sam i vjerujem i iskreno se nadam da će se to i dogoditi.

S. D.

Dijelimo sudbinu većinskog naroda

Alojzije Firanj,
Sombor

Ova država je uvijek podržavala autoritativne vođe i mislim da ljudi prosto u nekom drugom sistemu ne bi znali živjeti. Tako je i danas. Pratite samo izjave i nastupe ministara i drugih državnih dužnosnika koji su svojim nastupima po nekoliko puta, pa i po pet puta, pomenuli ime premijera i sada predsjedničkog kandidata **Aleksandra Vučića**. Prosto to je tako kod nas: lider, vođa se uvijek, bez zadržke i kritike, uzdiže do nevjerovatnih visina. Poslije ovih izbora mislim da će Vučić još više učvrstiti svoju vlast i da će postati apsolutni vladar u Srbiji. Odvojen od naroda. Hoće li to izaći na dobro, vidjet ćemo. Činjenica je da ovdje već dugo nema ni snage, niti želje, niti kritične mase među običnim ljudima da se konačno naprave prave promjene. Niti nekoga tko bi mogao da stane na čelo tih promjena. Gdje smo tu mi kao manjina? Ne damo na sebe, ali što možemo sami uraditi? Mislim da u ovom trenutku jedino možemo izabrati, među više loših mogućnosti, ono što je manje loše, a to je, koliko to nevjerovatno zvučalo, ovog trenutka Aleksandar Vučić. Jeste izbor loš, ali i mi kao manjina dijelimo istu sudbinu kao većinski narod. Poslije izbora sve poluge vlasti, od one lokalne, preko pokrajinske i republičke, pa do samog predsjednika bit će u rukama jedne stranke, jednog čovjeka. Možda će ovo moje razmišljanje nekome biti malo čudno, ali prosto to je naša realnost slagali se mi s tim ili ne.

Z. V.

Mještani Berega ogorčeni

Migranti im uništavaju imovinu

Mjštani Berega, sela uz samu granicu s Mađarskom, ogorčeni su jer već mjesecima njihove vikendice i kuće u kojima nitko ne živi obijaju i uništavaju migranti koji u tom graničnom pojasu čekaju priliku za prelazak granice. Neke vikendice obijene su i po nekoliko puta, a njihovi vlasnici žale se da se često događa da u svoje vikendice i kuće ne mogu ući od migranata koji u njima borave. Paljenje i uništavanje namještaja i nered koji ostaje slika su s kojom se Berežani susreću svakodnevno. Pomoć su na zboru građana zatražili od somborske policije, od koje očekuju da reagira na njihove pozive i pojača kontrolu u tom dijelu granice.

Z. V.

Berešci razgovarali nekoliko puta. Ni sami objekti nisu teški za pristup vozilima koje policija ima (u kojima je godinama patrolirala ulicama Berega).

Ostala uništena imovina ovdje nije pomenuta. Nisu pomenuti ni objekti u selu u kojima migranti redovno borave (jedan od njih je otkupljen od bivših vlasnika, u rekonstrukciji i u njemu je planiran sadržaj od važnosti za cijelu zajednicu). Nije pomenut ni strah žena i muškaraca koji u Beregu žive sami. A ni pomoć koju Berežani ovim neznancima s Istoka velikodušno pruže gdje god ih sretnu i kad god ovi od njih to zatraže.

Marko Tucakov

Priopćenje

HGS podržava Sašu Jankovića

Hrvatski građanski savez (HGS) će na predstojećim predsjedničkim izborima podržati kandidata građana – **Sašu Jankovića**, na što poziva političke stranke i pripadnike svih manjina u Srbiji, priopćila je ta udruga.

»Pozivamo lidere/ke i aktiviste/kinje političkih stranaka manjina da sagledaju posljedice svojih političkih odluka, uzimajući u obzir dugoročne interese svojih sunarodnika/ca, ali i svih građana/ki Srbije. Pozivamo pripadnike manjina u Vojvodini i Srbiji, građane i građanke hrvatske, bunjevačke, mađarske, albanske, bošnjačke, romske, slovačke, rusinske, rumunjske, vlaške i drugih manjima da svoj glas daju onom predsjedničkom kandidatu koji ih je svojim dosadašnjim radom i javnim djelovanjem uvjerio da je istinski borac za ljudska i manjinska prava i da je čovjek na koga mogu računati u budućnosti«, navodi se u priopćenju.

Prateći proteklih dana izjave dužnosnika DSHV-a **Vesne Prčić** i **Tomislava Žigmanova**, kao i priopćenje Saveza bačkih Bunjevaca, aktivisti i aktivistkinje HGS-a iskazuju zabrinutost zbog »dramatičnih razmjera koje dostiže odvojenost manjinskih političkih elita od zajednica iz kojih su ponikli i čije interese su pozvani da zastupaju u javnom i političkom životu.«

»Pozive Hrvatima, Bunjevcima i drugim pripadnicima manjina u Vojvodini i Srbiji da na predstojećim izborima podrže predsjedničkog kandidata Srpske napredne stranke **Aleksandra Vučića**, uz obrazloženje da on 'predstavlja politiku razvoja i prosperiteta', smatramo cinичnim i štetnim. U zemlji u kojoj smo svakodnevno svjedoci ugrožavanja ljudskih prava i sloboda, poništavanja institucija, uzurpiranja i kontrole medijskog i javnog prostora, izazivanja tenzija u regiji – iskazivanje javne potpore **Aleksandru Vučiću** doživljavamo kao izdaju naših manjinskih interesa. Tamo gdje nema slobode, pravde i jednakosti za sve građane/ke, strategija podilaženja, trgovanja i kalkuliranja ni manjinskim zajednicama neće pomoći da ostvare svoje interese«, navodi se u priopćenju HGS-a koje potpisuje predsjednik udruge **Tomislav Stantić**.

D. B. P.

Osobna reakcija Berešca

MIGRANTI, DOBRODOŠLI u bereške vikendice, uzmite i uništite sve što želite!

Nešto nije u redu u vezi s čestim medijskim izvješćima ovih dana o migrantima koji kod Berega obijaju vikendice i isprobavaju koliko dobro grije drveni namještaj i košnice koje im padnu pod ruke. Zašto bi, uostalom, ložili drvo iz okolice, kad namještaja ima dovoljno u sobama u kojima ga lože? A zašto bi, uostalom, ložili u ložištu, kada u rernu može stati više drveta, pa još kada se otvori... kako li grije (»smederevac« u vikendici **Matije Dekića**, primjerice).

Nije u redu to što nijedan medij ne navodi da je i jedna osoba uhićena zbog uništavanja tuđe imovine pokraj Bajskog kanala oko Berega. To je zato što zaista i nije uhićena. Vrijedi se podsjetiti da su migranti u Srbiji činili brojne prekršaje u prethodnom razdoblju, zbog kojih su redovito privođeni od policije. Podsjetimo se slučaja krađe pića pored parkinga na auto-cesti 2. veljače, uhićenja u Šidu zbog obijanja kioska 17. studenog 2016. i brojnih drugih slučajeva. U izvješćima iz Berega koji su emitirani na RTV 5. i 6. ožujka sve je dokumentirano, ali zašto nema informacija o privođenju radi ovih evidentnih prekršaja? Policija je do prije par mjeseci krstarila ulicama Berega i zauzimala uglavnom poljoprivrednike koji idu na svoje njive, no sada više nema čuvenog bijelog policijskog džipa. Zašto?

Treba dodati da problem s migrantima na vikendicama nije uopće nov, te da su, na inicijativu Mjesne zajednice, o njima s Upravom policije u Somboru i Upravom granične policije

Nekad i sad

Željeznička stanica **BEZ** putnika

O pustjela je palička željeznička stanica; šinobusi već duže vrijeme ne prometuju na relaciji Subotica – Segedin i obratno. Davno, kada je prvi vlak stigao na područje Subotice, iz pravca Segedina, palička stanica je bila prva na kojoj se zaustavio. »Značajan datum za daljnji razvoj Palića kao ljetovališta je bez sumnje izgradnja pruge Subotica – Segedin. Prvi vlak iz pravca Segedina prošao je 11. rujna 1869. godine i zaustavio se pred malom postajom Palić...« (Zaštitar, zbornik zaštite nepokretnih kulturnih dobara, izdanje 2006). Tada još nije bilo objekta stanice koji danas poznajemo.

»Izgradnja prave veće željezničke stanice uslijedila je 1887. godine kada ona dobiva svoj konačan izgled, koji je uz male izmjene tijekom vremena sačuvan do danas...« (Zaštitar). Na zgradi stanice vidljivi su elementi tada modernog »švicarskog tipa kuće«, prisutnog i na paličkim vilama. Stanični objekt, adekvatno uklopljen u palički ambijent i stil (izuzimajući ružne grafite od kojih nije pošteđena ni ova zgrada), Subotičani opisuju – romantičnim. Ovo je mjesto kojim u mašti šetaju dame i gospoda sa šeširima iščekujući dolazak vlaka...

Može li se ova prometna linija šinobusima ipak održati na relaciji Subotica – Palić i iskoristiti u turističke svrhe? Ideja za promišljanje i organizaciju Gradu i Željeznici...

K. K.

Novi LIMESI

U latinskom jeziku riječ *limes* znači brazdu, među. Ova riječ u suvremenoj matematici znači graničnu vrijednost i koristi se za opisivanje ponašanja funkcija. U Rimskom carstvu tako se zvala i utvrđena obrambena oblast, granica carstva. Naime, kada je stari Rim postigao svoje granice širenja, kada više nije mogao proširiti svoje teritorije, radi sprječavanja upada Barbara, počeo je utvrđivati svoje granice ne bi li se obranio od sve češćih napada. Za nas je najinteresantniji dio ovih utvrđenih granica (kojih je bilo i na tlu Afrike) tzv. Panonski limes (*limes Panonicus*), koji se, prateći tok Dunava, prostirao od današnjeg Pasaua do Beograda. Tamo je (u Beogradu) počeo Mezijski limes (*limes Moesiae*) čiji kraj je bio Crno more. Utvrđena granica u svom sastavu imala je kule za osmatranja, zatim na strateški dobrim položajima utvrde (*burgosi*) i na nekoliko mjesta čak i vojni logor rimskih legija. Cijeli ovaj sistem bio je povezan i putovima da bi se vojska brzo kretala iz logora do mjesta upada Barbara. Na pogodnim riječnim prijelazima bile su izgrađene utvrde s obje strane prijelaza i na teritorij Sarmata to su bili tzv. Contraburgosi. U doba mira postali su mjesta razmjene dobara i trgovine, koja je bila regulirana i zakonom. Sistem nije izdržao proces koji se u povijesti zove »seoba naroda«. Rušenje ovog obrambenog sustava započeli su Huni, a dovršili Avari i Slaveni tako da su od nekada bogatih provincijskih gradova ostale su samo ruševine.

Šengenske granice

Vanjske granice današnje EU zovu se i Šengenske na osnovu Šengenskog sporazuma, sklopljenog 1985. godine. Unutar ove granice protok robe i ljudi je nesmetan, skoro nema nikakve carinske i granične kontrole. Unutar ove zone nalaze se skoro sve države članice EU. Za sada nisu punopravne Bugarska, Rumunjska Cipar i Hrvatska. Iako svaka usporedba pomalo »šanta«, ali na ovim granicama EU posljednjih nekoliko godina pojavili su se neki »novi Barbari«, koje privlači bogatstvo Europe, želja za boljim životom, postojeća socijalna skrb »izbjeglica« i koji su stvorili »migrantsku krizu«. Na nekontrolirani priljev neidentificiranih migranata prvo je reagirala susjedna Mađarska i sredinom 2015. godine počela je graditi graničnu žičanu ogradu uz opravdanje da brani zonu Šengenske granice. Premijer i mađarsko političko vodstvo dobili su žestoke kritike, prvo od nekadašnjeg »partnera« Austrije. Naši političari su izjavili: »mi nećemo graditi nikakve ograde« i kako se zatvarala mađarska granica, migrante su upućivala ka Hrvatskoj i Sloveniji. Onda su i Slovenci počeli graditi ogradu, a danas žičana oграда postoji i na nekim dionicama granice Austrije. Makedonija je izgradila dvostruku žičanu

Ceuta, anti-imigrantska oграда

ogradu prema Grčkoj, njen primjer je slijedila i Bugarska, napose prema Turskoj.

Subotica ponovno u vijestima

Posljednjih mjesec dana naš grad i njegova okolina ponovno su u vijestima. Istina, više na mađarskoj televiziji nego na RTS-u. Mađari su počeli graditi drugu liniju granice, tzv. pametnu ogradu koja će biti opskrbljena video-kamerama, senzorima kretanja, osvjetljenjem. Između dvije ograde gradi se put radi bržeg kretanja vojnih vozila, a uz granicu se grade logori za vojsku i za graničare kao i dvije velike zatvorene, tzv. tranzit zone iz kojih migranti bez odobrenja ne mogu ući u zemlju. Mogu se vratiti samo u našu. Eto, naši sjeverni susjedi su odlučili praviti neki »novi limes«. Liberalni krugovi, nevladine organizacije, napose one kojima se sviđaju anarhističke ideje, odbacuju svaku gradnju bilo kakve »granice« u ime slobode. Malo je apsurdno da ljudi bez ikakvih papira prelaze cijeli kontinent, a od mene na svakom koraku traže osobnu iskaznicu, odnosno putovnicu. U našem gradu izgrađena je ambulanta za potrebe ovih ljudi, dio koji ne želi u prihvatne centre živi uz granicu u šatorima, u bivšoj ciglani i u napuštenim salašima i skoro svakodnevno pokušava ući u tako poželjnu EU. Njihov točan broj se ni ne zna.

»Ograde ipak postoje«

Danas u svijetu na više desetaka granica postoje ograde, obrambeni sustavi. Najpoznatiji su betonski zid između Cisjordanije i Izraela, zatim dio granice SAD-a i Meksika, čije produženje se upravo planira praćen prosvjedima. Turska gradi betonski zid prema Siriji itd. Mađarski granični sustav bit će sličan onom u Maroku, gdje se španjolska enklava grada Ceute brani dvostrukom žicom visine 6 m. Otkad postoje grupe ljudi, postoji i migracija. Znamo da limes nije obranio Rimsko carstvo, vjerojatno će vremenom i ove ograde izgubiti svoj smisao. Pokazalo se da je tzv. integracija dugačak i skup proces s neizvjesnim ishodom, napose ako pridošlice to ni ne žele, ne žele ni raditi, žele samo socijalnu skrb: stan, hranu, medicinsku njegu i nešto džeparca. Neki tvrde da su ovu migrantsku krizu izazvali oni koji u borbi za profit žele oslabiti konkurentski potencijal Europske unije. Znači, opet je u igri krupni kapital koji bez ikakvog ograničenja gleda samo svoju dobit. Razmišljam treba li ipak postojati neki limes, granična vrijednost funkcije koji se zove »ljudske slobode«?

BANOVINA HRVATSKA I BAČKI HRVATI (2.)

Kako i poslije sklopljenog povijesnog sporazuma između Srba i Hrvata i formiranja Banovine Hrvatske nije bilo riješeno pitanje konačnog unutarnjeg razgraničenja između budućih banovina sa širokim nadležnostima po ugledu na Banovinu Hrvatsku, pa prema tome i teritorijalne pripadnosti bunjevačkih i šokačkih Hrvata, konzervativne srpske političke elite i njihove organizacije razvile su široku aktivnost na sprječavanju artikuliranja hrvatstva bačkih Bunjevaca i Šokaca. Ove unitarističke srbijanske elite bile su prije svega okupljene oko Jugoslavenske radikalne zajednice i Srpskog kulturnog kluba, koji su kao i u drugim područjima gdje su živjeli Hrvati i Srbi bili protiv sporazuma Cvetković – Maček. Konkretno, u Bačkoj su se borili protiv hrvatskih političkih i kulturnih ideja među Bunjevcima i Šokcima, a glavna zadaća bila je sprječavanje mogućega ulaska Bačke i Baranje u Banovinu Hrvatsku. U tu svrhu nastavili su pojačano negirati pripadnost bačkih Bunjevaca i Šokaca hrvatskom narodu na različite načine i pojačavali politički pritisak na bačke Hrvate.

Ogorčenje kod svih bačkih i baranjskih Hrvata

Evo što o tome piše **Matija Evetović** u svojoj *Kulturnoj povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata*:

»Političari svagdašnjeg režima su dobro znali za raspoloženje bunjevačkih i šokačkih Hrvata pa su redom dolazili u Suboticu i druga mjesta Bačke i Baranje i govorili na zborovima, da je hrvatsko pitanje konačno riješeno, a ovi krajevi da ostaju pod Srbijom. Od ovih se najviše istakao aktivan član vlade g. Nikola Bešlić, ministar saobraćaja. Na zboru u Subotici 12. rujna 1939. god. rekao je: Bunjevci nisu ni Srbi, ni Hrvati već su kao Bunjevci Jugosloveni, kojima ne treba ničije tutorstvo, koji su i kao Bunjevci dokazali svoju jugoslavensku svist. Bunjevci neka samo i dalje ostanu Bunjevci, jer su kao Bunjevci oni najlipši biser cilog jugoslavenskog naroda i cile naše Jugoslavije... (Neven, 15. rujna 1939).

U istom duhu govorio je i u Somboru, a na svojim političkim putešestvijama održao je 25. listopada 1939. god. konferenciju J.R.Z u Baranji, gdje je u svom govoru rekao ovo: U Baranji žive Srbi, Šokci, Mađari i Nijemci. Nijemci su Nijemci, Mađari su Mađari, a Šokci su samo Šokci nisu nikada bili Hrvati, pa tako nikada i ne mogu bit Hrvati, moraju ostati samo Šokci (Hrvatski dnevnik, 8. studenoga 1939.)

Ove izjave ministra Bešlića u pogledu narodnosti Bunjevaca i Šokaca, kojima je slične davao i ministar (privrede – S. B.) Jevrem

Tomić, izazvale su ogorčenje kod svih bačkih i baranjskih Hrvata. Blaško Rajić i Josip Đido Vuković odmah sutradan poslije održana govora ministra Bešlića poslali su predsjedniku vlade Dragiši Cvetkoviću i vođi hrvatskog naroda dr. Vladimiru Mačeku brzojav ovog sadržaja: Protiv ove njegove izjave odlučno prosvjedujemo, jer Bunjevci su bili i ostaju ono što jesu, samo Hrvati.

U ime baranjskih Hrvata, Šokaca, Jerko Zlatarić seljak iz Gajića

 Josip Vuković - Đido

(kotar Batina) dao je ministru Bešliću dostojan odgovor u kojem kaže: Nije to prvi puta da izvjesna gospoda... hoće falsificirati i osjećaj narodne pripadnosti, kao da su oni pozvani da bunjevačkim i šokačkim Hrvatima dadu ime kao nekom nahodčetu bez oca i majke... kao da je mjerodavnije što on (Bešlić) kaže, nego što narod misli i osjeća... Bezbroj puta su Bunjevci i Šokci

dokazali svoju pripadnost hrvatskom narodu... G. ministar nije trebao doći reći što smo, nego pitati, pa bi čuo... Ujedno bi trebao znati da odkad su braća Srbi odbacili svoje ime Raci, da je od onda nestalo Šokaca i kad su se Raci pretvorili u Srbe, da su se Šokci pretvorili u Hrvate (Seljački dom, 8. studenog 1939).

Cilj, koji je htio ministar Bešlić postići ovim svojim izjavama, bio je proziran. On je htio uvjeriti Bunjevce i Šokce, da oni nije su Hrvati. Kada pak nijesu Hrvati, onda ovi krajevi, gdje su oni u većini, ne bi mogli pripasti Banovini Hrvatskoj, već bi i dalje ostali odcijepjeni od majke Hrvatske, od koje su u prošlosti silom bili razdvojeni. Najljepši odgovor ministru Bešliću i ministru Tomiću dala je hrvatska štampa koja kaže: Bunjevci i Šokci ili su Srbi ili Hrvati. Da nisu Srbi, najbolji je dokaz to, što ih Nikola Bešlić i Jevrem Tomić neprestano uvjeravaju da nisu Hrvati, nego Šokci, odnosno Bunjevci. Kad bi Bunjevci i naime bili Srbi, ova bi dva političara sigurno to i tvrdila, a ne bi nastojala privesti ih posebnoj šokačkoj, odnosno bunjevačkoj narodnoj ideji. Međutim kad gg. Bešlić i Tomić smatraju Šokce posebnom narodnom skupinom, onda bi bilo logično, da također vojvođanske Srbe tretiraju kao posebnu narodnu skupinu. Mađari su naime svo-

Blaško Rajić

jedobno nastojali prikazati, kao da u Mađarskoj nema ni Hrvata ni Srba. Stoga su Hrvate u svojim statistikama naznačavali kao Šokce i Bunjevce, a Srbe kao Race, kao što su Nijemce nazivali Sasima, Vendima itd. Pošto su na papiru odijelili od njihove nacije, Mađari su ih nazivali pojedinim (egyebek), t.j. neznatnim skupinama bez posebne nacionalne svijesti. Hrvate oko Pečuha

nazivali su Mađari Bosancima. Sva su dakle imena bila dopuštena, samo ne hrvatsko i srpsko (hrvatski dnevnik, 8. studenoga 1939).

Ministri Bešlić i Tomić i nesvjesno su preuzeli ulogu nekadašnjih talijanskih autonomaša u Dalmaciji, koji nijesu htjeli znati za Hrvate, već za Dalmatince...«

Antihrvatska propaganda

Ponajbolje se ta antihrvatska propaganda, kao i bojazan da će hrvatski kulturni i politički predstavnici snažno utjecati na samosvijest bunjevačko-šokačkoga stanovništva, zorno vidi u dvije propagandističke brošure **Aleksandra Martinovića** iz 1940. godine *Istina o Bunjencima i Šokcima* i Hrvatskom pevačkom društvu *Kolu*, u izdanju Srpskog kulturnog kluba u Subotici, čiji je Martinović bio i član.

U knjižici *Istina o Bunjencima i Šokcima*, suprotstavljajući se političkim i kulturnim akcijama vodećih predstavnika Hrvata-Bunjevaca i Šokaca, Martinović ustrajava na do danas dobro poznatim pseudoznanstvenim tezama kako su Bunjevci i Šokci etnički Srbi (svi štokavci su Srbi, Bunjevci i Šokci nisu znali za hrvatsko ime do stvaranja Jugoslavije, hrvatstvo Bunjevaca i Šokaca je rezultat hrvatske političke propagande preko bunjevačko-šokačkoga svećenstva itd.). Međutim, glavna svrha ove brošure je odvratanje Bunjevaca i Šokaca od njihovih težnji da se jugoslavenski dio Baranje i sjevernobački kotarevi u kojima se nalazilo 90 posto hrvatskoga bunjevačko-šokačkoga stanovništva izdvoje iz Dunavske banovine i priključe novoustrojenoj Banovini Hrvatskoj, o čemu on otvoreno i piše: »Dakle, pod uticajem sveštenstva iz verskih motiva, danas neki Bunjevci i Šokci kažu da nisu poreklom Srbi, već da pripadaju Hrvatima. I na osnovi toga tobožnjeg pripadništva, stvorenog iz verske mržnje protivu srpskog naroda, oni traže pripojenje Bačke i Baranje banovini Hrvatskoj.«

Iste godine **Vlastoje Aleksijević** (poslije Drugog svjetskog rata bio je visoki dužnosnik u Ministarstvu prometa NR Srbije i drugih republičkih i saveznih tijela) u članku *Ko su Bunjevci?*, u beogradskom časopisu *Narodna odbrana* (br. 45 od 10. XI. 1945), uz već poznate pseudoznanstvene teze o srpskom etničkom karakteru krajeva iz kojih su se Bunjevci doselili, o čisto srpskim običajima Bunjevaca i sl., dodao je i jedan novi »dokaz«, a to su antropološke osobine Bunjevaca: »Što se tiče telesnog sastava, Arm. Velker povlači razliku između Srba i Hrvata, i to Srbe ubraja u subrahikefale (sa indeksom glave 79), a Hrvate u čiste brahikefale (indeks 82).« Na ovaj se tekst **Petar Pekić** u napisu *Tko su Bunjevci u Subotičkim novinama* (br. 48 od 29. XI. 1940.). osvrnuo kao na pokušaj da se »na bazi historijskih falsifikata silom narine Bunjencima srpsku narodnost« i ujedno se pitao: »Zašto obmanjivati javnost tako krupnim mistifikacijama? ...zaista je već krajnje vrijeme da Srbi uvide da Bunjevce ne mogu posrbiti. Varaju se oni, koji misle, da Bunjevci neće da prime srpstvo zato što tobože mrze Srbe. Ne, Bunjevci ne mrze Srbe, – ali traže da se isprave nepravde, što su im činjene onamo još od 1920. godine... s pravom traže, da im se ne nameću samo dužnosti nego i ona prava, što ih uživaju Hrvati i Srbi u banovini Hrvatskoj.«

Slaven Bačić

Mogućnost PODUZET

stveno osiguranje, mogu se legalno reklamirati, radim bez straha od inspekcija. Također, kao firma se mogu dogovarati o nekoj suradnji s drugim firmama, te, na primjer, biti ovlašteni serviser klima uređaja. Mane ove vrste poduzetništva su što se ne može uvijek zaraditi dovoljno za isplatu svega potrebnog«, kaže Nebojša Martinović.

Vlasnik obrtničke radnje *NM inženjering*, serviser bijele tehnike, **Nebojša Martinović** jedan je od onih koji su prošle godine dobili poticajna sredstva za samozapošljavanje u iznosu od 180 tisuća dinara. Da bi dobio ova sredstva Nebojša je trebao, kao nezaposlena osoba, biti prijavljen na evidenciju nezaposlenih Nacionalne službe za zapošljavanje, završiti obuku iz poduzetništva, napraviti biznis plan. Nakon odobrenih sredstava, trebao je priložiti rješenje o upisu u Registar u Agenciji za gospodarske registre (APR), registrirati se kod Porezne uprave, izvršiti prijavu na obvezno socijalno osiguranje. Također, osoba koja dobije sredstva na ovaj način dužna je obavljati registriranu djelatnost i izmirivati obveze po osnovi doprinosa za obvezno socijalno osiguranje najmanje 12 mjeseci od početka obavljanja djelatnosti.

Prije nego što se upustio u ovaj biznis, a godinu dana rada kao privatnog poduzetnika mu istječe u travnju, Nebojša Martinović je radio u raznim firmama, a uz rad je stekao i zvanje inženjera termo tehnike. Njegova ideja je bila otvoriti obrtničku radnju kako bi legalno mogao raditi i veće poslove. Od tih, većih poslova, za sada još nema ništa, kaže Nebojša.

»Za otvaranje firme je potrebno svega nekoliko tisuća dinara, treba napraviti pečat koji staje oko 2.000 dinara, fiskalna kasa je oko 16-17 tisuća dinara i treba imati alat. Neki alat sam imao, a nešto sam i kupovao. Kao privatnik, moram imati knjigovodu kojega plaćam 30 eura mjesečno. U dogovoru s njim vršim standardne uplate za doprinose od desetak tisuća dinara mjesečno. To znači da moram zaraditi najmanje 15 tisuća dinara mjesečno za isplatu doprinosa i knjigovođe. To je na godišnjoj razini točno taj iznos koji sam dobio kao poticaj. Nadalje, tu su troškovi goriva i svega drugog, a na kraju je moja zarada. Glavna prednost toga što sam osnovao firmu je ta što imam mirovinsko i zdrav-

Sigurnost za poduzetnika i za klijente

»Mnogi ljudi ulaze u biznis, zadužuju se jer imaju mogućnosti kupovati na odloženo plaćanje, nikako se ne mogu izvući iz dugova i na kraju zatvaraju firme«, objašnjava Nebojša Martinović.

»Ja nastojim plaćati materijal odmah, a i meni se usluge odmah plaćaju. Zadovoljan sam što većinom radim usluge privatnim osobama. Kao serviser koji izdaje fiskalni račun, koji jamči za svoje usluge, nešto malo sam skuplji od onih koji rade na crno, jer moram nadoknaditi svoje troškove, ali se to korisniku vrati kvalitetom. Ako dođe do nekih problema nakon moje intervencije, uvažava se reklamacija. Zbog toga je službena firma neka sigurnost za klijente, neki jamac da će poslovi biti urađeni kako treba. Mi još značajno kaskamo za standardom u okolnim državama, jer se u inozemstvu sve više cijene i naplaćuju zanatske usluge. Kod nas nije toliki standard i ne može se ni očekivati da će ljudi plaćati više. Da bi bilo jeftinije, mnoge stvari u kući nam popravljaju prijatelji.«

Kako kaže Nebojša Martinović, nikada nije razmišljao o tome da ode raditi negdje vani. Ovim poslom se ovdje želi baviti dokle god ima sredstava održavati firmu. Ipak, možda će jednog dana i morati otići, a tada se nada da će kao inženjer termo tehnike vani iskoristiti svoje znanje koje je u inozemstvu mnogo više cijenjeno.

Skromni početak i konstantno napredovanje

Optičar optometrist **Oliver Vicai** već 25 godina je vlasnik firme *Vicai optika*. Prije tri godine je otkupio knjižaru

sti i profili TNIŠTVA

Da bi netko bio uspješan poduzetnik, mora imati skup određenih osobina, poput sklonosti ka riziku, samouvjerenosti, vještine komunikacije, liderstva, optimizam, viziju ciljeva te sposobnost donošenja odluka

Una commerce, a sada je vlasnik i Caffè wine bara Dolce vita.

»Vicaí optika je otvorena kao obrtnička radnja za popravku naočala u robnoj kući Beograd 1992. godine, na četiri četvornametra. Od toga je formirana samostalna obrtnička trgovinska radnja, a pravni nasljednik te firme je Vicaí optika d.o.o. koja sada funkcionira na 120 četvornih metara. U posljednjih pet godina ljudi odlaze u inozemstvo, jer im je plaća nikakva. Ako radnik dobro i pošteno radi, smatram da mu treba pošteno i platiti. Polako to shvaćaju i privatne i državne firme i sada radnicima koji jako dobro rade daju dobru plaću. Postoji jedan limit preko kojega ne vrijedi otići u inozemstvo. Mi koji dajemo posao trebamo shvatiti da se mladima koji imaju plaću 45 ili 50 tisuća dinara ne isplati otići u inozemstvo, jer ovdje imaju gdje stanovati. Ako dvoje njih zaradi oko 100 tisuća dinara mjesečno ovdje, ne isplati im se otići u Austriju, prati suđe, raditi kao robovi po 12 sati i donijeti doma 300 eura. Bilo kako mi naporno i vrijedno radili, nikad nećemo dostići takvu posvećenost radu kao na Zapadu. Mi volimo da nam ostane vremena za izlaske, za susrete s ljudima, volimo pročitati novine, ali važno je posao koji radimo uraditi pošteno. Za jednog poduzetnika je važno da razmišlja o tome koliko radnika je potrebno za obavljanje određenog posla. Nije štos imati deset radnika od kojih je četvero višak, već da posao obavlja potreban broj radnika koji će imati takvu plaću da neće žaliti što su se naradili. To je osnovno čega bi se trebalo pridržavati, inače cijeli posao nema smisla«, smatra Vicaí.

Oliveru Vicaí i njegovoj supruzi radni dan počinje u 6 sati. Skupa sa starijom kćerkom rade u optičarskoj radnji. Raditi im nije teško, kaže, jer svatko zna svoj posao.

»Vicaí optika i Una commerce se otvaraju u 8 sati, Dolce vita u pola 8, ali pola sata prije otvaranja svakako treba biti u radnji. U 7 i 30 ili u 8 sati je radnja otvorena, a ne da sam tada još u kaputu ili da još nešto trebam obaviti. Ne, tada su sendviči gotovi, Optika je već čista, svira glazba, znači, možemo raditi. Trgovac koji nakon stranke ulazi u radnju ne treba ni raditi. Nakon zatvaranja radnji slijedi slanje mailova, ponuda; treba napraviti narudžbe, popisati pazare i tek tada se nama završava radni dan.«

Kada je 1992. godine otvorio radnju Vicaí optika, Oliver nije imao nikakav kapital. Počeo je polako, kako kaže, »s jedan na dva, s dva na tri, s tri na četiri«. U Egiptu ili Tunisu, na primjer, nikada nije bio, s obitelji na bajkerski način ljetuje vrlo skromno. Bankarski kredit, kaže, uvijek imaju, »a država jako lijepo živi od njih«.

Jednostavna računica

»Mjesečni troškovi po jednoj radnji s dva radnika su oko 230 tisuća dinara. Na plaću od 40 tisuća dinara se dodaje oko 28 tisuća dinara za doprinose, na to ide zakupnina od 50 tisuća dinara, struja, u zimskom razdoblju oko 30 tisuća, te još oko 30 tisuća za ostale troškove, vodu, telefon, reklame, sanitarije, osiguranje i 'luksuz' koji podrazumijeva kićenje radnji za Uskrs, Božić«, nastavlja Oliver Vicaí.

Najteže im je u siječnju, kaže, jer se tada plaća četvrta kvartalna rata PDV-a.

»Tko želi otvoriti neku firmu mora pošteno izračunati sve troškove i moguću dobit. Na taj potreban iznos treba dodati još 30 posto, tu brojku pomnožiti s dva i tada se može otvoriti firma, jer se prvih 6 mjeseci mora računati na to da će poduzetnik biti u minusu ili na nuli. Nakon šest mjeseci bi se trebao početi stvarati profit. Firmu Una commerce imam tri godine, a tek smo prošle godine poslovali s dobitkom, ali se zaista svaki dinar mora pogledati, ne može se rasipati. Uvijek je sve teže i teže. Po mom mišljenju, tko preživi ovu godinu, ima šanse poslovati i nadalje. Jedno od bitnih pitanja koje poduzetnik sebi treba postaviti je i koliko poslovanje firme može podnijeti sindikalnih kredita, koliko kredita na čekove, kredite umirovljenika, koliko mogu podnijeti to da kreditiram klijenta. Mi kao privatnici trebamo financirati ove kredite. Ako ostvarim milijun dinara mjesečno prometa i ako od toga imam 600 tisuća kredita, onda sam propao jer će moju zaradu pojesti mjesečni troškovi. Uzalud je financijski priljev, jer za svaki mjesečni prihod koji dolazi iz kredita legne jedan trošak od 250 tisuća dinara. Uzalud stiže 300 tisuća kad odmah napravim trošak od 250 tisuća dinara«, kaže Oliver Vicaí.

Zahvaljujući Fondaciji Prosperitate, koja poduzetnicima mađarske nacionalnosti dodjeljuje nepovratna sredstva, na prošlogodišnjem natječaju je Oliver Vicaí dobio milijun dinara. S tim sredstvima je opremio modernu radionicu za proizvodnju naočala kapaciteta 240 naočala na dan, što za sada nije iskorišteno niti 10 posto. Ove godine je također predao zahtjev, te će, ako dobije sredstva, opremiti modernu ordinaciju gdje će se moći raditi topografija oka.

Nela Skenderović

Manjinama MRVICE

Somborska gradska kasa ove godine za ostvarivanje javnog interesa u oblasti informiranja izdvojiti će 12 milijuna dinara, što je dvostruko više novca nego prije godinu dana. Ali to udvostručavanje medijskog dinara nije jedina razlika natječaja iz 2016. i 2017. godine. Razlika je u tome što su ove godine značajan dio tog novca dobili mediji van Sombora, pa i mediji koji su gotovo potpuno nepoznati na domaćoj medijskoj sceni. Preostali novac, a riječ je o nešto manje od devet milijuna dinara, dobit će somborske lokalne TV postaje, tjednik *Somborske novine*, pa i nevladina organizacija koja je osnovana koncem prošle godine. Gledano po odobrenim iznosima na začelju su nacionalne zajednice, i to bunjevačka i hrvatska, koji su za svoje projekte dobili 150.000, odnosno 50.000 dinara. U ovoj podjeli medijskog kolača programskih sadržaja na mađarskom jeziku nema, jer nitko nije podnio projekt za informiranje na mađarskom jeziku.

Hrvatskoj zajednici 50.000 dinara

Za informiranje više od 7.000 Hrvata koji žive u Somboru i nekoliko okolnih sela u cijeloj 2017. godini grad će izdvojiti 50.000 dinara. Riječ je o jednosatnoj emisiji *Glas Hrvata* koju HKD *Vladimir Nazor* priprema jednom tjedno.

»Kada je objavljen natječaj po kome su sredstva u odnosu na 2016. godinu udvostručena sigurno je da smo očekivali više novca, a naša očekivanja su išla u pravcu da ćemo biti izjednačeni s bunjevačkom manjinom koja je prethodnih godina dobivala tri ili četiri puta više sredstava od nas. No, iako su sredstva sa šest povećana na 12 milijuna dinara mi smo dobili dvostruko manje novca nego što je to bilo u prošloj godini. S obzirom na to da je jasno da se sredstva dijele u svrhu izborne kampanje jasno je da oni koji su dijelili taj novac nemaju interesa da daju sredstva nacionalnim manjinama. Prije nekoliko godina predlagali smo, nažalost bez uspjeha, da na lokalnim natječajima mogu sudjelovati samo mediji s tog područja, jer smo predviđali da će sve to biti pretvoreno u jednu farsu, jer će najveći dio sredstava otići velikim medijima. Došli smo do toga da sredstva dobivaju mediji sa strane, ali i oni koji su osnovani samo mjesec dana prije

raspisivanja natječaja. Nadam se da će u narednom razdoblju biti više sluha za potrebe informiranja nacionalnih manjina na svom jeziku«, kaže predsjednik HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića **Ivan Karan** i dodaje da je dodijeljenih 50.000 dinara ne samo podcjenjivanje udruge koja producira emisiju *Glas Hrvata* već i cijele hrvatske zajednice od komisije koja je obavljala raspodjelu sredstava.

Po Karanu rješenje za lokalne sredine, pa i Sombor, bilo bi preciziranje određenog iznosa sredstava za svaku nacionalnu zajednicu, a ta sredstva bi se raspoređivala unutar svake zajednice po natječajima. No, on nije optimist da će do takvih promjena brzo doći.

»Moja konstatacija je da nije dobro, da nije korektno, da je ovo podcjenjivanje cijele hrvatske zajednice, ali reakcije ne očekujem ni od predstavnika hrvatske zajednice«, kaže Karan.

Bez obzira na umanjena sredstva *Glas Hrvata* će se i dalje emitirati jednom tjedno u trajanju od jednog sata na *Radioju Fortuna*, kažu u uredništvu ove emisije.

Sve po zakonu

Predsjednik komisije na osnovu čijeg prijedloga ja raspoređen medijski dinar u Somboru **Vladan Stefanović** iz Subotice nije htio razgovarati o podjeli medijskog dinara u Somboru uz obrazloženje da nije ovlašten davati nikakve komentare, jer je on samo jedan od tri člana komisije koja je samo sačinila prijedlog koji su gradska tijela Sombora usvojili, ali su ga isto tako mogli i odbaciti. On je još dodao da je za Komisiju bitna kvaliteta projekta, bez obzira na to odakle projekt došao, ali je generalna ocjena da su projekti loši, napose oni koje su podnijeli lokalni mediji. Nadležne u Gradskoj upravi pitali smo smatraju li da je, s obzirom na brojnost pripadnika nacionalnih zajednica u Somboru, 200.000 dovoljno da bi svi građani Sombora bili na pravi način informirani na svom jeziku i što se planira uraditi da se to ne ponovi i naredne godine?

»Komisija za ocjenu projekata i utvrđivanje prijedloga o dodjeli sredstava za ostvarivanje i unaprjeđivanje javnog interesa u oblasti javnog informiranja ocjenjivala je potpuno neovisno sve pristigle prijave. Svakako bismo željeli za medijske kuće nacionalnih zajednica odvojiti više sredstava, ali u skladu s ograničenim mogućnostima proračuna grada Sombora za 2017. godinu, nije postojala mogućnost da se za javni poziv u 2017. godini opredijeli više od 12 milijuna dinara«, kaže pomoćnik gradonačelnika zadužen za kulturu i informiranje **Branislav Svorcan**.

Z. Vasiljević

Jezik, kultura, baština

Poslije višegodišnje stanke u Somboru je ponovno pokrenuta nastava na hrvatskom jeziku. Ne u okviru redovite škole, jer za tako što u Somboru još uvijek nema dovoljno zainteresiranih đaka, već u formi slobodne nastave koja se organizira u HKUD-u *Vladimir Nazor*. Nastava je počela početkom drugog školskog polugodišta i organizira se jednom tjedno. Za sada su uključena samo tri đaka – dvije učenice somborske gimnazije i jedan učenik osnovne škole. Ovakav oblik nastave hrvatskog jezika u Somboru organiziran je zahvaljujući Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske koje šalje učitelje u Vojvodinu, ali i drugdje po svijetu gdje ima Hrvata. Učitelji u školama, župnim zajednicama, katoličkim misijama, udrugama ili KUD-ovima predaju hrvatski jezik i to tako što upoznaju djecu s hrvatskom kulturom, baštinom, običajima. Riječ je o slobodnoj nastavi koja uključuje puno aktivnosti i zabave, često i zanimljiva studijska putovanja u Hrvatsku. Upoznavanje s baštinom svojega kraja i upoznavanje s baštinom različitih dijelova Hrvatske, hrvatska kultura i povijest, pisanje literarnih sastava i pjesama i sudjelovanje na različitim natjecanjima u Hrvatskoj, osmišljavanje priredaba s različitim glazbenim i pjesničkim elementima, gledanje hrvatskih filmova za djecu, organiziranje gostovanja pisaca iz Hrvatske, organiziranje ekskurzija, uključivanje i povezivanje djece u različite online aktivnosti koje se tiču pisanja, izražavanja, istraživanja, samo su dio onoga što se radi na ovakvim satovima hrvatskog jezika. U upravi *Nazora*, koja je ustupila prostor za održavanje nastave, nadaju se da će broj djece ipak biti veći, jer se još uvijek mogu priključiti oni koji žele pohađati satove hrvatskog.

Z. V.

Poseban status *IKAVICE*

Upravni odbor Hrvatskog kulturnog društva *Vladimir Nazor* iz Stanišića uputio je Hrvatskom nacionalnom vijeću prijedlog da manifestacija ove udruge *Ikavica – govor dalmatinskih, hercegovačkih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* treba dobiti poseban status u okviru Strategije kulture.

»Svoj pozitivan doprinos izradi Strategije kulture hrvatske manjinske zajednice dali smo tako što smo predložili da u Strategiju uđe i jedna manifestacija koju organizira naša udruga, a koja je posvećena nečemu što je zajedničko svim hrvatskim subetničkim skupinama, a to je materinji govor ikavica. Ikavica postoji u sva tri narječja hrvatskog jezika. Ikavica nije samo bunjevačka ili šokačka, ona je svehrvatska. I mi pravimo manifestaciju koja je zajednička svim Hrvatima. Cijenim velike manifestacije u hrvatskoj zajednica kao što su *Dužijanica* ili *Dužionica*, cijenim i one parcijalne kao što je *Šokci i baština* ili *Srijemci Srijemu*, ali cijenim i *Dane Balinta Vujkova* i druge manifestacije. Ne želimo se mi uspoređivati s manifestacijama tog tipa, niti da sebe svrstavamo u te najveće manifestacije hrvatske zajednice, ali mislim da sama ideja da pravimo nešto što je zajedničko svim Hrvatima, da manifestacija na kojoj nastupaju najbolji predstavnici hrvatske zajednice, na kojoj je do sada sudjelovalo više od pola hrvatskih udruga, zaslužuje imati poseban status i da iza nje stane i HNV«, kaže predsjednik HKD-a *Vladimir Nazor* **Ivan Karan**.

Z. V.

Tjedan u Bačkoj

Razočaranje

Uzalud ja (mi) neću (nećemo) da se bavim(o) politikom kad se politika bavi nama. Mislim da sam to već jednom i napisala u ovom tjednom pregledu, pa i to što ponavljam tu rečenicu dokaz je toga koliko se, htjeli mi to ili ne, politika bavi nama. Prosto nam ne da odahnuti, jer tek što smo zaboravili one prethodne izbore, kad evo novih. Za promjenu ne izvanrednih već redovitih, predsjedničkih. Ne, ne bojte se neću o kampanji, o onima koji kao nisu u kampanji, a sve što rade je kampanja, neću o sigurnim glasovima i svemu onome što je postao neizostavni folklor naših izbora, od mjesnih zajednica do predsjednika. Ali hoću o svom osobnom dojmu izbora. Svih, ne samo ovih. U jednoj riječi to je razočaranje. Jer prije ili kasnije svi iz te političke priče zapravo su jedno veliko razočaranje. Barem za mene. E, sada tko mi je kriv što u svakoj kampanji nađem nekog svog favorita i što povjerujem u većinu onoga što kaže. Što povjerujem u (marketinške) parole tipa tko vas smije pogledati u oči, stručnost ispred politike i da ne nabrajam dalje kada isti, da imaju obraza, više ni sami sebe ne bi smjeli pogledati u zrcalo. Ali uvijek napravim istu pogrešku, uvijek u nekoj izjavi, predizbornom mitingu prepoznam i svoja razmišljanja, svoje stavove, svoje vizije. Čak bih i potpisala svaku rečenicu koja se kaže. Ma ne samo potpisala, već koliko sutra otrčala po člansku kartu i dala svoj konkretni doprinos realizaciji, sada već naše zajedničke ideje. Na sreću, onda me glas razuma (glas supruga, prim.a.) spusti na zemlju riječima – kad postaneš član stranke ti si onda vojnik partije, nemaš ti više svog mišljenja, stava. Na sreću, taj moj glas razuma (glas supruga – prim. a.) jako dobro zna koliko ja držim do svojeg stava i mišljenja i koliko baš nisam rada da mi bilo tko nameće što da mislim, govorim, radim. I onda taj moj glas razuma likuje kada poslije nekoliko tjedana, ili mjeseci, svejedno kada, ali uvijek se to dogodi, razočarano konstatiram kako su i ti za koje sam do jučer vjerovala da su nešto novo, bolji i drugačiji isti kao i svi. I kako je baš dobro što se nisam toliko zaniijela i ne daj Bože okitila se njihovom članskom knjižicom, ili još gore dijelila letke i ljepila plakate. I onda dođu novi izbori, a ja opet po starom. Jer, uvijek se nađe netko čija je svaka rečenica baš kao da sam je ja sročila. Jer uvijek se nađe netko za koga bih ruku dala da je to taj, drugačiji. I onda opet, prije ili kasnije, razočaranje. I tako od izbora do izbora.

Z. V.

Kakva je sudbina državnih ljekarni?

U iščekivanju RJEŠENJA

U Srbiji 24 državne ljekarne duguju 18,5 milijuna eura za lijekove i medicinska sredstva. Najalarmantnije stanje je u Šapcu, Pančevu, Novom Sadu, Boru, Srijemskoj Mitrovici, Vranju i Beogradu. U nezavidnoj situaciji državne ljekarne su se našle, među ostalim, zbog niskih marži, nelojalne konkurencije, ali i zbog nenamjenskog trošenja novca. Kaotično ljekarsko tržište može se regulirati jedino zakonskim rješenjima. To znači da se mora jasno ograničiti broj ljekarni na broj stanovnika, utvrditi pravila lojalne konkurencije, kao što su cijena lijeka i minimalna udaljenost jedne ljekarne od drugih. Tako barem navode u *Apoteci* u Srijemskoj Mitrovici.

Dugovanja

Apoteka u Srijemskoj Mitrovici krajem 2016. godine imala je 58 zaposlenih radnika, 27 stalno zaposlenih zdravstvenih radnika, četiri na određeno vrijeme i 27 nezdravstvenih radnika na neodređeno vrijeme. Zaposleni od rujna prošle godine nisu primili plaću. Zdravstvene knjižice su im od siječnja neovjerene. Ukupna dugovanja, čiji je osnivač lokalna samouprava, iznose preko 162 milijuna dinara, a račun im je od 25. listopada prošle godine u blokadi. Od prošlog kolovoza do kraja 2016. godine ustanovu je napustilo devet diplomiranih farmaceuta i sedam farmaceutskih tehničara, te su zbog manjka radnika zatvorene ljekarne u Mačvanskoj Mitrovici, Lačarku, Čalmi i jedna ljekarna u gradu. Ljekarna u Srijemskoj Mitrovici našla se u poziciji da više nema odgovarajućih zaliha lijekova, jer ih dobavljači više ne daju. Republički fond za zdravstveno osiguranje zbog blokade računa nije prenio svoja dugovanja prema *Apoteci*, a Porezna uprava zahtijeva prinudnu naplatu zbog neizmirenja obveza za porez na dodanu vrijednost i neizmirene poreze i doprinose prema zaposlenima.

Kulminirano nezadovoljstvo

Nezadovoljstvo zaposlenih u srijemskomitrovačkog državnoj *Apoteci* kulminiralo je 7. veljače kada su radnici u Srijemskoj Mitrovici organizirali prosvjednu šetnju kojom su tražili isplatu preostalih zarada, ovjerene zdravstvene knjižice i isplatu za tehnološke viškove. S transparentima »Mi nismo krivi za propast ljekarne«, »Hoćemo naše plaće« i »Pet mjeseci bez plaće!«, »Jesmo u bijelom, ali nismo ovce«... došli su do Gradske kuće sa svojim zahtjevima. Tamo su ih primili predstavnici lokalne samouprave. Kako je istakla vršiteljica dužnosti predsjednika sindikata *Apoteke* **Ljiljana Nedeljković** *Apoteka* u Srijemskoj Mitrovici se od 2013. godine nalazi u velikom problemu, od kada su privat-

ne ljekarne počele sklapati ugovor s Republičkim fondom za zdravstveno osiguranje, a kada su u pitanju izdavanje lijekova na recept:

»Ima tu sigurno i unutarnjih propusta za koje obični radnici nisu ni znali«, navodi ona: »Od prošlog kolovoza uvedena je minimalna zarada za sve zaposlene koja se retroaktivno primjenjivala od srpanjskih plaća. Uvođenjem minimalne zarade veliki broj radnika je napustio ljekarnu i preko 20 ljudi je otišlo. Ostali su samo stari radnici, nezdravstvena struka i onaj tko baš nema gdje otići. Posljednju plaću smo dobili prošloga rujna i to samo u iznosu od 9.500 dinara. A osim što nemamo plaće i što nam nisu isplaćeni putni troškovi niti uplaćeno zdravstveno osiguranje, nismo imali ni godišnji odmor«.

Je li prodaja rješenje?

Kao jednu od otvorenih opcija za rješenje problema u državnim ljekarnama ministrica **Ana Brnabić** istaknula je njihovu privatizaciju:

»Državne ljekarne trenutno kasne u isplati čak 18,5 milijuna eura dobavljačima. Toliko novca je stiglo na naplatu, ali su ukupne obveze mnogo veće, 45,6 miliona eura. Rješenje problema povjereno je radnoj grupi u kojoj su predstavnici Ministarstva zdravlja, financija i državne uprave. Pojedine lokalne samouprave, poput Šapca, spremne su svoje ljekarne ustupiti«.

Ako lokalne samouprave počnu vraćati dug, to ne smije biti iz njihovih proračuna nego da u okviru zakonskih normi idu na javno-privatno partnerstvo ili izdavanje tih ljekarni. Šabac je problem riješio tako što je svoje državne ljekarne ponudio privatnicima u zakup na 18 godina, kako bi na taj način dobili novac od kojeg bi izmirili dugovanja. Uz uvjet da zakupci preuzmu sve osoblje ljekarni i 30 posto izvanfarmaceutskog osoblja.

Ipak, kao jedno od rješenja pojedini direktori navode i nov način ugovaranja sa RFZO, navodeći da ljekarne trebaju ostati državne institucije, kao i da su loši financijski rezultati državnih ljekarni posljedica pravilnika iz 2015. godine, ograničene marže kao i obveza da se lijekovi kupuju putem javnih nabavi.

Tjedan u Srijemu

KAMPANJA je počela

Može se reći da je predizborna kampanja i u Srijemu službeno počela. Predsjednički kandidat stranaka vladajuće koalicije **Aleksandar Vučić** održao je u petak, 3. ožujka, predizborni miting u Srijemskoj Mitrovici. Kako se moglo čuti na tribini od aktualnog predsjedničkog kandidata, Srbija danas ima najveći ekonomski rast, najmanji deficit i inflaciju, a u narednim godinama slijede nam povećanje mirovina i plaća. Kako je rekao, »uspjeh ne priznaju oni koji su uništili i koji ne vjeruju u svoju zemlju, u svoje radnike, u svoj narod...«. I kako je objasnio, za razliku od njih, on je uvijek živio skupa sa svojim narodom i znao njihove muke. A kad je o mukama riječ, svjestan je on kako je istaknuo u svom govoru, da mnogi u Srbiji nisu zadovoljni. Kao i da zna da svi očekuju, žele i zaslužuju mnogo više. »Mir i stabilnost se moraju očuvati i nikome nećemo dozvoliti da od Srbije prave Ukrajinu ili Makedoniju. Ovdje će biti mir i poredak, sviđalo se to mnogim tajkunima i stranim centrima moći ili ne«, rekao je on. A da ne bi ovaj tekst zvučao kao izravni prijenos s prvog predizbornog mitinga u Srijemu, što i nije cilj ove kolumne, uvijek sam se pitala zašto većina predizbornih konvencija sliče jedna drugoj. Odnosno, uvijek su glavni akteri predsjednički kandidati, dok je okupljena masa tu uglavnom da skandira i uzvikuje bravo ili tako je! Barem sam ja većinu dosadašnjih konvencija tako upamtila. Rijetko kad da su građani imali priliku postaviti kandidatima pitanja i čuti neke od odgovora ili ponuđenih rješenja njihovih problema. Kada bi ljudi imali priliku da na predizbornim skupovima postavljaju pitanja, a ne samo po svojoj ili nametnutoj volji stoje i skandiraju, sigurna sam da bi postavljenih pitanja i traženja izlaza iz mnogobrojnih problema bilo dosta. Nema čovjeka koga ne muči barem nešto, bilo da je to nezaposlenost, prezaduženost, teška bolest i tko zna što još. Nego, navikli Srijemci šutjeti, da ne traže ni od koga pomoć, niti da bilo kome kazuju svoje probleme. Zbog straha, nepostojanja povjerenja u čelne ljude ili zbog toga što su se desetke godina unazad tijekom predizbornih kampanja mnogo puta uvjerali da sve ostaje na predizbornim obećanjima, da do ostvarenja mnogih od njih skoro nikada ni ne dođe i da se sve što se radi uglavnom se uradi upravo pred izbore. Pa, kao vele, bolje je šutjeti i gledati »u se i u svoje kljuse«.

S. D.

**Neminovno je da će se jedan broj
zdravstvenih radnika morati
proglasiti tehnološkim viškom**

Zahtjevi radnika su isplata zaostalih plaća, ovjera zdravstvenih knjižica, rješavanje problema tehnološkog viška i potpisivanje sporazuma s dobavljačima.

Je li rješenje problema na pomolu?

Početkom godine predstavnici lokalne samouprave u Srijemskoj Mitrovici kao osnivač ljekarne istaknuli su da je s većinom dobavljača, odnosno vjerovnika, postignut dogovor da Grad Srijemska Mitrovica kao osnivač bude garant za vraćanje duga.

»Grad Srijemska Mitrovica već duže razdoblje aktivno radi na rješavanju problema dugovanja apotekarske ustanove u Srijemskoj Mitrovici. Sada imamo problem sa zaostalim zaradama koje ćemo pokušati riješiti direktnom isplatom iz općinskog proračuna na temelju sporazuma. Također, mislim da ćemo vrlo brzo, kada usvojimo određene skupštinske odluke, doći u situaciju da s vjerovnicima zaključimo sporazum o namirenju duga da odblokiramo račun što je također veliki problem i za funkcioniranje same *Apoteke*. Imamo i uvjeravanje vjerovnika da će nakon reorganizacije koju planiramo provesti u apotekarskoj ustanovi krenuti ponovno opskrba ljekovima«, rekao je gradonačelnik Srijemske Mitrovice **Vladimir Sanader**. Ipak, neminovno je da će se jedan broj zdravstvenih radnika morati proglasiti tehnološkim viškom:

»Samo na taj način možemo očuvati postojanje *Apoteke* u Srijemskoj Mitrovici. Na sljedećoj sjednici Skupštine Grada moraju se usvojiti financijski planovi *Apoteke* i da se izmijeni njen statut. Dogovorili smo se na sastanku da izvršimo uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje i ako ne bude nekih problema, mislim da ćemo do kraja tjedna isplatiti i jednu minimalnu zaradu. To su neki prvi koraci«.

Iako je najavljeno donekle rješenje problema, predstavnici sindikata *Apoteke* nisu zadovoljni sastankom:

»To je neka priča koja se proteže godinama unazad. Voljeli bismo da bude kao što je gradonačelnik rekao, jer ljudi su stvarno u neizvidnoj situaciji. Nadam se da smo uspostavili bar neki početak suradnje. Od Grada ovisi kako će se situacija dalje odvijati«, istakla je nakon sastanka predsjednica sindikata **Ljiljana Nedeljković**.

S. D.

Glečer Kitsteinhorn – Kaprun

SNJEŽNA AVANTURA na 3.000 metara

Visina iznad oblaka

Prema usvojenoj definiciji glečer (ledenjak) predstavlja postojano tijelo od leda, koje nastaje kada je prikupljanje snijega veće od njegovog odošenja i topljenja, te se sniježni pokrivač počinje kretati i kreirati brisani prostor na svom silovitom putu. U ovom slučaju to je glasovito skijalište Kitzsteinhorn uz obližnji Kaprun, gradić u saveznoj austrijskoj pokrajinskoj Salzburg. Par stotina godina kasnije, gotovo jednako poznato kao i najslavnija osoba u povijesti Austrije – **Wolfgang Amadeus Mozart**.

U carstvu snijega

Protekla zima u ovim našim ravničarskim vojvođanskim krajevima i nije bila nešto izdašna po pitanju snijega, pa je svatko tko voli bijeli pokrivač morao posegnuti za destinacijama u kojima on nikada ne zakaže. Glečer Kitzsteinhorn, iliti mnogo poznatiji kao Kaprun, jedno je od mjesta u ovom dijelu svijeta gdje snijega nikada ne nedostaje. Pa čak niti usred ljeta.

Na visinama višim od 3.000 metara, ukoliko je niska naoblaka, ljudi se i doslovno nalaze iznad oblaka i osjećaj je zbilja fantastičan. Osobito ako je u podnožju planine na primjer jezivih -20, kako je to bilo ujutro kada smo ga posjetili, a na vrhu ove planine koja se nalazi u regiji Pinzgau u sklopu planinskog masiva Glockner (najviši vrh je Grosses Wiesbachhorn – 3.564 m) koji s masivom Hohe Tauern graniči savezne pokrajine Salzburg i Kärnten (Koruška), bilo je uz obilje sunca, prekrasnih -1 do 0 stupnjeva. A prirodnog, pravog snijega na 40 km uređenih, mahom crveno-plavih ne pretjerano zahtjevnih staza (u mnoštvu drugih skijališta obilato se koristi umjetni), koliko ti srce želi. Jer, ma koliko tko to želio priznati ili ne, svako dijete koje se cijelog života skriva u nama odraslima snijeg voli i voljet će ga uvijek.

Skijanje, sunčanje, šetanje...

Za razliku od klasičnih skijališta, na Glečerima zbog njihovih specifičnosti uvijek ima i mnogo *neskijaša* (gotovo uvijek u

pratnji skijaša iz svoje obitelji), jer ova snježna gnijezda na velikim visinama pružaju mogućnosti za različite oblike uživanja na snijegu. Oni koji skijaju znaju svoje i mogu nesmetano uživati u svojoj sportskoj pasiji, a oni bez skija i štapova mogu šetati uz staze, popeti se na vidikovac (naravno uz pomoć gondola i gletcher jetova) i uživati u prekrasnom pogledu uz osjećaj da si na krovu svijeta. I naravno sunčati se (ukoliko je sunčan dan). Uz sve navedeno, poseban doživljaj predstavlja mogućnost objedovanja u restoranu koji se nalazi iznad 3.000 m nadmorske visine. Naravno, nismo to propustili i pojeli smo ukusan gulaš, usput uživajući u beskrajno plavom nebu i pogledu na brojne obližnje planinske vrhove, koji se pružaju kilometrima unedogled.

Malo povijesti

Na koncu ove slikovite storije (jer ovdje fotografije zbilja govore više od riječi), evo malo i povijesnih podataka o ovom bajkovitom mjestu. Današnji Kaprun – Chataprunnin (keltski izraz za bijelu vodu) prvi se puta pominje 931. godine, a kao posjed **Grofa od Falkensteina** iz 1166. godine. Glasoviti kaprunski dvorac datira iz XIII. stoljeća i u njemu su se stoljećima smjenjivali vladari ove regije koja je danas najpoznatija po hidrocentrali (AEG 1920.) i brojnim ski stazama i resortima.

Svojevrsna ski revolucija započinje još danas već pomalo davne 1965. godine kada je u prosincu otvorena prva glečerska žičnica i dana mogućnost skijanja iznad oblaka. Pedesetak godina kasnije i mi smo je iskoristili...

Dražen Prčić

Photo: Aleksandra Prčić

NAJVIŠI STUP

Glečer Kitzsteinhorn je poznat po najvišem stupu za ski gondolu (žičnica) koji je visok 114 m.

Izložba Dinka Županovića u Somboru

SOMBOR – U Galeriji Kulturnog centra *Laza Kostić* u Somboru je u utorak otvorena izložba slika **Dinka Županovića**, akademskog slikara iz Osijeka. Izloženo je tridesetak slika, ulja na platnu, različitih formata, na kojima dominiraju floralni motivi.

»Ova izložba nije moj prvi kontakt sa Somborom. Više me stvari veže za Sombor i njegove umjetnike, pohodio sam važnije somborske izložbe još u vremenu kada je s nama bio čuveni **Milan Konjović**«, kazao je Županović.

»Snažno, energično, bez predrasuda ovaj slikar bajke pokušava zaustaviti magiju, slika u punoj brzini, širokih poteza, bez vremena za nepotrebne detalje«, rekla je otvarajući izložbu **Snežana Vukadinović Šakić**, pjesnikinja iz Beograda. Izložba će biti otvorena do 25. ožujka.

Z. V.

Radni sastanak udruga kulture

PETROVARADIN – Redoviti radni sastanak predstavnika hrvatskih udruga kulture u Vojvodini bit će održan sutra (subota, 11. ožujka) u prostorijama Biskupijskog svetišta Gospe Tekijske u Petrovaradinu. Na sastanku će biti riječi o kalendaru stalnih manifestacija za 2017. godinu, zajedničkim manifestacijama *Srijemci Srijemu* i *Šokci i baština* u 2017. te o Strategiji kulture Hrvata u Republici Srbiji. Sastanak organizira HNV u suradnji sa ZKVH-om. Početak je u 10 sati.

HKUPD Stanislav Preprek na Salonu knjiga

NOVI SAD – Književni klub HKUPD-a *Stanislav Preprek* bit će predstavljen na 23. međunarodnom salonu knjiga u Novom Sadu. Njihovo predstavljanje će biti održano sutra (subota, 11.

ožujka) na središnjoj pozornici u dvorani *Master*, u 12 sati. Sudjeluju: dr. **Dragana V. Todosreskov**, povjesničarka književnosti i književna kritičarka, vlč. **Marko Kljajić**, mr. **Pavel Domonji** i autori. Konferansu vodi **Vesna Aršinov**, a Power Point prezentaciju imat će **Ivan Dermanov**.

23. međunarodni salon knjiga i 22. izložba umjetnosti *Art expo* održavaju se od 6. do 12. ožujka na Novosadskom sajmu.

Predstavljanje monografije o HosanaFestu

SUBOTICA – Predstavljanje monografije *Naših prvih deset festivala* posvećene Festivalu hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, bit će održana u nedjelju, 12. ožujka, u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Početak je u 19.30 sati.

Omaž skladatelju Franji Štefanoviću

NOVI SAD – Omaž petrovaradinskom skladatelju **Franji Štefanoviću** ove će godine biti priređen u četvrtak, 16. ožujka, dvodjelnim programom u Kulturnom centru Novoga Sada (Katolička porta 5). U 10, 11 i 12 sati prijemne, u velikoj sali KC-a predviđene su tri izvedbe Štefanovićeve dječje opere *Šumska kraljica* čiji će nositelji biti solisti srednje i dječji zbor niže Muzičke škole *Isidor Bajić* u Novom Sadu. Istoga dana, u dvorani *Tribina mladih* KC-a (2. kat) u 19 sati bit će održana svečanost posvećena liku i djelu ovoga skladatelja, uključujući i nastup mješovitog pjevačkog zbora HKPD-a *Jelačić*. Ulaz je slobodan.

Rječnik govora santovačkih Hrvata

SANTOVO – Predstavljanje *Rječnika govora santovačkih Hrvata* autora **Živka Mandića** bit će održano u četvrtak, 16. ožujka, u mjesnom Domu kulture u Santovu. Uz autora, sudjeluju i recenzent **Živko Gorjanac** te ravnatelj ZZHM-a **Stjepan Blažetin**. Početak je u 18 sati.

Upis u tamburaški odjel Jelačića

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina započinje provoditi novu strategiju razvoja svog tamburaškog odjela kojim će ravnati prof. **Branislav Tubić**. Tim povodom Društvo poziva svu zainteresiranu djecu i mlade s teritorija općine Petrovaradin i Novi Sad da dođu u ured Društva i upišu se u školu tambure ili tamburaški orkestar čiji će se rad odvijati u prostorijama Društva (ulica Koste Nađa 21; Petrovaradin). Za prijavu je potrebno javiti se na telefon 064/315-02-35.

Hodočašće u Međugorje

PETROVARADIN – HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina organizira hodočašće u svetište Marija mira u Međugorje (BiH), od četvrtka, 30. ožujka, do subote, 1. travnja 2017. godine. S tim u vezi, poziva sve zainteresirane da se najkasnije do nedjelje, 12. ožujka, prijave na brojeve – 064 18 389 11 ili 064 34 86 975.

Izložba *Bonjur l' Europe* u Novom Sadu

DAGMAR MENEGHELLO

– institucija hrvatske umjetnosti

Vrata doma 74-godišnje **Dagmar Meneghello** na otoku Sveti Klement nedaleko od Hvara već više desetljeća otvorena su brojnim umjetnicima, gdje u miru i intimi mogu stvarati svoja djela. Dio njezine bogate kolekcije predstavljen je u Novom Sadu na nedavno otvorenoj izložbi *Bonjur l' Europe – Primjeri intimizma i privatnosti hrvatskog modernizma*.

Izložba se sastoji iz dva dijela: u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine prikazani su radovi koji pripadaju razdoblju prelaska iz modernizma u postmodernizam, a Galerija likovne umjetnosti *Poklon zbirka Rajka Mamuzića* rezervirana je za djela žena-autorica zastupljenih u kolekciji.

Odnos umjetnika i kolekcionara

Izložba se bavi pitanjem privatne veze umjetnika s kolekcionarom kao i modelima njihove suradnje. »Izložba u Novom Sadu nudi se kao kritički potencijal za promoviranje i konstruiranje nove pozicije Dagmar Meneghello u Hrvatskoj i široj kulturnoj zajednici, u kojoj će se jedna sasvim posebna žena izboriti za pravo na jednakost u izvođenju kulture gdje je ona sa svojim umjetnicima aktivni subjekt«, objašnjava kustos izložbe **Živko Grozdanić**.

Za više od 50 godina Dagmar Meneghello je sakupila preko 1.500 umjetničkih djela. Od brojnih, danas vrlo značajnih umjetnika, posjeduje njihove, ne najbolje, ali najiskrenije rane radove. Ideja da se ova svojevrsna retrospektiva njezinog života, a također i velikog utočišta hrvatske umjetnosti prikaže izvan intimnog prostora skrivenog otoka, potekla je iz dugogodišnjeg prijateljstva kolekcionarke Meneghello i umjetnika i kustosa Grozdanića.

Kultura kao lijek

Realizaciju izložbe pomogao je i Hrvatski građanski savez.

»Ponosni smo što ova jedinstvena kolekcija ima svoju premi-

jeru u budućoj Europskoj prijestolnici kulture. Sve to daje jednu veoma lijepu sliku, posebice u ovim vremenima, veoma tjeskobnim, gdje se ne možemo ponositi regionalnom suradnjom. Ovaj projekt, među ostalim, pokazuje da umjetnost i kultura imaju mehanizme kojima povezuju regiju, okupljaju ljude dobre volje«, kazao je predsjednik HGS-a **Tomislav Stantić**.

Izložbu je otvorio generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, istaknuvši kako je kultura dobar mehanizam u liječenju odnosa dvije države.

»Kultura ima najveći doprinos, te mi je večeras drago što se hrvatsko umjetničko bogatstvo predstavlja ovdje u Novom Sadu. Mislim da kroz kulturu možemo stvoriti najbolje odnose i zaboraviti ono što se ružno dodgađa oko nas«, zaključio je konzul.

Kruna života

Izložena su djela **Borisa Bućana, Željka Hegedušića, Ferdinanda Kulmera, Borisa Šumonje, Vere Fischer, Tonke Petrić, Nade Falout** i mnogih drugih. Svoj prostor dobili su i skulptori **Dina Merhav, Raul Goldoni, Belizar Bahorić**... Kako autorica svakoga od njih osobno poznaje, s mnogima je i dobra prijateljica. Meneghello je posebice vezana za djela **Nives Kavurić-Kurtović**, za koju kaže da je bila uz nju cijeli život i prebrodila s njom razne tjeskobe. Sve su slike, kako kaže kolekcionar, rađene prema njezinom životu.

»Umjetnici su dolazili na otok i jednostavno mu dali dušu i jednu drugu notu. Ovo je prvi put da se njihova djela mogu vidjeti u jednom javnom prostoru. Večeras je sve ovo zapravo kruna mog života«, rekla je na otvorenju izložbe Dagmar Meneghello.

Izložba je otvorena do 3. travnja. Nakon Novoga Sada, gostovat će u Sarajevu, a potom će je moći pogledati i publika u Zagrebu.

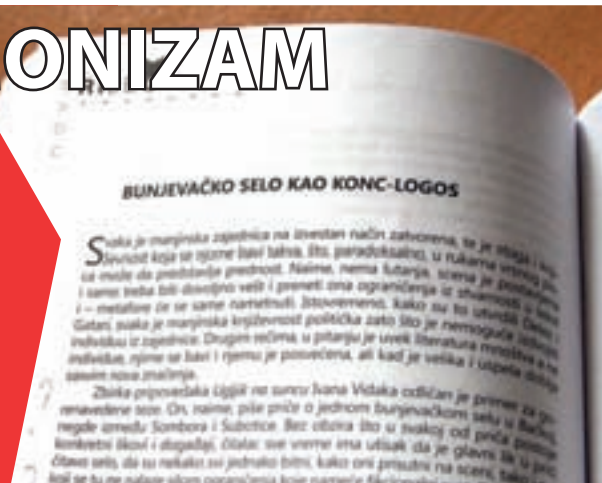
Dajana Marković

Kritika dijela kritika djela Ivana Vidaka objavljenih u Hrvatskoj i Srbiji, a prenesenih u *Novoj riječi*

BUNJEVAČKI HEGEMONIZAM za laike, a i šire

Opit – iako to zacijelo nije (bila) primarna nakana uredništva – je i više nego li uspio, jer su tekstovi Šišovića i Arsenića svojom »jezičnom detekcijom« zorno pokazali ono što se odavno zna: da većina građana Hrvatske o Hrvatima u Vojvodini zna isto koliko i većina građana Srbije – skoro ništa!

Da su kojim slučajem pisali seminarski rad na temu »Dijalektalni govor u književnosti podunavskih Hrvata«, **Davor Šišović** i **Vladimir Arsenić** ne samo da bi pali ko (s) kruške nego bi svojim lupetanjem na dulje vrijeme skrenuli pozornost nekog mrzovoljnog profesora na sebe dok bi **Saša Ćirić** kod istoga vjerojatno prošao nešto bolje zbog iskrenog priznanja neznanja. Prva dvojica su, naime, u *Glasi Istre*, odnosno na portalu *E-novine* – pišući o zbirci priča **Ivana Vidaka** *Ugljik na suncu* (Sandorf, Zagreb, 2015.) – pokazali ne samo koliko pojma nemaju o ikavskim govorima starijeg i mlađeg štokavskog dijalekta nego i fascinantnu hrabrost da to svojim čitateljima izvrgnu u istinitu činjenicu. Treći je, pišući u *Betonu* na istu temu, makar javno ispovjedio svoje neznanje, što je svakako za pohvalu, jer je na taj način i svoje čitatelje izveo na pravi put i većinu njih lišio zablude, odnosno dileme kojim to dijalektom govore likovi u Vidakovoj zbirci.

Otkud i zašto kritike o Vidakovoj knjizi iz *Glasi Istre*, *E-novina* i *Betona* na jednom mjestu?

Pa otuda što se uredništvo Časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* u najnovijem broju (1-2, 2016.) odlučilo na neobičajeni korak da kroz prikaze *Ugljika na suncu* prikažu i stvarno stanje o poznavanju dvije skupine Hrvata koji žive na rubovima vojvođanskog dijela Bačke. Opit – iako to zacijelo nije (bila) primarna nakana uredništva – je i više nego li uspio, jer su tekstovi Šišovića i Arsenića (ma koliko afirmativni o samom djelu i autoru bili) svojom »jezičnom detekcijom« zorno pokazali ono što se odavno zna: da većina građana Hrvatske o Hrvatima u Vojvodini zna isto koliko i većina građana Srbije – skoro ništa!

»Nije samo po motivima ova zbirka nevjerojatno originalna, ona je to i po jeziku, osebujnom bunjevačkom govoru koji redukcijom suglasnika i inverzijom samoglasnika, u nama ovdje zasigurno vrlo čudno zvučećoj ikavici, biva izražajno sredstvo ne samo za banalne radnje, stanja i zbivanja, već i za poimanja smisla života i za duboka kozmološka pitanja«, pametovat će Davor Šišović pred čitateljima *Glasi Istre* 29. studenog 2015.

»Bunjevački je poput jezičkog melting pota, tačke u kojoj se susreću stara izvorna ikavica, identitetski standardni hrvatski i lokalna varijanta srpskog, ona koja se govori u Vojvodini, odnosno Bačkoj sa svim svojim akcenatskim, morfološkim, čak i

sintaksičkim posebnostima«, izmiksao je Vladimir Arsenić 23. travnja 2016. kompletan šokački govor samo da bi ga čitateljima *E-novina* servirao pod naslovom »Bunjevačko selo kao konc-logos«.

Ima, naravno, i kod jednog i kod drugog autora još po nekoliko primjera koji svjedoče o istinitosti one da je u pogrešnom vlatku pogrešna i svaka stanica (kod Šišovića navođenje konkretnih primjera »bunjevačkog govora«, a kod Arsenića »prepoznavanje 'bunjevačkog sela', »negde između Sombora i Subotice«). A ima, naravno, i onih koji su pišući o istom djelu spasili čast poznavanja bunjevačkog i šokačkog govora (**Neven Ušumović**, zahvaljujući kome su se navedeni prikazi i našli u *Novoj riječi*, kao i **Marina Balažev** koja je na stranicama ovog tjednika 10. lipnja 2016. točno detektirala o kojem je govoru riječ).

I što nam – osim neupitne tvrdnje da o Hrvatima na rubu vojvođanskog dijela Bačke ne znaju ništa niti njihovi sunarodnjaci u matičnoj kao niti susjedi u domicilnoj domovini – još govore primjeri kojim su nas nenamjerno častili Šišović i Arsenić? Govore nam, recimo, kako površnost ne hara samo najvećim dijelom dva društva nego da je ona dobrim dijelom prisutna i u njegovim sferama koje streme k elitizmu. Rezultat toga u dlaku je isti davno ukorijenjenim stereotipima po kojima su za ostatak bivše Juge i Ivan i János i Jan i Ioan (bili, i ostali) *lale* samo zato što su iz Vojvodine, s tom razlikom što je kod Šišovića i Arsenića taj *identitetski hegemonizam* sveden na Bunjevce, odnosno njihov govor, što ne samo da ponižava Šokce i njihov govor nego je jednako neukusan i spram jednih i drugih. A govore nam i to da je bolje imati osobine Ćirića (...»to je prostor Bačkog Monoštora a seoska sredina nije bunjevačka, kako sam i ja u prvi mah mislio, što iz nepoznavanja lokalnih prilika, što iz uticaja Veljka Petrovića i njegove realističke proze već šokačka«) nego li Šišovića i Arsenića zajedno, koji su na temelju svojih prikaza pokazali da sve svoje znanje o ikavici u Vojvodini – namjesto **Vujkova** ili **Poljakovića**, recimo – crpe iz instant enciklopedije pod nazivom *Hej, salaši na severu Bačke*.

Konačno, nakon sažvakanih riječi iz ovog dijalektalnog *melting pota* kog su nam pripravili dvojica autora logično proizlazi samo jedan čvrsti zaključak: da nije smiješno, bilo bi tužno.

Z. R.

Posjet grobu tamburaške legende

POLA stoljeća od HAJINE smrti

U nedjelju, 5. ožujka, navršilo se 50 godina od smrti legende tamburaške glazbe **Pere Tumbasa Haje** (1891. – 1967.). Tim povodom, Subotički tamburaški orkestar (STO) je organizirao posjet grobu toga glasovitog glazbenika, skladatelja, aranžera i glazbenog pedagoga, a koji se nalazi na Senčanskom groblju u Subotici. Obljetnica je pokazala da Hajo ni nakon pola stoljeća nije zaboravljen; na njegovu se grobu u nedjelju okupio lijep broj njegovih poštovatelja – sadašnjih i bivših članova STO-a, članova ansambla *Hajo*, voditelja i članova Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* te predstavnika Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na grob velikana položeno je cvijeće u znak zahvalnosti za, kako je istaknuo umjetnički ravnatelj STO-a **Stipan Jaramazović**, »sve što je uradio za nas i što nam je kroz zaostavštinu trajno ostavio«.

»Nije pretjerano izjaviti: tko zna kako bi danas izgledala tamburaška glazba ne samo u Subotici a sigurno i mnogo šire, da nije bilo njega. Danas smo svjesni njegovog značaja pa organiziramo stručne tribine, pišemo analize i knjige o njemu i nje-

govom djelu. Nijedan čovjek ne živi vječno, ali zato velika djela nadžive stvaratelje i ostaju mnogim pokoljenjima. Tako i Hajo živi zahvaljujući svojoj muzičkoj zaostavštini koja je i velika i značajna. Sada svi znamo i s ponosom kažemo da je jedan od takvih velikana bio i naš Pere Tumbas Hajo«, kazao je Stipan Jaramazović.

Dopredsjednik HGU *Festival bunjevački pisama* **Vojislav Temunović** podsjetio je kako je upravo Hajo definirao put i pravac kojega subotički tamburaši danas slijede u nastojanju da unaprijede i razvijaju tamburašku glazbu.

Na Hajin značaj u kontekstu tamburaške glazbe podsjetili su također i **Marinko Piuković** iz ansambla *Hajo* (ansambla koji nosi ime ovog velikana) te dr. **Josip Stantić**, koji je svirao s glasovitim Hajom.

Nakon posjeta grobu, u subotičkoj crkvi Svetog Roka služena je sveta misa u spomen na Peru Tumbasa. Misu je služio vlč. **Dražen Dulić**, a o Haji je govorio mons. **Andrija Anišić**.

Inače, prošle je godine, također u organizaciji Subotičkog tamburaškog orkestra, u Subotici obilježen još jedan okrugli jubilej vezan za ovoga tamburaškoga virtuouza – 125. godina od njegova rođenja. Uz prigodni tamburaški koncert, čije su repertoarsko težište činile skladbe koje je on aranžirao ili skladao, priređena je i stručna tribina posvećena Hajinom liku i djelu. Upravo ovih dana, »svjetlost dana« ugledao je i zbornik radova s toga skupa.

D. B. P.

Antal Hegedűs, Život i restauracijska djelatnost Kalačkoga nadbiskupa Gabrijela Patačića, Metem, Budimpešta – Kalača – Subotica 2015., 151 str.

Obnovitelj VJERSKOG ŽIVOTA u južnoj Ugarskoj

Ova knjiga je dopunjena i proširena doktorska dizertacija svećenika i povjesničara **Antala Hegedűsa**. Veći njen dio nastao je još 1954. godine, a kao dizertacija je obranjena 1955. Na početku je dan sadržaj, pa zatim slijedi predgovor ili pozdrav čitatelju sadašnjeg kalačko-kecskemetskog nadbiskupa dr. **Balázsa Bábelu**, pa predgovor hrvatskom izdanju dr. sc. **Slavena Bačića**. Od 11. do 116. strane u okviru glavnog dijela-korpusa je sama Hegedűseva dizertacija. Nakon autorova pogovora slijede tri dodatka: *Buntovnički letak iz 1735. godine, Statuta Diocesana Generalia Anno 1738., Popis naselja Bačke županije iz 1733. godine*, a glavni autorov dio završava navođenjem literature, gdje je dano stotinjak bibliografskih jedinica. U završnom dijelu ove knjige objavljen je rad povjesničara **Tamása Tótha** pod naslovom *Ako nitko ne započne, nitko neće ni završiti. Gabrijel Patačić, kalačko-bački nadbiskup (1733. – 1745.), zatim Usporedni popis naziva naselja i Ilustracije: dijelovi Obrednika Gabrijela Patačića*.

Plemićka obitelj

Autor je svoje djelo, osim predgovora i pogovora, podijelio na 13 glava kojima daje i naslove. U prvoj glavi pod nazivom *Veze porodice Patačić s Mađarima* naveden je dio Gabrijelovog rodoslovlja s očeve strane. Povijesna vrela donose prve podatke vezane za XV. stoljeće, a Patačići su bili hrvatska plemićka obitelj, podrijetlom iz Bosne koja se doselila u Slavoniju, ali su uglavnom brakovima bili povezani s mađarskim plemstvom. Gabrijelov otac **Baltazar Patačić** (1663. – 1719.), župan virovičke županije, bio je oženjen Mađaricom **Terézijom Bikszádi Gerecz**. Pod naslovom *Mladost Gabrijela Patačića* spomenuto je njegovo rođenje i krštenje 1698./99., a zatim školovanje, izbor zvanja, počeci svećeničke službe i napredovanje u njoj. Gabrijel svoju formaciju započinje kod benediktinaca u Štajerskoj, pa zatim nastavlja kod isusovaca u Varaždinu i Trnavi, da bi završio na čuvenom *Collegium Germanicum et Hungaricum* u Rimu. Za svećenika biva zaređen u Lateranskoj bazilici na

Veliku subotu 1722., zatim se vraća u Hrvatsku gdje je najprije župnik u Varaždinu, pa zagrebački kanonik. Za srijemskog biskupa biva imenovan i posvećen 1729., a za kalačkog nadbiskupa 1733. godine.

Nadbiskupsko djelovanje

U trećoj glavi pod naslovom *Vjersko i političko stanje Kalačke nadbiskupije (1733.)* autor opisuje teške prilike koje je Patačić zatekao. Turci su koncem XVII. stoljeća, nakon Bečkog rata, protjerani s ovih prostora, ali je ovo područje bilo opustjelo, slabo naseljeno. Katolika je bilo malo, od nekadašnjih 300 župa, svega 17; sakralni objekti su bili uglavnom porušeni, vladalo je siromaštvo, prevladavali su uglavnom pravoslavni Srbi, napose u Bačkoj županiji. Pod intrigantnim nazivom *Nadbiskup batinom stvorenih Mađara* autor pobija optužbe mnogih povjesničara napose južnoslavenskih (**Gašića, Matašovića, Poljakovića...**) da je Patačić pomađarivao Slavene. U petoj glavi, *Imenovanje Gabrijela Patačića nadbiskupom-početni mjeseci*, opisano kako je Patačić postao kalački nadbiskup, kako je u ljeto 1733. godine bio svečano dočekan i s kojim se problemima na početku svoga djelovanja susreo. Započeo je reformu među svećenstvom i pukom, povećao je broj župa i podizao crkve, otvorio je sjemenište. Jedna od najinteresantnijih glava opisuje njegov kanonski pohod iz 1734. godine i njegove posljedice. Tada je u pratnji nekoliko isusovaca obišao svoju nadbiskupiju započevši od juga, od tadašnjeg Fossatum Petrovaradiense, odnosno današnjeg Novog Sada. Najdulje se zadržao u Baču, oko tri tjedna kod franjevaca, dok je 5 dana proboravio i u Subotici. Uglavnom je krizmao, propovijedao i držao pučke misije. Hegedűs govori i o Patačićevoj gradnji katedrale, kao i o obnovi kaptola koji su po njegovoj zamisli mogli činiti četiri regularna i četiri začasna kanonika. Gradnja katedrale koju je želio posvetiti u čast Marije na nebo uznesene tekla je veoma sporo, tako da je dovršena tek 1774. godine.

Procvat vjerskog života

U glavi o reorganizaciji svećenstva opisani su problemi s kojima se kler susretao na teritoriju Kalačke nadbiskupije. Nad-

ANTAL HEGEDŰS

Život i restauracijska djelatnost
kalačkoga nadbiskupa
GABRIJELA PATAČIĆA

biskup je odredio svećeničke prihode poput štolarine, lukna, deputatuma, ali župa je bilo malo i bile su siromašne. Utemeljenju nekih župa protivio se i puk koji je još od vremena pod turskom vlašću navikao na franjevce koji su tada bili jedini dušobrižnici i pastoralno su djelovali u narodu. Oni nisu ubirali nikakve poreze, ali su zato živjeli od često obilnoga milodara vjernika. Patačić je imao problem pri osnivanju nekih župa i postavljanju dijecezanskih svećenika (Gara, Kaćmar, Baškut). Malo je bilo obrazovanog svećenstva. To su bili uglavnom pitomci sjemeništa koje je otvorio nadbiskup ili oni koji su studirali u Rimu ili drugdje vani. Jedna od glavnih zasluga kalačkog nadbiskupa bila je obnova i procvat vjerskog života po župama. Učestale su procesije i proštenja, nabavljeni su sakralni

predmeti, držane propovijedi i vjeronauk, prakticirane su pobožnosti, subotom litanije, u korizmi križni put, uoči blagdana večernje, slavljani su sakramenti, suzbijani su običaji koji su se protivili kršćanskom moralu i ćudoređu. Sve je to provođeno u jednom baroknom duhu.

Ilirsko-hrvatske propovijedi

Autor dizertacije piše o Patačićeve obredniku donijetom 1738. godine, koji je doživio još dva izdanja 1798. i 1883. godine. Obrednik je rađen na četiri jezika: latinskom, njemačkom, mađarskom i ilirskom-hrvatskom, a rađen je po uzoru na isusovce i njihove pučke misije. U kratkom odjelu o takozvanoj buni **Pere Segedinca** iz 1735. godine autor kao podstrekača označuje tadašnjeg novosadskog vladiku **Visariona Pavlovića**, ali ističe da su se najvažniji događaji zbili na teritoriju Békeske i Aradske županije što je izvan jurisdikcije Kalačke nadbiskupije, iako su se neki događaji odigrali i na tlu Bačke županije čiji župan je bio Patačić. Naglašava da je nadbiskup volio svoje vjernike Bunjevce i da je propovijedao i na ilirskom-hrvatskom jeziku. U posljednjoj glavi koja opisuje Patačićeve životni put nešto je napisano o razdoblju njegova života od 1740. do 1745. kada je možda pomalo razočaran napustio aktivno djelovanje i vrijeme uglavnom provodio u svojoj rezidenciji u Hajósu. Bio je prisutan na krunisanju **Marije Terezije** u Požunu 1741. godine, ali mu ipak nije pripala čast da je on okruni kao što je očekivao. Umro je u Beču 5. prosinca 1745. godine kada je išao na krunidbu **Franje Lotarinškog**, a sahranjen je u Kalači 27. siječnja 1746. godine.

Značaj nadbiskupa

Značaj nadbiskupa Gabrijela Patačića za obnovu vjerskog i društvenog života ondašnje južne Ugarske u prvoj polovici XVIII. stoljeća je vrlo velik. Antal Hegedűs je to u svojoj dizertaciji uspio dobro prikazati i dokumentirati izvorima i literaturom koja mu je u komunističkoj Mađarskoj 50-tih godina prošloga stoljeća bila dostupna; napose se koristio djelom čuvenog crkvenog povjesničara isusovca **Stephanusa Katone** *Historia Metropolitanae Colocensis Ecclesiae* 1-2, a neke njegove propuste je ispravio **Tamás Tóth** u svojoj dizertaciji *Preporod Kalačko-bačke nadbiskupije nakon oslobođenja od Turaka kroz prikaz djelovanja dvojice nadbiskupa iz porodice Patačić – Gabrijela i Adama (1733. – 1784.)* čiji dio su priređivači objavili u ovoj knjizi.

Knjigu je na hrvatski s mađarskog jezika preveo povjesničar dr. **Ladislav Heka**, stručnu redakciju sprovedli su katedralni župnik, prečasni **Stjepan Beretić** i povjesničar dr. Slaven Bačić, dok je lektor bio **Petar Vuković**. Nakladnici su Kalačko-keckemétska nadbiskupija sa sjedištem u Kalači, *Enciklopedijska Radna Udruga Mađarske Crkvene Istorije*, Fondacija *Historia Ecclesiastica Hungarica*, kao i Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice. Tiskanje knjige omogućili su Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice u Novom Sadu, Hrvatsko nacionalno vijeće iz Subotice, Hrvatska samouprava u Budimpešti, kao i mađarsko Ministarstvo ljudskih resursa. Izvornik je izdan u Kalači i Budimpešti 2010. godine.

Dominik Deman

LJUBAV nikada ne prestaje

Druga ovogodišnja tribina *Bog i djeca Abrahamova* održana je prošloga tjedna u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Tema susreta bila je *Ljubav u nama, ljubav oko nas*, a govorili su predstavnici svih konfesija koje žive u ovom gradu – Srpske pravoslavne, Rimokatoličke Crkve, Židovske zajednice, Evangelike Crkve i Islamske zajednice.

Ljubiti neprijatelja

Gvardijan franjevačkog samostana fra **Zdenko Gruber**, kao predstavnik Rimokatoličke Crkve, svoje promišljanje o ljubavi započeo je poslanicom sv. Pavla Korinćanima koja govori koliko je sve isprazno činiti, biti i posjedovati ako se ljubavi nema. Također je, citirajući poslanicu, rekao da je ljubav strpljiva, milostiva, ne zavidi, ne hvasta se, ne oholi se, nije nepristojna, nije razdražljiva, ne pamti zlo, ne raduje se nepravdi, raduje se istini, sve vjeruje, sve pokriva, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nikad ne prestaje. Fra Gruber posebno se obratio mladima u svome govoru, jer, kako je rekao, »puno toga se danas prodaje pod

ljubavi, ali često ovdje ima malo ljubavi ili čak ni malo. Prava ljubav ne traži svoje, kao što kaže sv. Pavao«. Fra Gruber savjetovao je mladima da je jako bitno dobro prvo upoznati osobu te da se tako može vidjeti je li ona za njih ili nije, a da površno upoznavanje prožeto požudom zaslijepljuje srca.

»Isus kada ga pitaju koja je najveća zapovijed on kaže ljubav. Voli Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom i bližnjega svoga kao sebe samoga. To znači da čovjek ne može voljeti Boga ako ne voli bližnje s kojima živi«, rekao je fra Gruber, te naglasio da je Isus posebno produbio ljubav jer je rekao i da čovjek treba voljeti svoje neprijatelje!

Fra Gruber poželio je svima da znaju prepoznati Božju ljubav u svome životu i drugim ljudima i da tom ljubavlju mogu ljubiti i izgrađivati sebe i svijet oko nas.

Ljubav kao dar

U ime Pravoslavne Crkve protonamjesnik **Dragan Stokin** govorio je da nije dovoljna sama bit da bi čovjek postojao i bio čovjek.

Dana 22. veljače 2017. godine preminula je naša draga mama-nena

GABRIĆ ANA-MILICA

rođ. Aradski
1930. – 2017.

Zahvaljujemo se svima koji su bili uz nas u najtežim trenucima.

kćerka Sonja i sin Braco
s obiteljima

In memoriam
**SLAVICA IVKOVIĆ
IVANDEKIĆ**

1967.-2017., učiteljica

Svojom osobnošću i zvanjem, pridonijela si čuvanju naše kulture i tradicije.
Hvala ti.

Odbor za obrazovanje
Hrvatskog nacionalnog
vijeća

In memoriam
**SLAVICA IVKOVIĆ
IVANDEKIĆ**

1967.-2017., učiteljica

Našoj voljenoj učiteljici Slavici koja nas je naučila prva slova i brojke ali nas je naučila i puno važnije lekcije života – kako biti dobar i iskren čovjek. Hvala joj na tome, ostat će vječno u našim srcima.
Počivala u miru Božjem.

Generacija 2008. – 2016.
Marko Buljovčić, Katarina Rudić,
Maja Vuković, Dominik Skenderović,
Nataša Benčik, Milica Vuković i
Marko Grmić.

Tribine Duhovnog centra oca Gerarda u Somboru

Duhovni centar oca Gerarda i ove godine tijekom korizme organizira duhovne tribune. Prva je održana u ponedjeljak, 6. ožujka, a o sakramentu krštenja govorio je otac **Srećko Rimac**, ocd, provincijal Hrvatske karmelske provincije sv. Oca Josipa.

Naredna tribina bi će održana 13. ožujka, a gost predavač bit će otac **Petar Janjić**, ocd, koji je trenutačno na službi u Gracu. Početak je u 19 sati i 30 minuta u Udruzi Nijemaca Gerhard.

Z. V.

»Stalno se trudimo da dostignemo sreću i ostvarimo ono što volimo. Čovjek prepoznaje dvije mogućnosti za ostvarivanje te naše želje. A to je da se čovjek okrene egocentru, odnosno da nikad ne izađe iz egocentra. Takav čovjek žive ljude koristi kao sredstvo svoga ostvarenja i nikad u punoći neće okusiti sreću zato što ono što se javlja kao supstitut ljubavi biva nešto što je pseudoljubav, strast, pomračenje... Može čovjek govoriti anđeoske jezike, a ako ljubavi nema samim tim nema ni istinskog zadovoljstva. U ovom prvom načinu čovjek sve upotrebljava za sebe. U drugom načinu ostvarivanja je ljubav dar. Istinska ljubav čini čovjeka bićem koje može nadići sebe, izaći iz svog egocentra. Što je čovjek veći egocentrik, po definiciji je veći nečovjek, odnosno odstupa od onoga što jeste po definiciji čovjeka – humano biće. Obratno, što čovjek ima više ljubavi to biva veći čovjek«, rekao je otac Stokin, pojašnjavajući da čovjek koji ima ljubavi ne može proći pored potrebitog, a da mu ne pruži pomoć.

Otac Stokin također je rekao da Krist ima lijek za svu neljubav i mržnju koja danas vlada u svijetu:

»Čuli ste da je kazano ljubi bližnjega svoga, a mrzi neprijatelje svoje. A ja vam kažem: 'Ljubite neprijatelje svoje, blagoslivljajte one koji vas kunu, činite dobro onima koji vas mrze i molite za one koji vas vrijeđaju i gone da budete sinovi Oca svoga koji je na nebesima jer on svojim suncem obasjava i zle i dobre.'«

Okrugli stol »Bog i djeca Abrahamova« organiziran je još 2014. godine, ali je tek sada dobio potporu i sekularnih tijela, te su na skupu govorili i vicekonzul Italije **Carmine Tarallo** i psiholog **Branka Bešlić**. Održavanje tribina podržali su Vlada Srbije i Grad Subotica, Generalni konzulat Hrvatske i Mađarske i Vicekonzulat Italije.

J. Dulić Bako

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Preobraženje

Nakon što je prva korizmena nedjelja našu pažnju usmjerila na Isusovu kušnju, druga nas podsjeća na događaj njegovog preobraženja. Iako nam se može činiti da tema evanđelja ove nedjelje ne odgovara u potpunosti vremenu u kojem se nalazimo, ona itekako pronalazi mjesto u našem korizmenom hodu.

Vjera je hod

Živjeti svoju vjeru je put koji traje, nema konačnog odredišta dok smo na ovome svijetu. A korizmeno vrijeme snažnije nam naglašava bit našeg kršćanskog života, a to je da vjera nije pasivnost, čekanje, niti uživanje dolaskom na cilj. Ona je put koji traje cijeli naš život, cilj je tek u nebu. Taj vjerski put trebao bi imati uzlaznu putanju, poput penjanja na brdo. Brdo je u Svetom pismu mjesto susreta s Bogom. Sav naš duhovni hod je borba između onoga što smo ostvarili i onoga što još možemo. Hod i napredak zahtijevaju preispitivanje i težnju za promjenom, zato nam je ponekad lakše ostati gdje jesmo. No, onda nema hoda, a cilj nismo ostvarili, jer nam Bog nije cilj postavio na dohvata ruke, već nam je dao mogućnost da stalno napredujemo u svom vjerskom hodu, da se mijenjamo i težimo k boljem od onoga što smo i gdje smo sad. Na kraju tog puta, na cilju, na vrhu brda kojim koračamo kao vjernici čeka nas Bog i konačni susret s njim.

Korizma je slika našeg puta. Od Pepelnice do Uskrsa trudimo se postići promjene, donosimo odluke koje će nam u tome pomoći, jer se želimo duhovno što bolje pripremiti za proslavu Kristova uskrsnuća. No, prije Uskrsa imamo i Veliki petak, jer nema uskrsnuća bez križa. Tako je i na našem duhovnom putu. Mnogo je križeva koji su nam teški, otežavaju nam put ka konačnom cilju, ali bez križa ne može. Znamo da nas nakon križa čeka Uskrs i to nam daje polet i snagu da se borimo i idemo dalje.

Preko križa do Uskrsa

Svojim preobraženjem Isus je učenicima dao stanovit predokus uskrsnuća. Pokazao im je na trenutak što je na kraju puta. No, Kristovo otajstvo ima dvije strane, svijetlu i tamnu, odnosno križ i uskrsnuće, patnju i proslavu. Petar želi napraviti sjenice i ostati na brdu, želi produžiti to lijepo iskustvo svjetla. Tako svatko od nas tko

je u određenim trenucima iskusio Božju blizinu, želi zadržati taj trenutak. No, to se ne može. Kao što je Isusovo preobraženje za učenike bilo samo trenutak miline, nakon koje dolazi Kristova muka, a progon i strah za njih, tako i nama iskustva Božje blizine traju kratko, a nakon toga dolaze razne situacije vjerske borbe i teškoća, kušnja s kojima se moramo boriti. Preobraženje je za učenike bilo ulijevanje nade pred budućim događajima, tako je svako naše iskustvo Božje blizine izvor snage i vjere za kušnje i teškoće koje nadolaze.

Dok su silazili s brda, učenici su bili još pod dojmovima onoga što su vidjeli i doživjeli, a Isus je već počeo pričati o svojoj muci i smrti koji ga uskoro očekuju. Oni nisu mogli pretpostaviti da će njihov učitelj završiti život kao zločinac, odbačen od ljudi, da će njegov kraj izgledati poput poraza. Ali, to je dio njegova poslanja, zato se utjelovio da umre. Međutim, nakon naizgled poraza slijedi proslava, nakon muke i smrti uskrsnuće. To vjernik treba upamtiti. Nema instant rješenja, niti puta koji nije trnovit i ne podrazumijeva križ, ali na kraju tog puta je nagrada od Boga, kao što nas je i sam Isus poučio: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom« (Mt 16,24).

Preobraziti se

S druge strane opis Isusovog preobraženja u vrijeme korizme poziva nas na naše osobno preobraženje. Žalimo se često kako svijet ne valja, kako je društvo iskvareno i kako sve treba mijenjati, preobražavati. Ima u tome istine, ali trebamo krenuti od samih sebe. Treba se truditi biti dobar vjernik, graditi dobre odnose s Bogom. Čovjek koji se trudi biti u Božjoj blizini i s njim surađivati na svom životnom putu mijenja i svoje odnose s ljudima. Jer, čovjek koji sebe gleda u Božjem svjetlu otkriva pravoga sebe i želi mijenjati sve ono što u njemu nije dobro. Tako počinje ljudsko preobraženje. Susret s Bogom ne može čovjeka ostaviti istog, već ga mijenja iz korijena. Tako se po svojoj dobroti i ljubavi može razlikovati pravi vjernik i od onog nominalnog. Jer, tko je u ljubavi s Bogom u ljubavi je i s ljudima. Zato neka ova korizma svima nama bude početak osobnog preobraženja i poticaj da na svom vjerskom putu nikada ne zastanemo, nego hrabro hodi-mo ususret vječnosti.

USKRSNA NAGRADNA IGRA NIU HRVATSKA RIJEČ

Dragi naše čitateljice i čitatelji

Trebate sakupiti četiri nagradna kupona koje ćemo objavljivati u četiri broja *Hrvatske riječi* (3., 10., 17. i 24. ožujka). U petom broju (31. ožujka), objavit ćemo nagradni talon na koji trebate zalijepiti sva četiri kupona (koje trebate izrezati iz navedenih brojeva), te joker kupon koji zamjenjuje jedan od nedostajućih nagradnih kupona.

Nagradni talon s nagradnim kuponima trebate staviti u kuvertu i poslati na adresu naše redakcije:

Hrvatska riječ, Trg Cara Jovana Nenada 15/II 24000 Subotica
ili je donijeti osobno.

Pravo sudjelovanja u nagradnoj igri imaju svi čitatelji *Hrvatske riječi*, izuzev zaposlenika i honorarnih suradnika.

Javno izvlačenje nagrada bit će u vremenu pred Uskrs upriličeno u prostorijama NIU *Hrvatska riječ*, a popis svih dobitnika bit će objavljen u *Hrvatskoj riječi*.

Popis nagrada bit će objavljivani tijekom trajanja nagradne igre iz broja u broj.

Nagrade su osigurane u suradnji s brojnim darodavcima koji svoje sudjelovanje potvrđuju i garantiraju za njih objavom njihovog logoa na stranici Nagradne igre. Darovateljima nagrada se unaprijed zahvaljujemo, a sretni dobitnici će ih preuzimati (uz potvrdu o dobitku izdanu u redakciji *Hrvatske riječi*) u prostoru darovatelja.

**ZAIGRAJTE I VI
NAGRADNU IGROU!**

Katarina Kačunković: *Tribute to Mirko Šouc*, CD album, 2011.

Za one kojima PROLJEĆE

DOLAZI POLAKO

Svaki materijalizirani proizvod ljudskog duha je nastao suradnjom i utjecajem više osoba, pa i onda kada iza nekog takvog djela stoji pojedinac, jer i on sam objedinjuje mnoge utjecaje. Za suradnju čiji je rezultat jedan kvalitetan proizvod, potrebno je da ljudi koji surađuju znaju svoj posao, da su profesionalci ili da se s pažnjom profesionalca odnose prema poslu, da surađuju s dobronamjernim stavom i ciljem najboljeg doprinosa svakoga u timu. Također, bitno je svaki detalj izvesti kvalitetno. Osobito volim transvremenske suradnje, jer mi i one potvrđuju da je važno, kada se odluči nešto raditi, to napraviti kvalitetno. Nije ta kvaliteta sama sebi svrha, već je mogućnost dograđivanja, nastavljanja, jedna od značajki dobrih, vrijednih tvorevina. Kada se na sve to doda i činjenica da u toj suradnji sudjeluje netko iz Subotice, da je netko iz naše sredine uspio nadići lokalne okvire, te svoj angažman ugradio u sveopće dobro, tada se cjelovitost, vrijednost i smisao pokazuju ne samo u materijaliziranoj tvorevini već i u priči o njoj. Upravo zbog svega rečenog, za ovo proljeće, za one koji su zaboravili da postoji opušteno vrijeme, za one koji se sjećaju »gluvarenja« to jest vremena u kojem se ništa ne radi već samo postoji, za one koji imaju potrebu dopustiti da ih takne neki drugi svijet i drugo vrijeme, preporučam album **Katarine Kačunković** pod nazivom *Tribute to Mirko Šouc*.

Na albumu koji je izašao 2011. godine u jazz, latin i pop žanru, a koji je stilski označen kao smooth jazz, easy listening, nalazi se 16 sjajnih jazz i latin pjesama iz 60-tih godina, srpskog skladatelja **Mirka Šouca** na tekstove više autora. Sve pjesme na albumu pjevala je beogradska jazz pjevačica Katarina Kačunković koja je u ove stare pjesme udahnila novi žar. Pjesme nastale polovicom prošlog stoljeća, u tadašnjoj jazz maniri, snimljene su u *Studio strip* u Beogradu, a producirala ga je također Katarina Kačunković. Odlične fotografije djelo su **Angelique Safran**. Iako karijera Katarine Kačunković traje već dugo, ovo je tek njen treći album. Jazz pjevačica, tekstopisac, producent, jazz vocal coach Katarina Kačunković je uz studij klasične glazbe, karijeru započela kao studijska glazbenica. Godine 1991. postaje solisticom *Jazz Big banda* Radio-televizije Beograd, s kojim je puno nastupala i snimala. Surađujući s mnogim glazbenicima na raznim projektima počela je pisati tekstove za pjesme. O tome koliko

pažnje polaže na kvalitetu govori i činjenica da je *Tribute to Mirko Šouc* tek treći njen album.

Na ostvarenju ovog albuma suvremenog popa sudjelovao je veliki broj glazbenika, četrnaest članova *The Mambo Stars Big Banda*, devet članova malih bendova i *Wonder String Quartet*.

Mirko Šouc – svestrani glazbenik prošlog stoljeća u Beogradu. Jedan od začetnika i najpoznatijih skladatelja džez glazbe na ovim prostorima, član Udruge jazz glazbenika od osnutka, 1953. godine, a Udruge skladatelja Srbije od 1955. godine, rođeni Zemunac, skladatelj, aranžer, pijanist, dirigent i jazz solist na harmonici, diplomirao na Muzičkoj akademiji u Beogradu, Mirko Šouc je jedan od najaktivnijih akademskih glazbenika prošlog stoljeća. Pisao je skladbe različitih žanrova i bio svestrano glazbeno angažiran. Bio je dirigent Zabavnog i Velikog narodnog orkestra Radio-televizije Beograd. Skladao je jazz, zabavnu, dječju, glazbu za film, radio i TV drame i serije i glazbu u duhu starogradskih pjesama. U svojoj 77. godini dobio je nagradu za životno djelo na međunarodnom jazz festivalu *Nisville*, 2010.

Linija koju pratimo polazi, dakle, od 60-tih godina prošlog stoljeća u Beogradu, označava glazbenu osobnost Mirka Šouca koja se nekako povezuje s tekstopiscem koji je na ovom albumu zastupljen s osam od ukupno šesnaest tekstova. Tako ova poveznica stiže do **Aleksandra Ace Koraća**, skladatelja, tekstopisca, rođenog u Subotici 1934. godine. *Akademiju za pozorište, film i televiziju* Korać je završio u Beogradu, te kasnije postaje član velikog jazz orkestra Radio Beograda, a radio je i kao urednik na TV Beograd. Napisao je tekstove za mnoge skladbe koje su postale hitovi na prostorima bivše Jugoslavije, poput *Pričaj mi o ljubavi*; *Obriši suze, draga*; *Predaj se, srce*; *Živiš u oblacima*; *Počnimo ljubav ispočetka*. Profesor na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu, propagator jaza, zahvaljujući kome je u maloj dvorani Narodnog kazališta održan prvi jazz festival u Subotici, Korać je 50-tih godina prošlog stoljeća bio duša zabave u zavičajnom klubu studenata u Subotici. I tako poveznica stiže do nas danas, objedinjujući osobe i vremena, stilove i manire u formi koja je zaokružena sa svih aspekata. Album se može kupiti u beogradskim prodavaonicama nosača zvuka, a djelomično čuti na mrežnoj stranici www.katarinakacunkovic.com.

N. S.

Idemo li večeras u kazalište (50)

TRAVIATA, djelo za sva vremena

Priprema: Milovan Miković

Tijekom priprema premijere *Traviate* **Giuzepe Verdija** (1813. – 1901.) u Subotičkoj operi, djela rado i često prikazivanog na mnogim vodećim svjetskim pozornicama, dirigent **Borivoj Pašćan** istaknuo je za glasilo *Naša pozornica*: »Stavljanjem ove opere na repertoar kazališna je uprava željela pružiti publici jedno Verdijevo remek-djelo, što je svakako mnogo pridonijelo podizanju umjetničke razine mladoga opernoga ansambla... Prozračnost orkestralnog djela, kantabilnost solističkih dionica i ekonomična ali zato istaknuta uloga zboru, zahtijevaju studioznu obradu u svojim najsitnijim pojedinostima u okviru težnje za postignućem što vjernijeg tumačenja tipično Verdijevskog stila i izražajnih sredstava.

Prve opere su mu bile sasvim pod utjecajem **Rossinija** i **Donizetija**. Međutim, u sljedećim djelima se Verdi sve više oslobađa tih utjecaja, i najzad u *Trubaduru*, *Rigolettu* i *Traviati* dostiže svoj vrhunac. Poslije izvjesnog stagniranja (*Bal pod maskama*, *Moć sudbine*, *Simone Bocanegra*) Verdi će doživjeti i drugi vrhunac operom *Aida*, da bi pred kraj života dostigao svoj najveći domet u *Otellu* i *Falstaffu*.

INTIMNA DRAMA ŽENE KOJA VOLI

Traviata je nastala 1853. godine, a na subotičku je scenu postavljena točno sto godina kasnije. Verdijev libretist **Francesco Maria Piave** posegnuo je za romanom **Aleksandra Dumasa** sina *Dama s kamelijama*, koji je u to vrijeme bio rado čitan, kako bi napisao libretto za ovu operu. Verdi je napisao partituru za veoma kratko vrijeme – nakon svega 20 dana. Prvo izvođenje *Traviate* u Veneciji doživjelo je pravi skandal; djelo je potpuno propalo! To je donekle razumljivo, jer se u središtu radnje nalazila posrnula žena u kojoj se budi prava ljubav, ali njeno oronulo voljenoga čovjeka, ubrzo će njenu smrt, upravo onda kada je za nju trebao početi novi život.

Za razliku od ranijih svojih djela Verdi u *Traviati* napušta široke kretnje i vanjstinu, te usmjerava pažnju samo na prikazivanje intimnog i duboko nutarnjeg svijeta jedne žene. Popularnost ove opere potječe kako iz njena literarnog predloška tako i zbog bogato korištenih solističko-vokalnih uloga, kao i snažno razrađenih zajedničkih nastupa (»ansambala«). U tome pogledu je naročito značajan Finale II. čina.

Prizor iz *Traviate* na subotičkoj opernoj sceni

PODJELA SUBOTIČKE IZVEDBE

Traviata nema uvertire, već samo uvodnu muziku (Preludium) i to pred I. i IV. sliku. Srodni po muzičkoj zamisli, ti Preludiji predstavljaju pravi biser među stranicama partiture ove opere i već na samom početku nas uvode u jednu bolnu i potresnu dramu, nagovještavajući ishod ove tužne intimne povijesti – zapisao je Borivoj Pašćan, dirigent subotičke izvedbe *Traviate* koju je na sceni Subotičke opere režirao **Rudolf Ertl**, koreografiju je izradio **Radomir Milošević**, a scenografiju **Andrija De Negri**. [N. p., 3-4, 1952-53., 1. l. 1953., 8-9.]. Uloge su tumačili: **Jelka Asić** (Violetta Valery), **Ana Ivanišević** (Flore Bervoix), **Analiza Mezei** (Annina), **Aleksandar Marinković / Dragutin Margetić** (Alfred Germont), **Bela Tikvicki** (Giorgio Germont), **Josip Poka** (Gaston), **Antun Crnjaković** (barone Douphol), **János Nádaí** (markiz d' Obigny), **Petar Kopunović** (doktor Grenvil) i **Matija Merковиć** (sluga kod Flore).

Profesor Rudolf Ertl, redatelj *Traviate*, romantičnog opernog djela u tri čina (četiri slike), koju je Subotička opera premijerno izvela 5. siječnja 1953. godine, u listu *Naša pozornica* među ostalim podsjeća čitatelje kako je ova opera praižvedena prije sto godina (6. ožujka 1853.) kada je doživjela potpuni fijasko, ali je već iduće godine započela svoj trijumfalni pohod ne samo po Italiji, nego i cijeloj Europi. U Zagrebu je davana 1879. u Beogradu 1923., a u Subotici cijelo stoljeće poslije prve izvedbe, 1953. Među ostalim, Rudolf Ertl je istaknuo da je njegova redateljska namjera bila očuvanje karaktera njezine intimnosti, koja dominira u ovoj operi, a na račun pompoznosti i izvještačenosti; radi toga u prvi plan dopijeva prirodno izgovorena i pjevana riječ, glazbeno uobličena, frazeološki logična i odgovarajućom gestom popraćena.

Tomu je prilagođena i scenografija Andrije De Negrija koja prema uputama redatelja odstupa od uobičajenih izvedbi. Prva slika (I. čin) predstavlja zimski vrt, druga slika se odigrava na verandi ljetnikovca u blizini Pariza, treća u salonu, a četvrta u sobici osiromašene, na smrt bolesne Violette. »Ja se nadam, da će ova opera na subotičkoj pozornici, gdje se zahvaljujući rukovodstvu Opere osjećati sve viši i viši umjetnički uspon, udomiti i učvrstiti u redovnom osnovnom repertoar-u. Najzad, kao redatelj *Traviate* u Subotici, moram konstatirati, da su Uprava kazališta, kao i cjelokupni kazališni kolektiv, uložili maksimum truda i raspoloživih materijalnih sredstava, da se ovo Verdijevo remek-djelo što bolje izvede«, istaknuo je redatelj Rudolf Ertl [N. p., 5, 1952./53., 1. l. 1953., 14.].

*

Uredništvo *Naše pozornice* uputilo je poruku čitateljima, koja glasi: »Pozorišnim kolektivima i pojedincima koji su tražili veći broj primjeraka *Naše pozornice* poslat ćemo iste poštom. Tromjesečna pretplata iznosi 50 dinara« (N. p., 3-4., 1952-53., 1. l. 1953., 7.).

Kudjelja je SONĆANE hranila i odijevala

Umirovljenica **Ana Vidaković** živi u obiteljskoj kući na periferiji Sonte. Suprug **Ivan** već odavno ju je napustio i preselio se anđelima. Kćer **Ana** je daleko, više od dva desetljeća živi u Njemačkoj, s njom je jedino sin Ivan. Ove duge zimske večeri baka Ana krati kako zna i umije. Često posegme za, kako sama kaže, čarobnom kutijom iz *pridnje sobe*. Djelić njezine tajne u vidu stare, crno-bijele fotografije, kako je na poledini zapisano iz 1938. godine, danas dijeli s nama. O prošlosti i negdašnjem životu starih Sonćana malo je toga zapisano; ni najuporniji ne uspijevaju pronaći bilo kakve podatke osim šturih fusnota u arhivama ili muzejima. U nedostatku zapisanoga mnoge stare fotografije i danas svjedoče o bližoj i daljnjoj prošlosti, o djelatnostima i odijevanju. Tako i ova, za svoju starost fantastično očuvana.

Na receraju

»Na fotografiji je moja svekrva **Manda Vidaković**, u vrijeme nastanka ovoga snimka još djevojka iz obitelji **Nikolić – Brendini**. Ona je u sredini, dvije djevojke s krajeva su isto Sonćanke, ali ne znam tko su. Snimljene su na receraju sonćanske kudjeljare, vlasnik je bio Nijemac, mislim da se zvao **Graeber**. U to vrijeme, po svekrvinim pričama, ali i poslije II. svjetskog rata, čega se i ja vrlo dobro sjećam, konoplja je bila možda i najzastupljenija kultura u sonćanskom ataru, sve do administrativne zabrane njezina uzgoja«, priča Vidaković.

Konoplja je biljka od koje se dobiva veliki broj korisnih proizvoda. Iako se industrijski uzgojena konoplja rabi za proizvodnju papira, tekstila, ulja, konopca i platna, a siromašna je psihoaktivnom kemikalijom THC, njezin je uzgoj zabranjen u velikom broju zemalja.

»Konoplja je bila vrlo isplativa, ali je s njom bilo i dosta posla. U vrijeme kad je ova fotografija nastala, konoplja se sjekla i vezala u snoplje ručno, tek kasnije strojno. I njezina prerada iziskivala je puno radne snage. No, to u Sonti nije bio problem, jer su obitelji u pravilu bile s puno djece. Konoplja je uzgajana za industrijsku preradu na velikim površinama, koje su prije rata bile u vlasništvu njemačkih veleposjednika, ali i na malim, za kućne potrebe. Konoplja se za vlastite potrebe prerađivala u kućama uz pomoć jed-

nostavnih naprava, kako bi se dobila vlakna, koja su bila čvršća, ali i mekša od pamučnih, a trajala su dvostruko dulje. Od konoplje se ništa nije bacalo. Vlakna dobivena preradom žene su u dugim zimskim večerima, najčešće na prelima, na svojim preslicama upredale u konop, vrlo čvrst, ali vrlo mekan i pogodan za dalju obradu. Od tog konopa na kućnim razbojima, stativama, tkalo se platno od kojega su kasnije izrađivani odjevni predmeti i dijelovi krevetnine, perine i bubice. Kako je stare Sonćane sirotinja naučila velikoj štedljivosti, isitnjeni ostaci stabljika nisu bacani: ljudi su ih rabili za ogrjev u svojim limenim pećima, posebno izrađenim za grijanje ovom sirovinom, puzderačama. Tako je naše stare ova biljka uzgojena na relativno malim površinama i odijevala i grijala, a na neki način i hranila. Naime, dio zasijane konoplje koji bi im po procjeni kućanice bio višak, sitni paori su uvijek mogli prodati vlasniku kudjeljare. Cijena joj je bila dobra, pa bi se od nje dobilo *lipi novaca* za dućan«, priča Vidaković.

Proizvodnja konoplje

Industrijska proizvodnja konoplje iziskivala je veliki broj nadničara. »Moja svekrva je bila nadničarka u mjesnoj kudjeljari. Radila je na receraju, u pripremnom procesu za strojnu preradu. U blizini pogona za preradu bili su iskopani i betonirani veliki bazeni, u kojima bi se konoplja vezana u snoplje kiselila. Voda je u njih dovođena i kasnije ispuštana kanalima, uz pomoć velikih crpki. Nakon potrebnog broja dana kiseljenja, voda bi se ispuštala iz bazena, muškarci bi izvlačili snoplje na livadu pored bazena. Žene bi presijecale doljnji povež snopa i rastresle ga kružno, tako da bi ga gornji povež držao u kupi, pa bi se konoplja na taj način brže i lakše osušila. Kad bi, po procjeni stručne osobe, bila dovoljno suha za dalju preradu, snopovi bi se sakupljali, vozili na za to određen plato, slagali u ogromne kamare, s kojih su kasnije odvoženi u preradni pogon.«, završava priču Ana Vidaković.

Kako je u svijetu sve manje drveća, a sve je veća potreba za papirrom i kvalitetnim tkaninama, možda će priča o uzgoju industrijske konoplje i oživjeti.

Ivan Andrašić

Sad je vrijeme milosno...

Počela je KORIZMA

Nakon veselih i burnih doživljaja za vrijeme poklada, ulazimo u razdoblje molitve, posta i pokore. Korizma je. Započeli smo je *pepeljanjem* na Čistu srijedu i narednih, sada još oko trideset dana (jer desetak je već prošlo), pripremat ćemo se za blagdan Uskrsa.

Što nam je činiti?

Najprije trebamo donijeti odluku da želimo biti bolji. Lako je to odlučiti, ali nije lako ispuniti. No, ne obeshrabrujte se ukoliko nekad i ne uspijete u svojoj nakani, već samo hrabro naprijed. Svaki dan je novi dan i nova šansa da uspijete u dobrim djelima.

Što sve možete napraviti? Vi koji idete u školu trebate učiti, s ljubavlju obavljati svoje zadaće i obvezno pomoći drugaru kojemu je pomoć potrebna. Možete se odreći slatkiša i odlučiti da ćete manje vremena provoditi na telefonu, društvenim mrežama ili gledajući televiziju. Vrijeme koje ste dobili poklonite ukućanima, prijateljima ili onima koji su u potrebi. I kod kuće možete biti od koristi, pospremite stvari za sobom i osmotrite gdje još možete pomoći. Novac koji ste uštedjeli skupljajte u Caritasove kasice i donesite u svoje župe na Veliki četvrtak. Brojne su mogućnosti, neću ih ovdje sve nabrajati. Vi sami odlučite kako ćete provesti ovu korizmu i ne zaboravite... nije lako, bit će kušnji, ali ne odustajte. Ni Isus nije odustao od nas!

Želim vam plodnu korizmu.

Literarni kutak

Već više puta smo pisali o uspješnim nastupima naše djece na koju smo jako ponosni. Jeste li se ikada upitali zbog čega oni to rade? Zbog čega plešu, pjevaju, sviraju... što ih to motivira i uživaju li u tome? **Anamarija Kuntić** je u sastavku to lijepo opisala, pa pročitajte...

Zašto volim plesati

Ples je nešto čime ljudi od davnina govore što misle, iskazuju osjećaje i dočaravaju prirodne pojave. Baš zbog toga volim plesati! Pomoću plesa iskazujem osjećaje i raspoloženja. Za mene je ples nešto uzvišeno i nedodirljivo. Umjetnost koju se ipak ne doživljava ozbiljno, koju proizvode ljudska tijela i pokreti. Scena je najljepše mjesto za mene, pozornica, reflektori... Inače imam tremu od javnog nastupa, ali kada stanem na pozornicu... To je moja radost! Sva trema tada nestane, a ja opušteno plešem kao da sam postala neka druga osoba.

Budući da u baletu ima puno uloga, bilo da je to Odette, nježni bijeli labud, ili Kitri, opasna Španjolka, sve uloge mi prijaju i uživam u svakoj od njih.

Gluma i ples su slični, ali ples ipak više volim jer za balet koristimo špic-baletarinke koje jednostavno obožavam! Baš imam četiri nastupa u iduća dva dana. To je puno, ali bit ćemo optimistični i plesati sa svim svojim snagama. Plesati, pogotovo balet, jako je teško. Da ne mislite da je to samo nekakvo skakanje. Mi se balerine pomučimo i teško radimo za jedan vaš aplauz. Nama to puno znači kada je publika radosna. To znači da je naš posao dobro odrađen. Iako zna biti stresno na probama, stvarno stresno, kada izađem na scenu, taj se stres istopi i ja počnem uživati u svakom pokretu u kojemu nisam uživala dok sam bila pod budnim okom koreografa.

Mi smo umjetnici, iako se ples, a pogotovo balet, ne cijeni kao prije. Ipak, to je ono što volim, u čemu uživam i nitko mi ne može promijeniti mišljenje.

Eto, to su moji razlozi zašto volim plesati.

Anamarija Kuntić, 6.4
OŠ Matko Vuković, Subotica

Uspjeh recitatora na zonskoj smotri

BRAVO za naše RECITATORE

Mogli smo i ponoviti tekst s Općinske smotre recitatora u Subotici i ne bismo puno pogriješili. Gotovo identičan uspjeh recitatora na hrvatskom jeziku ostvaren je i na Zonskoj smotri koja je održana u subotu, 4. ožujka, u subotičkoj Gradskoj knjižnici. Svih sedmero naših recitatora plasiralo se i na Pokrajinsko natjecanje. No, krenimo ispočetka.

Na Zonskoj smotri nastupilo je devedesetak učenika iz Subotice, Bačke Topole, Malog Idoša, Ade, Sente, Bečeja, Apatina, Sombora i Kanjiže. Među njima su bili i recitatori na hrvatskom jeziku:

mlađi uzrast:

Martin Vukov (OŠ Matko Vuković, Subotica)

srednji uzrast:

Ivan Huska (Hrvatska čitaonica, Subotica)

Luka Ješić (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica)

Lucija Vukov (KD Ivan Antunović, Subotica)

stariji uzrast:

Davorin Horvacki (Hrvatska čitaonica, Subotica)

Katarina Piuković (HKC Bunjevačko kolo, Subotica)

Augustin Žigmanov (Hrvatska čitaonica, Subotica).

Bili smo jako ponosni na njih dok su kazivali pjesme na svom materinjem hrvatskom jeziku, a još više su nas obradovali kada smo doznali da su svih sedmero i pobijedili, te s ostalih dvadeset i šest recitatora stekli pravo sudjelovanja na Pokrajinskoj smotri koja će biti održana od 28. do 30. travnja 2017. u Sečnju. Ovu odluku je donijelo tročlano povjerenstvo koje su sačinjavali **Igor Greksa** i **Petronella Körmöci**, glumci Narodnog kazališta u Subotici, te profesorica **Katarina Čeliković**.

Bio je to poseban dan za sve ljubitelje poezije koji će mnogi pamtit.

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

**PETAK
10.3.2017.**

06:38 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:08 Imam problem
09:31 Čarolija, serija
10:26 Neobični vlakovi:
Turska, dokumentarna
serija
11:20 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Mjesto koje zovem
dom, serija
13:12 Skica za portret
13:21 Po otočnom vremenu:
Hainan - kineski tropski
raj, dok serija (R)
13:53 Bonton: Izvlačenje iz
dosadnog razgovora
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
16:00 Hanna, slušaj svoje
srce - serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton: Susreti u
prirodi
18:10 Manjinski mozaik:
Potezi stvaranja
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:02 Heroji Vukovara: Grad
I - Mitnica,
dokumentarna serija
21:00 Hrvatska za 5
22:05 Dnevnik 3
22:26 Život ili san,
dokumentarni film
22:50 Eurojackpot
23:00 Lovci na trolove,
dokumentarna serija
23:55 Histerija, britanski film
01:30 Aleluja, francuski film
02:55 Čarolija, serija
03:50 Reprizni program
04:15 Imam problem
04:35 Tema dana
04:47 Mjesto koje zovem
dom, (R)

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Ubojice između

polova, serija za djecu
09:30 Školski sat: Ekozadruga
10:00 Jezični crtići: Eponimi
10:01 Hrvatsko kraljevstvo:
Millenium
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Kućni ljubimci Marca
Morronea
11:25 Don Matteo, serija
12:25 Zavolite svoj vrt
uz Alana Titchmarsha
13:20 Stranger in the House,
kanadski film
15:05 Kako urediti dom za
prodaju
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Veličanstvena priroda:
Tajanstvene stjenovite
zemlje - Kina,
dokumentarna serija
17:35 Dobre namjere, serija
18:15 Sve će biti dobro, serija
19:00 Ljubav u zaleđu, serija
19:45 Glazbeni spotovi
20:05 Umorstva u
Midsomeru, serija
21:45 #nemoj nikome reći,
serija
22:20 Rocknrolla, američko-
britanski film
00:10 Stranger in the House,
kanadski film
01:40 Noćni glazbeni program

05:45 RTL Danas, (R)
06:35 Sve u šest, magazin (R)
07:05 Lego Ninjago, (R)
07:50 Lovci na nekretnine, (R)
09:05 Pet na pet - kviz (R)
10:00 TV prodaja
10:15 Šef na tajnom zadatku
11:10 Lovci na nekretnine
12:10 Lovci na nekretnine
13:05 Kućice iz snova,
lifestyle emisija
13:35 Mala sirena, igrani film,
animirani (R)
15:00 Tri, dva, jedan - kuhaj!
16:30 RTL Vijesti
17:00 Najbolji ninja ratnici
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:20 Pet na pet - nove
epizode, kviz
20:00 Bourneovo nasljeđe,
igrani film, akcijski triler
22:50 Pljačka, film, triler
01:00 Izgubljena duša, igrani
film, horor
02:40 RTL Danas, (R)
03:30 Kraj programa

**SUBOTA
11.3.2017.**

05:52 Klasika mundi
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Last Command,
američki film - ciklus
klasičnog vesterna
11:05 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:40 Ratovanje u moderno
doba: Izumi
15:40 Slatka kuharica: Ston
16:05 Zdrav život
16:35 Skica za portret
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kulturna baština
17:40 Lijepom našom -
Mostovi kultura: Grude
(BiH) (2. dio)
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Povratak u budućnost II,
američki film
22:03 Dnevnik 3
22:30 Naoružani
propovjednik, američki
film
00:40 Last Command,
američki film - ciklus
klasičnog vesterna
02:30 Nijemi svjedok, serija
03:20 Nijemi svjedok, serija
04:10 Reprizni program
05:10 Tema dana
05:22 Ratovanje u moderno
doba: Izumi
06:22 Veterani mira
07:07 Prizma

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Ubojice između polova
09:30 Farscape - Bijeg u
svemir, serija
10:20 Hestonova večera u
svemiru,
dokumentarna serija
11:12 Vrtlarica
11:47 Najljepši vrtovi - pogled
iz zraka
12:32 Dokumentarni film
13:50 Luka i prijatelji
14:20 Umorstva u Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Sjedni, odličan
17:00 Magazin rukometne LP
17:25 Zagreb: Odbojka, Final
four Srednjeeuropske

lige, prijenos
19:25 Garaža: Rolin Humes
20:00 Premradi za smrt:
Sharon Tate,
dokumentarna serija
21:00 Najekstremnija mjesta
na svijetu: Željeznice,
dokumentarna serija
21:55 Carstvo poroka, serija
22:50 Graham Norton i gosti,
talk-show
23:35 Dva i pol muškarca,
humoristična serija
00:00 Ludnica u Clevelandu,
humoristična serija
00:20 Noćni glazbeni program

05:50 RTL Danas, (R)
06:30 Jezikova juha
07:35 Legenda o Tarzanu
08:00 Lego Ninjago
08:25 Lego Friends
08:50 TV prodaja
09:05 Naša mala klinika,
humoristična serija (R)
10:10 TV prodaja
10:25 Troy, zabavna emisija
11:25 TV prodaja
11:40 Šef na tajnom zadatku,
reality show
12:35 Lovci na nekretnine,
lifestyle emisija
13:35 Kućice iz snova
14:05 Kućice iz snova
14:35 Bourneovo nasljeđe,
film, akcijski triler (R)
16:30 RTL Vijesti
16:40 Bourneovo nasljeđe,
film, akcijski triler (R)
17:25 Ludi Guinnessovi
rekordi, zabavna emisija
17:55 Ludi Guinnessovi
rekordi, zabavna emisija
18:30 RTL Danas
19:20 Pet na pet - nove
epizode, kviz
20:00 Markov trg, politička
satira (pilot)
20:50 Krađa identiteta,
igrani film, komedija
23:00 Bez obaveza, film,
romantična komedija
01:15 Pljačka, igrani film,
triler (R)
03:20 Astro show
04:20 RTL Danas, (R)
05:05 Kraj programa

**NEDJELJA
12.3.2017.**

07:59 TV Kalendar
08:15 Pokorno javljanje,

čehoslovački film -
Zlatna kinoteka
09:50 Portret Crkve i mjesta:
Gradec
10:00 Gradec: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:48 Ovo je opera: Richard
Strauss - Kavalir s ružom
17:00 Vijesti u 17
17:15 Halo, halo, gledate
Radio Zagreb!
17:20 Village Folk: Vrtić na
seoskom gospodarstvu
17:35 Sve zbog jednog
dječaka, humoristična
serija
18:00 #volimnedjelju
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Kotlovina, hrvatski film
22:03 Dnevnik 3
22:30 Šangaj, američki film
00:15 Nedjeljom u dva
01:15 Ubojstvo u Walesu
02:50 Pokorno javljanje,
čehoslovački film -
Zlatna kinoteka
04:20 Reprizni program
05:50 Tema dana
06:02 Split: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
06:46 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Najekstremnija mjesta
na svijetu
09:20 Detektiv Murdoch
10:10 Detektiv Murdoch
11:00 Ciglu po ciglu - Bryk
preuređuje
11:25 Vrtlarica
12:00 Nećemo reći mladenki,
zabavno-dokumentarna
serija
13:00 Veličanstveni kolači
Fiona Cairns,
dokumentarna serija
13:55 Lidijina kuhinja:
Simfonija plodova mora,
dokumentarna serija
14:20 (Re)kreativac
14:50 Magazin Lige prvaka
15:20 Moj George, američki
film (R)
16:55 Maher za tehnologiju,
dokumentarna serija
17:25 Zagreb: Odbojka, Final
four Srednjeeuropske
lige, prijenos

U tri riječi - **SVJEŽE**, **DOMAĆE**, **ZDRAVO** !

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

19:25 Glazbeni spotovi
20:05 Ratnici podzemlja, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
21:40 Vikinzi, serija
22:30 Crna guja, serija
23:00 Sinovi anarhije, serija
23:55 Detektiv Murdoch
00:40 Detektiv Murdoch
01:25 Moj George, američki film (R)
02:50 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.10 Jezikova juha
07.05 Jezikova juha
08.00 Lego Friends
09.10 Naša mala klinika, (R)
10.20 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
10.50 TV prodaja
11.05 Nikad nije kasno, (R)
13.05 Bez obaveza, film, romantična komedija (R)
15.15 Krađa identiteta, igrani film, komedija (R)
16.30 RTL Vijesti
16.45 Krađa identiteta, igrani film, komedija (R)
17.45 Markov trg, politička satira (pilot) (R)
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet - kviz
20.00 Nikad nije kasno, show
22.00 Krive su zvijezde - TV premijera, igrani film, romantična drama
00.30 Izravni napad, igrani film, akcijski triler
02.15 Astro show
03.15 RTL Danas, (R)
04.00 Kraj programa

PONEDJELJAK 13.3.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:32 Čarolija, serija
10:17 Plodovi zemlje
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Mjesto koje zovem dom, serija
13:12 Informativka
13:21 Po otočnom vremenu: Usedom - sunčani otok u Baltičkome moru, dokumentarna serija
13:53 Bonton: Susreti u prirodi
14:00 Kod doktora, talk-show

14:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce - serija
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Prihvaćanje smrtnosti, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:25 Mali noćni razgovori
00:10 Pod svaku cijenu, serija
01:05 Domovina, serija (R)
02:00 Boja strasti, telenovela
02:45 Boja strasti, telenovela
03:30 Čarolija, serija
04:20 Skica za portret
04:30 Tema dana
04:42 Otvoreno
05:27 Imam problem
05:47 Mjesto koje zovem dom, serija (R)

06:03 Riječ i život
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Prvi koraci, serija
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Valovi
10:00 Sedam vrhova: Zapadni greben - na granici nemogućeg
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Sjedni, odličan
11:30 Don Matteo, serija
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
13:30 Family Plan, američki film (R)
15:05 Kako urediti dom za prodaju
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Tajne dvorca s Ruth, Peterom i Tomom - dokumentarna serija (R)
17:40 Košarka, PH (M): Zagreb - Cedevita, prijenos
19:30 Glazbeni spotovi
20:00 Stadion
21:00 TV Bingo
21:45 Nijanse plave, serija
22:35 Mučke, serija
00:00 Završni udarac, serija
00:45 Family Plan, američki film (R)
02:10 Noćni glazbeni program

06.15 RTL Danas, (R)
06.55 Sve u šest, magazin (R)
07.30 Legenda o Tarzanu
08.10 Lovci na nekretnine

09.25 Pet na pet - kviz
10.40 Šef na tajnom zadatku, reality show
11.35 Lovci na nekretnine
13.35 Kućice iz snova
14.05 Krive su zvijezde, igrani film, (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet - kviz
20.10 Da pukneš!
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.25 Kronike zločina, serija
00.00 Kronike zločina, serija
00.25 Jerry Springer: Prljavo rublje, talk show
01.20 Tri, dva, jedan - kuhaj!
02.50 Astro show
03.50 RTL Danas, (R)
04.40 Kraj programa

UTORAK 14.3.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:32 Čarolija, serija
10:22 Neobični vlakovi: Rumunjska
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Mjesto koje zovem dom
13:12 Informativka: Osnovna briga o zdravlju
13:21 Po otočnom vremenu: Zelenortski Otoci - kreolska kultura pred zapadnom obalom Afrike, dok. serija
13:53 Bonton
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Živjeti filologiju, dokumentarni film
21:05 Global
22:00 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:25 Dječja intenzivna, dokumentarna serija
00:20 Krivci, serija
01:05 Domovina, serija (R)
02:00 Boja strasti, telenovela
02:45 Boja strasti, telenovela

03:30 Čarolija, serija
04:20 Imam problem
04:45 Otvoreno
05:30 Tema dana
05:42 Mjesto koje zovem dom, serija

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:56 Prvi koraci
09:02 Ubojice između polova
09:30 Školski sat: Jantarni put
10:00 Ciak junior: Najbolje prijateljice zauvijek
10:15 Notica: Mandolina
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 (Re)kreativac
11:35 Don Matteo, serija
12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:40 Jane Doe: Neraskidive veze, američki film (R)
15:05 Kako urediti dom za prodaju
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Stadion
17:50 Vukovar: Vaterpolo, Svjetska liga: Hrvatska - Francuska, prijenos
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
20:00 Supruga astronauta
20:45 Trebalo bi prošetati psa, hrvatski film
22:05 Preljub, serija
23:05 Mučke, serija
00:20 Završni udarac, serija
01:05 Jane Doe: Neraskidive veze, američki film (R)
02:25 Noćni glazbeni program

06.00 RTL Danas, (R)
06.50 Sve u šest, magazin (R)
07.20 Lego Ninjago, (R)
08.05 Lovci na nekretnine
09.20 Pet na pet - kviz
10.30 Šef na tajnom zadatku, reality show
11.30 Lovci na nekretnine
12.30 Lovci na nekretnine
13.25 Kućice iz snova
13.55 Da pukneš!, (R)
14.50 Tri, dva, jedan - kuhaj
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 Pet na pet - kviz
20.10 Da pukneš!
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj
23.25 Kronike zločina, serija
00.00 Kronike zločina, serija
00.25 Jerry Springer: Prljavo rublje, talk show
00.55 Jerry Springer: Prljavo

rublje, talk show
01.20 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, (R)
02.50 Astro show
03.50 RTL Danas, (R)
04.40 Kraj programa

SRIJEDA 15.3.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:32 Čarolija, serija
10:17 Neobični vlakovi: Malezija, dokumentarna serija
11:17 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Mjesto koje zovem dom, serija
13:12 Informativka: Start Up Factory
13:21 Po otočnom vremenu: Elba, Montecristo i Gorgona - Toskanska otočje, dokumentarna serija
13:53 Bonton
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Potrošački kod
20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese, politički talk show
22:00 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:25 Neobični vlakovi: Malezija
00:20 Krivci, serija
01:05 Domovina, serija (R)
02:00 Boja strasti, telenovela
02:45 Boja strasti, telenovela
03:30 Čarolija, serija
04:20 Imam problem
04:45 Otvoreno
05:30 Tema dana

05:42 Mjesto koje zovem dom, serija
05:53 Regionalni dnevnik
06:35 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
08:30 Kronike Matta Hattera

08:56 Moja životinjska obitelj
 09:02 U središtu Života, dok. serija za djecu
 09:30 Školski sat: Zaštita prirode i zaštita okoliša
 10:00 Ton i ton: Pjesme s mora i more u slikama
 10:15 Navrh jezika: Lice
 10:30 Gem, set, meč - serija
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Don Matteo, serija
 12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:35 McBride: To je ubojstvo, madam - američki film (R)
 15:05 Kako urediti dom za prodaju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:55 Hrvatski nogometni kup, polufinale: Osijek - Rijeka, prijenos
 18:53 Aspen: Svjetski skijaški kup (M) - spust, snimka
 20:05 Nogomet, LP - emisija
 20:35 Nogomet, LP - prijenos utakmice
 22:35 Nogomet, LP - emisija + sažeci
 23:20 Mučke, humoristična serija
 00:10 Završni udarac, serija
 00:55 McBride: To je ubojstvo, madam - američki film (R)
 02:20 Noćni glazbeni program

06:00 RTL Danas, (R)
 06:50 Sve u šest, magazin (R)
 07:20 Lego Ninjago, (R)
 08:05 Lovci na nekretnine
 09:20 Pet na pet - nove

epizode, kviz
 10:30 Šef na tajnom zadatku
 11:30 Lovci na nekretnine, lifestyle emisija
 12:30 Lovci na nekretnine
 13:25 Kućice iz snova, lifestyle emisija
 13:55 Da pukneš!, zabavna emisija (R)
 14:50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:20 Pet na pet - nove epizode, kviz
 20:10 Da pukneš!
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona
 23:25 Kronike zločina, serija
 00:00 Kronike zločina, serija
 00:25 Jerry Springer: Prljave rublje, talk show
 00:55 Jerry Springer: Prljavo rublje, talk show
 01:20 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 02:50 Astro show
 03:50 RTL Danas, (R)
 04:40 Kraj programa

ČETVRTAK 16.3.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti

08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:25 Čarolija, serija
 10:20 Neobični vlakovi: Argentina
 11:16 Sveti Patrik u Zagrebu, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Mjesto koje zovem dom, serija
 13:15 Po otočnom vremenu: Karipski otok Sveta Lucija - radost života pod britanskom krunom, dokumentarna serija
 13:51 Kod doktora, talk-show
 14:35 Jezik za svakoga
 14:45 Društvena mreža
 15:35 Prometej
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Šifra, kviz
 20:55 Antiputopis, dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 00:10 Krivci, serija
 00:55 Domovina, serija (R)
 01:50 Boja strasti, telenovela
 02:35 Boja strasti, telenovela
 03:20 Čarolija, serija
 04:15 Imam problem
 04:40 Otvoreno
 05:25 Tema dana
 05:37 Mjesto koje zovem

dom, serija (R)

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 U vrtu pod zvijezdama
 07:00 Juhuhu
 08:56 Moja životinjska obitelj
 09:02 U središtu Života
 09:30 Školski sat: Kazalište
 10:00 Čarobna ploča - Sedam kontinenata: Europa
 10:15 EBU dokumentarni film: Bori se protiv zla, finski dokumentarni film
 10:30 Gem, set, meč - serija
 11:05 Pozitivno
 11:35 Don Matteo, serija
 12:30 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha, dokumentarna serija
 13:30 Kuharski izazov, francuski film (R)
 15:05 Kako urediti dom za prodaju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Veličanstvena priroda: Izazovi bijelih stijena Kazahstana, dokumentarna serija
 17:30 Kratki dokumentarni film
 17:55 Aspen: Svjetski skijaški kup (M) - superG, prijenos
 18:55 Ljubav u zaleđu, serija
 19:40 Glazbeni spotovi
 20:05 Skrivena carstva: Tajne prašume, dokumentarna serija
 21:00 Nogomet, EL - prijenos utakmice
 22:55 Nogomet, EL - sažeci
 23:20 Mučke, serija

00:10 Završni udarac, serija
 00:55 Kuharski izazov, francuski film (R)
 02:25 Noćni glazbeni program

06:00 RTL Danas, (R)
 06:50 Sve u šest, magazin (R)
 07:20 Lego Ninjago, (R)
 08:05 Lovci na nekretnine
 09:20 Pet na pet - kviz
 10:30 Šef na tajnom zadatku, reality show
 11:30 Lovci na nekretnine
 12:30 Lovci na nekretnine
 13:25 Kućice iz snova
 13:55 Da pukneš!, zabavna emisija (R)
 14:50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:20 Pet na pet - kviz
 20:10 Da pukneš!
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Tri, dva, jedan - kuhaj
 23:25 Kronike zločina, serija
 00:00 Kronike zločina, serija
 00:25 Jerry Springer: Prljave rublje, talk show
 00:55 Jerry Springer: Prljavo rublje, talk show
 01:20 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show (R)
 02:50 Astro show
 03:50 RTL Danas, (R)
 04:40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijske usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

U NEKOLIKO SLIKA

Iz Ivković šora

KORIZMA

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Eto nama i korizme. Pravo da vam kažem sve cinim i poštivam al korizmu ne volim. Kad dođe Čista srida, oma znam da će tribat rmbačit i na njivi i borme u avliji rizat voće, logoš, okrpit obore i korlatove, prikopavat bašču pa je ograđivat okolo s ogrizima i manilom da je ne čeprka pilež, a to mi baš eto mrsko. Nema više ni čestite rafije ko kadgodašnje već sve ove nejlonske, pa još i ekološke: prizimi zimu pa se sva razrojta i ispuca, ne mož ni dvi zime sastavit. A pedig ova moja svakog prolića povećava li povećava tu bašču, a i onako nikake hasne od nje. Sad samo vridi metnit pod providnu ponjavu ako čovik oće da rodi. Ovako naiđu litnje kiše, a ajer nam niki kiso, šta li je, pa se sve obari i nikake hasne. Samo se čovik naradi kugod konj. Lani sam prikopo veliku komadinu avlije, natiro žuljove a i na kraju me udarilo u krste gore neg kad sam niki dan cipo drva... Tri nedilje sam ležo. Veli mi Periša da je vidio niko prilićanje u našoj varoškoj skupštini, ja ga pedig nisam dobro čuo pa velim di ću andraka prilećat; ne vidiš da sam skroz krnjav kugod trinajsto prase, to je ono što nema sisu pa ostane zakržljano i koravo. Al me ismijo, pa veli da nije opšte mislijo na me. Oma sam ga prikinio, diš me više mećat tamo na vrata, ta nikad nisam tako visoko ni dospio. Ja sam uvik dobacio funkcijom samo dotleg di nema novaca, pa nisam ni imo šta prilićat. To prilićaje jedni med druge oni što od tog imadu fajin hasne. Mi ovaki mali to nemamo adet; di si tamo si, to si šta si, a kako ti je tako ti i triba. No, ne bi vas lago, čeljadi, i mi u Ivković šoru gledamo visti, cilu skupštinu ne bi mogo odslušat jel bi mi došlo rđavo, al eto malo s većeg gledim, pa sam vidio da će smanjivat i nadnice u njoj, a to borme ne vodi na dobro. Ja vam kažem kako mi dida pripovido da kad se s vrva smanjiva onda brod tone, borme. No, ni iz džepa, ni u džep, nama običnima. Cigurno neće to zdravo ostit oni skroz na vrvu, to će oplest fajin po buđelaru samo one koji rade na kojikaki šalterima i svit će još više trpit od nerozni gospoja i još teže doć do potrebiti papira a nji fala bogu neće tribat manje već još više kugod i uvik. A priletača je bilo otkad je svita i vika. Doduše, dok je bila jedna stranka ni se imalo di ni priletit. Sad kad i ima šurnajst, pa se moraju i otimat za članstvo sad je lako priletačima. Tako je bilo i kad sam ja bio deranac, pa se golupčario. Skupimo se na dogovorenom mistu i u džaku ponesemo svako svoje golbove, puštimo i uvik podikoji odleti drugoj bandi. Mene više muči od svega tog kad ova moja sad zarađa po soparnoj čorbi, koji kaki nasuvima i maslici, pa suvoj lepanji... Dobra je na Čistu sridu, al svakog petka ajak. Samo tira da je korizma. Kako je krenilo, velim ja vama da će nama i svecima bit korizma ako se ovako nastavi starat sa svitom. Kod mene već kandar nastupa to vrime. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

SVE kako ZAKON kaže

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva vi dana baš nikako ne može brez jida i jada. Vazdan novoga, al ništa lipoga. Još u vrime poklada tribalo izbirnit nove selcke dade, vima će za nekoliko dana projt rok. Znadu to i vi što vladu u općine i u države, znadu da već davno tribovali obnarodovat izbiranje, al nisu. Vada ošacovali da u selu ne bi zadobili, pa velu ne moru se žurit, ka već možu kako oće. Ako se kogod i pobune, oni za dram smislu i obnaroduju novi zakon u kojemu natrukovano baš nako kako jim ide na ruku. A dobro i ošacovali. Da se izbiralo u vrime poklada, ne bi bilo baš po njevomu, jal ni što idu trbuvom za kruvom u matru i u Švapcku još nisu ošli, a dobro se znade za koga su oni. Zoto će vlast izbiranje i nadesit za vrime ka se cigurno znade da ćedu već otit, a još nećedu dojt natrag. Dotle će vladat kako oće. Misto petnajs selcki dada što jim prošo rok, metniće pet što će vladat dok se ne izbirnu novi. O ti pet metniće troj njevi i dvoj što ko forme nisu njevi, pa će uvijek bit po njevomu. Kanda će skinit i nu lipu gospoju, što vazdan visi na sokočalu i traži di bi se moglo najt štogoda dobro za njevo selo. I bome, puno toga i najde. Ni ona jim ne valja, samo zoto što ni tila u njevu partiju ka je nudili. Do kraj ostala virna sebe i svojima. Odjedamput se preznijo iz štodira, zazveckala reza na vraci. Taksa bisno zalajo i sto skakat na drot. Izašo u gank, vidi ide prija Marta, kadgoda radila š njegovom u šnajderaju, svi u selu znadu da je jako ustata, al ne baš i pametna. Š njom i jedna cura, jedva se zadivočila, ne poznaje čija je, po divanu bi reko da je o ni što poslidnji doselili isprika. Prija Marta mu nazvala Boga, veli idu brog izbiranja, obilazu kuće u nikake, kako rekla, kampanjole. Bać Iva se samo naškobijo, eto kaki idu međ svit, ne znu ni rastolmačit zašto i kako idu. Misli se, oduvik tako bilo. Svaka vlast, još o davnina za prljava posla znala najt i upregnit naše ljude, a onda ti izigravali veće njeve o nji, pa najmudrije o naši znali i odganjat i sela zauvik. Pozvo ji u kujnu, veli jim nek sidnu, ka već nosu pisanku i klajbas, vada će morat štogoda i zapisat. Prija Marta melje, ne zna stat. Istina, bać Iva baš i ni puno toga razumijo, jedino jako isfalila noga što se za sve pita i u sve puta, na kraj rekla, vada ćete i vi ope izbirat njega. I iskala zoto krsta, veli ako ne donese baram dvajs, ostaće nje dvi brez posla. Prija Martu ni tijo uvridit, dobri su oduvik. Krsta do, al misli se, izbiraće ga ka mu nonomu što je sramocki i spomenit naraste nokat.

MISLI

Coelho: Samo onaj tko je sretan može širiti sreću oko sebe.

Aristotel: Najveća vrlina je sredina između dvije krajnosti.

daVinci: Prepreke nas ne mogu zaustaviti. Svaka se prepreka svladava odvažnošću.

KVIZ

Ivan Benigar

Koje godine i gdje se rodio hrvatski povjesničar i filozof **Ivan Benigar**?

Gdje je stekao akademsku naobrazbu?

Koje godine odlazi u Latinsku Ameriku?

S kojim Indijancima je živio sve do konca života?

Kao vrstan poliglot koliko je govorio jezika?

Što je njegovo kapitalno djelo?

Kada i gdje je umro Ivan Benigar?

Rodio se 23. prosinca 1883. godine u Zagrebu.

U Grazu i Pragu.

1908. godine u Buenos Aires, a potom u Patagoniju.

Mapuche i Araucanos.

Petnaest.

Rječnik Mapuche Indijanaca.

Umro je 14. siječnja 1950. godine u Poi Pucon.

VICEVI

Svađaju se muž i žena, pa će ona:

– Ti bi, kako mi se čini, više volio da sam se udala za nekoga drugoga.

– Ja nikome ne želim zlo – odgovori muž.

Došao mali Perica iz škole i kaže mami:

– Pitala me učiteljica imam li brata ili sestru koji idu u našu školu.

– Ti si rekao da nemaš, a što je rekla u čiteljica – upita mater.

– Nije rekla ništa, samo sam vidio da je bila jako sretna.

FOTO KUTAK

Zima još nije prošla

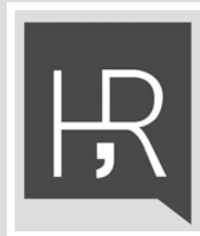

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , toplavoda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.	Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunice. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Uzdam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Borna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488	Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepljene. Potrebna ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.	Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nuspustorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.	PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Prodajem lijepu komfornu kuću s etažnim grijanjem na čvrsto gorivo na placu od 2 motike i 5 motika bagremove šume u produžetku placa. Treba pogledati. Može i zamjena za dvosoban stan uz dogovor. Tel.: 064 1759512.	Prodajem crjepanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat <i>singericu</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.	Hitno trebam majstore za regips kod renoviranja moje dvije kuće na Jadranskom moru u Hrvatskoj – Zadar, s hrvatskom ili mađarskom putovnicom. Tel.: 063 7668808 Nikola – nikola.vujic933@yahoo.com	Tražim kupca za vikendicu u Vrboškoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m ² , suvlasništvo parcele 500 m ² prilaznog puta 105 m ² . Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridijan12@gmail.com.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Žena sa iskustvom prima čišćenje kuća-stanovna može i kuhanje i čuvanje starih osoba. Tel.: 062 1941729.	Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Na Radanovcu prodajem peterosobnu kuću na placu od 2 motike, etažno grijanje, gradski vodovod, telefon, autobusno stajalište udaljeno 500 m. Plus 5 motika bagremove šume. Može zamjena za poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj ili okolici Subotice. Tel.: 064 1759512.	Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.	Prodajem razna bunjevačka ruva od paje, sukna, sefiri, rojtoš, peržijan, plišane i druge marama, muške čizme, čakšire i šubaru, kaput s peržijanom i slično. Naprodaj pregače ponjave, astal i stolice, tepisi i slično. Kalajsane kačice za mast i mesnate svinje. Tel.: 024 528682.
Prodajem dvije zimske kožne muške jakne broj 56 crne i braon boje. Muški bicikl plave boje, (kao nov). Tel.: 063 551871.	Odielo za prvu pričest, haljine za maturalne svečanosti i vjenčаница od čipke iz uvoza na prodaju. Tel.: 060 1554743.	
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.		
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.		

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 17.3.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785 WWW.TIPPNET.RS

POGLED S TRIBINA

Izjednačenost

Proljetni nastavak nogometnog prvenstva 1. HNL samo je potvrdio činjenično stanje iz jesenskog dijela natjecanja najboljih hrvatskih klubova: izjednačenost rivala u četiri segmenta prvenstvene tablice.

Na vrhu *Rijeka* i *Dinamo* vode usamljenu utrku za naslov prvaka, a Riječani nastoje održati velikih šest bodova prednosti.

Iza njih *Hajduk* i *Osijek*, također osamljeni, bore se za treću poziciju koja garantira nastup u kvalifikacijama za Ligu Europe (iako će vjerojatno i četvrti biti u Europi)

Treći segment čine momčadi plasirane od 5. do 8. mjesta (*Slaven*, *Lokomotiva*, *Istra 1961* i *Inter*) koje se nalaze u sredini tablice s relativno osiguranim prvoligaškim statusom i kojima nastavak sezone služi za razigravanje momčadi i mogućnost davanja šanse mlađim nogometašima.

Konačno, na samom začelju nalazi se dvojac *Split* i *Cibalia*, no pobjedom u međusobnom duelu Splitsani su pobjegli Vinkovčanima šest bodova i nastave li s dobrim proljetnim igrama mogli bi i pobjeći s pretposljednjeg mjesta koje vodi u doigravanje za ostanak u 1. HNL.

Na koncu, često se govori o izjednačenosti hrvatskog i srpskog klupskog nogometa, odnosno o (ne)kvaliteti ligaških natjecanja na ovim nekad zajedničkim nogometnim prostorima.

Nedavni 153. derbi između *Crvene zvezde* i *Partizana* doslovno je potvrdio ovu tezu. Danima se medijski brujalo o nepostojećem penalu za *Dinamo* koji je u Vinkovcima u posljednjim trenucima susreta dosudio **Damir Batinić**.

»Izjednačenje« je donio glavni arbitar večitog derbija **Majo Vujović** koji je priznao posve neregularan vodeći pogodak crveno-bijelih nakon što je lopta kojom je **Ruiz** asistirao strijelcu **Kangi** već bila nekih 40 cm izvan gol-aut crte.

Neka tako Hrvatska i Srbija budu izjednačene i u kvalifikacijama za Svjetsko prvenstvo u Rusiji 2018. godine i obje bez problema izbore plasman na summit najboljih nogometnih reprezentacija.

D. P.

NOGOMET

Na vrhu bez promjena

Rijeka je nešto teže slavila pobjedu protiv *Lokomotive* (2:1) dok je *Dinamo* bio uvjerljiv protiv *Intera* (2:0) u 23. kolu 1. HNL.

Ostali rezultati: *Osijek* – *Hajduk* 2:1, *Split* – *Cibalia* 1:0, *Istra* 1961 – *Slaven* 0:0

Tablica: *Rijeka* 61, *Dinamo* 55, *Hajduk*, *Osijek* 41, *Slaven* 28, *Lokomotiva*, *Istra* 1961 23, *Inter* 21, *Split* 15, *Cibalia* 9

KOŠARKA

Zadar na korak od ispadanja

Porazom od momčadi *Karpoš Sokoli* (85:79) u pretposljednem kolu ABA lige košarkaši *Zadra* su došli u neugodnu situaciju realne opasnosti od ispadanja iz Regionalnog prvenstvenog natjecanja.

Cedevita je izborila minimalnu pobjedu na gostovanju kod *Olimpije* (94:92), a *Cibona* je na domaćem parketu deklasirana od *Mega Leks*a (88:100). Kolo prije kraja *Cedevita* je druga (19-6), *Cibona* peta (11-14), dok su *Zadrani* trinaesti (8-17).

ATLETIKA

Žunić peti, Šimić sedma

Na nedavno završenom dvoranskom Europskom prvenstvu u atletici **Stipe Žunić** je unatoč odličnom hicu od 21,05 m uspio zabilježiti plasman na peto mjesto najboljih bacača kugle. Skakačica u vis **Ana Šimić** je skokom od 1,89 m natjecanje završila na sedmom mjestu.

EP u Beogradu ostat će ipak najviše upamćen po senzacionalnom skoku u dalj **Ivane Španović** (Srbija) koja je zabilježila dužinu od 7,24 m (novi državni rekord i treći dvoranski skok u povijesti).

NOGOMET

Gosti bili efikasniji

MONOŠTOR – U drugoj pripremnoj utakmici za nastavak prvenstva u Međuopćinskoj ligi Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred, odigranoj u nedjelju, nogometaši *Dunava* su na Doli od ekipe OFK *Šikara* iz Sombora poraženi rezultatom 0:2. Igralo se po kiši i raskvašenom travnjaku, pa nekih tehničkih akcija nije ni bilo. Trener Monoštoraca **Sima Milić** bio je zadovoljan borbom i zalaganjem, ali ne i realizacijom stvorenih prigoda. Iako je prije utakmice igračima govorio kako mu rezultat nije bitan, jer mu je u prvom planu uigravanje ekipe, po završetku je igračima spočitavao brojne promašaje nakon odličnih akcija.

I. A.

KOŠARKA

Važna pobjeda

SUBOTICA – Košarkaši *Spartaka* zabilježili su izuzetno važnu pobjedu u 19. kolu Prve lige Srbije svladavši momčad Tamiša iz Pančeva (74:60) i tako ostali u borbi za četvrto mjesto koje vodi u doigravanje. U subotu 11. ožujka Subotičane očekuje još jedan, jednako važan duel, ovog puta na gostujućem terenu kod *Dunava* u Starim Banovcima.

RUKOMET

Poraz bez značenja

SUBOTICA – Unatoč porazu protiv *Vojvodine* (23:26) rukometaši *Spartak Vojputa* imaju osiguran plasman među četiri najbolja kluba u državi. U sljedećem 20. kolu, u subotu 11. ožujka slijedi gostovanje kod *Metaloplastike* u Šapcu.

HOKEJ

Završetak sezone

SUBOTICA – Revijalnim susretima od kojih je jamačno najatraktivniji bio onaj protiv mješovite gostujuće momčadi iz Kanade

(Hokej bez granica), HK *Spartak* završio je proteklog vikenda ovogodišnju sezonu na domaćem ledu.

ODBOJKA

Vizura – Spartak 3:2

BEOGRAD – Odbojkašice *Spartaka* poražene su u prvenstvenom susretu Super lige od *Vizure* (3:2) i nakon 17. odigranih kola nalaze se na 8. mjestu prvenstvene tablice. U petak 10. ožujka u subotičkoj dvorani sportova gostuje *Dinamo* iz Pančeva.

HRVANJE

Kup Srbije

SUBOTICA - Hrvaci *Spartaka* bili su uspješni na prvom Kupu Srbije za seniore održanom prošle subote u Subotici. Prvo mjesto u ukupnom poretku pripalo je domaćim natjecateljima koji su ukupno osvojili 41 bod ispred *Novog Sada* i *Proletera* iz Zrenjanina.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNESENOM ZAHTEJU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta JKP *VODOVOD I KANALIZACIJA*, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »KANALIZACIJSKA MREŽA U ULICI 51. DIVIZIJE (OD NEVESINJSKE ULICE DO ULICE JOVANA MIKIĆA)« zaveden pod brojem IV-08/I-501-86/2017, a koji se planira na katastarskim parcelama 19067, 19068/10, 19066/8, 19058, 19054, 19050/5, 15885, 15898/1, 15969, 15816/2, 15817/11, 15816/1, 15812/7, 15811/4, 15811/9, 25495/1, 15886/11 i 15886/6 KO Novi grad.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima javnog informiranja u skladu sa člankom 29. stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJA PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Izgradnja skladišta za zapaljive i opasne materije«, na katastarskoj parceli 33964/1 KO Donji grad, ulica Batinjska bb (46.081330°, 19.639556°), nositelja projekta BAMA DOO Subotica, Matije Korovina br. 17.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cjelosti može preuzeti na Internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-65-2017.pdf

Damir Mihaljev, nogometaš iz Sonte

Osvježenje iz DINAMOVOG inkubatora

Mladi Damir Mihaljev, nogometaš Dinama iz Sonte, pred vratima je prve ekipe, a trener i dužnosnici kluba polažu velike nade u njegovu darovitost

Sedamnaestogodišnji **Damir Mihaljev**, bivši polaznik nogometne škole sončanskog *Dinama*, nakon pauze od godinu i pol dana, vratio se omiljenom sportu. Priključio se pripremama prve ekipe za proljetni dio prvenstva Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred. Predvodnik je nekolicine mladih i perspektivnih nogometaša, poniklih u nogometnoj školi kod bivšeg trenera **Gorana Matića** i sadašnjeg **Marka Kovača**. Navedeni treneri uvijek su cijenili njegove ne samo nogometne kvalitete, nego i njegov uvijek vedar duh i spremnost na učenje od iskusnijih.

Od djetinjstva voli nogomet

Nogomet ga je uzeo pod svoje još u djetinjim danima. Do polaska u školu najviše se družio s djedom **Stipanom Rakinom Kencom** na njegovom salašu.

»Odrastao sam uz djeda i baku. Dani provedeni s njima na salašu, nepregledna prostranstva sončanskog atara i jedna mala, probušena lopta za kojom sam vječno trčao po pjeskovitom dvorištu, valjda će mi ostati doživotno urezani u sjećanju. Polaskom u školu sve salašarske čarolije postale su moja prošlost. Dugo sam patio za njima, no, vrijeme je učinilo svoje, pa sam se prilagodio i životu u selu. Počeo sam pikati loptu s društvom iz moje ulice. U toj igri bilo je i svađa i plaća, ali nas ništa nije moglo odvojiti od lopte«, priča Damir.

U *Dinamovu* nogometnu školu, za razliku od većine drugih dječaka, upisao se dosta kasno, tek od polaska u šesti razred. No, to nije bila smetnja, vrlo brzo je napredovao.

»Prvi trener bio mi je Goran Matić. Imao mi je što pokazati i puno čemu me je naučio. Prepoznao je moju upornost i želju za učenjem i napredovanjem i mislim da me je i dodatno forsi-

rao. Sve što danas znam, naučio sam upravo od njega. Osobito cijenim što je kod svih polaznika nogometne škole, osim samoga osjećaja za nogomet, razvijao i dobre radne navike, osjećaj sportskog poštenja, a govorio nam je i kako je u životu puno bitnije da budemo prije svega dobri i poštenu ljudi, pa tek onda dobri nogometaši«, priča o svojim nogometnim počecima Damir.

Kako sustav natjecanja dopušta igranje za nogometne škole samo do dobi od 15 godina, a *Dinamo* nije imao sredstava za ligaška natjecanja kadeta ili juniora, završetkom osnovne škole dolazi i do osipanja polaznika nogometne škole. Za prvu ekipu su premladi, u ligaškom natjecanju mogu nastupiti tek s navršених 16 godina, uz specijalni liječnički pregled. Upravo u tih godinu dana dio ovih darovitih dječaka u pravilu odustaje od nogometa.

Izobrazba i povratak nogometu

Damir je učenik Tehničke škole u Apatinu, smjer kuhar. Osim nogometa, njegove velike dvije ljubavi su gastronomija i ribolov.

»Nakon pauze od petnaestak mjeseci, nogometu sam se vratio, drugu opciju nisam ni imao. Nisam, poput velikog dijela mojih vršnjaka, opsjednut niti kompjutorskim igricama, niti kladionicama. Nisam ni ljubitelj alkohola, draži mi je sport. I zasigurno, znatno korisniji za zdravlje. Nadam se da ću se svojim radom nametnuti treneru **Tadijanu** i da ću zaigrati prave utakmice pred mojim Sončanima. Na prvom mjestu mi je škola. Kuharstvu sam nagnjao od djetinjstva, već od petog razreda volio sam pomagati majci u kuhinji i ubrzo sam znao pripremati i neka jednostavnija jela. Odrastanjem je ta ljubav jačala, pa mi je bilo najlogičnije upisati kuharsku školu. Ribolov je moja strast još od djetinjstva, a najdraži trofej mi je štuka od 4 kilograma. Ipak, ovoga proljeća najnestrpljivije očekujem nastavak nogometnog prvenstva i predstavljanje publici u prvoj ekipi mogega *Dinama*«, završava priču Damir Mihaljev.

Ivan Andrašić

»Damir je, prije svega, dobro odgojen mladić i vjerujem da će se razviti i u dobrog i poštenog čovjeka. Pretpostavljam da će za mnoge biti ugodno iznenađenje. Pratio sam njegove igre u ekipama *Dinamove* nogometne škole, a ove pripreme su samo potvrdile moja ranija zapažanja. Na treninzima je redovit, radi punim srcem. Odigrao je i dio naše prve prijateljske utakmice. Loptom barata odlično, ne plaši se duela niti sa znatno iskusnijim i korpulentnijim protivnicima«, kaže trener *Dinama* **Željko Tadijan**.

MATURALNA EKSKURZIJA

ZA UČENIKE 8. RAZREDA

Subotica
18.4.2017.

Zagreb

Plitvička jezera

Split

Subotica
22.4.2017.

Roditeljski sastanak

Ponedjeljak, 13. 3. 2017. u 17 sati

HNV, Preradovićeve 13.

Sastanak za roditelje učenika 7. razreda osnovne škole i 3. razreda srednje škole
Tema: **Gdje poći sutra? Program profesionalne orijentacije u Benkovcu**

Ponedjeljak 13.3.2017. u 18 sati
HNV, Preradovićeve 13., Subotica

